నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

అఙ్గుత్తరనికాయో

అట్ఠకనిపాతపాళి

౧. పఠమపణ్ణాసకం

౧. మేత్తావగ్గో

౧. మేత్తాసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

[అ. ని. ౧౧.౧౫] “మేత్తాయ, భిక్ఖవే, చేతోవిముత్తియా ఆసేవితాయ భావితాయ బహులీకతాయ యానీకతాయ వత్థుకతాయ అనుట్ఠితాయ పరిచితాయ సుసమారద్ధాయ అట్ఠానిసంసా పాటికఙ్ఖా. కతమే అట్ఠ? సుఖం సుపతి, సుఖం పటిబుజ్ఝతి, న పాపకం సుపినం పస్సతి, మనుస్సానం పియో హోతి, అమనుస్సానం పియో హోతి, దేవతా రక్ఖన్తి, నాస్స అగ్గి వా విసం వా సత్థం వా కమతి, ఉత్తరిం అప్పటివిజ్ఝన్తో బ్రహ్మలోకూపగో హోతి. మేత్తాయ, భిక్ఖవే, చేతోవిముత్తియా ఆసేవితాయ భావితాయ బహులీకతాయ యానీకతాయ వత్థుకతాయ అనుట్ఠితాయ పరిచితాయ సుసమారద్ధాయ ఇమే అట్ఠానిసంసా పాటికఙ్ఖా”తి.

“యో చ మేత్తం భావయతి, అప్పమాణం పటిస్సతో [పతిస్సతో (సీ.)];
తనూ సంయోజనా హోన్తి, పస్సతో ఉపధిక్ఖయం.

“ఏకమ్పి చే పాణమదుట్ఠచిత్తో,
మేత్తాయతి కుసలీ తేన హోతి;
సబ్బే చ పాణే మనసానుకమ్పీ,
పహూతమరియో పకరోతి పుఞ్ఞం.

“యే సత్తసణ్డం పథవిం విజేత్వా,
రాజిసయో యజమానా అనుపరియగా;
అస్సమేధం పురిసమేధం,
సమ్మాపాసం వాజపేయ్యం నిరగ్గళం.

“మేత్తస్స చిత్తస్స సుభావితస్స,
కలమ్పి తే నానుభవన్తి సోళసిం;
చన్దప్పభా తారగణావ సబ్బే,
యథా న అగ్ఘన్తి కలమ్పి సోళసిం [అయం పాదో బహూసు న దిస్సతి].

“యో న హన్తి న ఘాతేతి, న జినాతి న జాపయే;
మేత్తంసో సబ్బభూతానం, వేరం తస్స న కేనచీ”తి. పఠమం;

౨. పఞ్ఞాసుత్తం

౨. “అట్ఠిమే , భిక్ఖవే, హేతూ అట్ఠ పచ్చయా ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తన్తి. కతమే అట్ఠ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్థారం ఉపనిస్సాయ విహరతి అఞ్ఞతరం వా గరుట్ఠానియం సబ్రహ్మచారిం, యత్థస్స తిబ్బం హిరోత్తప్పం పచ్చుపట్ఠితం హోతి పేమఞ్చ గారవో చ. అయం , భిక్ఖవే, పఠమో హేతు పఠమో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“సో తం సత్థారం ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అఞ్ఞతరం వా గరుట్ఠానియం సబ్రహ్మచారిం, యత్థస్స తిబ్బం హిరోత్తప్పం పచ్చుపట్ఠితం హోతి పేమం గారవో చ, తే కాలేన కాలం ఉపసఙ్కమిత్వా పరిపుచ్ఛతి పరిపఞ్హతి – ‘ఇదం, భన్తే, కథం; ఇమస్స కో అత్థో’తి? తస్స తే ఆయస్మన్తో అవివటఞ్చేవ వివరన్తి, అనుత్తానీకతఞ్చ ఉత్తానీ కరోన్తి, అనేకవిహితేసు చ కఙ్ఖాఠానియేసు ధమ్మేసు కఙ్ఖం పటివినోదేన్తి. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో హేతు దుతియో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“సో తం ధమ్మం సుత్వా ద్వయేన వూపకాసేన సమ్పాదేతి – కాయవూపకాసేన చ చిత్తవూపకాసేన చ. అయం, భిక్ఖవే, తతియో హేతు తతియో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“సీలవా హోతి, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. అయం, భిక్ఖవే, చతుత్థో హేతు చతుత్థో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“బహుస్సుతో హోతి సుతధరో సుతసన్నిచయో. యే తే ధమ్మా ఆదికల్యాణా మజ్ఝేకల్యాణా పరియోసానకల్యాణా సాత్థం సబ్యఞ్జనం [సత్థా సబ్యఞ్జనా (క. సీ.)] కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం అభివదన్తి, తథారూపాస్స ధమ్మా బహుస్సుతా హోన్తి ధాతా [ధతా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వచసా పరిచితా మనసానుపేక్ఖితా దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా. అయం, భిక్ఖవే, పఞ్చమో హేతు పఞ్చమో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. అయం, భిక్ఖవే, ఛట్ఠో హేతు ఛట్ఠో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“సఙ్ఘగతో ఖో పన అనానాకథికో హోతి అతిరచ్ఛానకథికో. సామం వా ధమ్మం భాసతి పరం వా అజ్ఝేసతి అరియం వా తుణ్హీభావం నాతిమఞ్ఞతి. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో హేతు సత్తమో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“పఞ్చసు ఖో పన ఉపాదానక్ఖన్ధేసు ఉదయబ్బయానుపస్సీ విహరతి – ‘ఇతి రూపం, ఇతి రూపస్స సముదయో, ఇతి రూపస్స అత్థఙ్గమో; ఇతి వేదనా, ఇతి వేదనాయ సముదయో, ఇతి వేదనాయ అత్థఙ్గమో; ఇతి సఞ్ఞా…పే॰… ఇతి సఙ్ఖారా…పే॰… ఇతి విఞ్ఞాణం, ఇతి విఞ్ఞాణస్స సముదయో, ఇతి విఞ్ఞాణస్స అత్థఙ్గమో’తి. అయం, భిక్ఖవే, అట్ఠమో హేతు అట్ఠమో పచ్చయో ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తతి.

“తమేనం సబ్రహ్మచారీ ఏవం సమ్భావేన్తి – ‘అయం ఖో ఆయస్మా సత్థారం ఉపనిస్సాయ విహరతి అఞ్ఞతరం వా గరుట్ఠానియం సబ్రహ్మచారిం, యత్థస్స తిబ్బం హిరోత్తప్పం పచ్చుపట్ఠితం హోతి పేమఞ్చ గారవో చ. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ [పియతాయ గరుతాయ (స్యా॰)] భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

“‘తం ఖో పనాయమాయస్మా సత్థారం ఉపనిస్సాయ విహరన్తో అఞ్ఞతరం వా గరుట్ఠానియం సబ్రహ్మచారిం, యత్థస్స తిబ్బం హిరోత్తప్పం పచ్చుపట్ఠితం హోతి పేమఞ్చ గారవో చ, తే కాలేన కాలం ఉపసఙ్కమిత్వా పరిపుచ్ఛతి పరిపఞ్హతి – ఇదం, భన్తే, కథం; ఇమస్స కో అత్థోతి? తస్స తే ఆయస్మన్తో అవివటఞ్చేవ వివరన్తి, అనుత్తానీకతఞ్చ ఉత్తానీ కరోన్తి, అనేకవిహితేసు చ కఙ్ఖాఠానియేసు ధమ్మేసు కఙ్ఖం పటివినోదేన్తి. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

“‘తం ఖో పనాయమాయస్మా ధమ్మం సుత్వా ద్వయేన వూపకాసేన సమ్పాదేతి – కాయవూపకాసేన చ చిత్తవూపకాసేన చ. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

“‘సీలవా ఖో పనాయమాయస్మా పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

“‘బహుస్సుతో ఖో పనాయమాయస్మా సుతధరో సుతసన్నిచయో. యే తే ధమ్మా ఆదికల్యాణా మజ్ఝేకల్యాణా పరియోసానకల్యాణా సాత్థం సబ్యఞ్జనం కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం అభివదన్తి, తథారూపాస్స ధమ్మా

బహుస్సుతా హోన్తి ధాతా వచసా పరిచితా మనసానుపేక్ఖితా దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

‘‘ఆరద్ధవీరియో ఖో పనాయమాయస్మా విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

‘‘సఙ్ఘగతో ఖో పనాయమాయస్మా అనానాకథికో హోతి అతిరచ్ఛానకథికో. సామం వా ధమ్మం భాసతి పరం వా అజ్ఝేసతి అరియం వా తుణ్హీభావం నాతిమఞ్ఞతి. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

‘‘పఞ్చసు ఖో పనాయమాయస్మా ఉపాదానక్ఖన్ధేసు ఉదయబ్బయానుపస్సీ విహరతి – ఇతి రూపం, ఇతి రూపస్స సముదయో, ఇతి రూపస్స అత్థఙ్గమో; ఇతి వేదనా…పే… ఇతి సఞ్ఞా…పే… ఇతి సఙ్ఖారా…పే… ఇతి విఞ్ఞాణం, ఇతి విఞ్ఞాణస్స సముదయో, ఇతి విఞ్ఞాణస్స అత్థఙ్గమోతి. అద్ధా అయమాయస్మా జానం జానాతి పస్సం పస్సతీ’తి! అయమ్పి ధమ్మో పియత్తాయ గరుత్తాయ భావనాయ సామఞ్ఞాయ ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

‘‘ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ హేతూ అట్ఠ పచ్చయా ఆదిబ్రహ్మచరియికాయ పఞ్ఞాయ అప్పటిలద్ధాయ పటిలాభాయ, పటిలద్ధాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా సంవత్తన్తీ’’తి. దుతియం.

౩. పఠమఅప్పియసుత్తం

౩. ‘‘అట్ఠహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పియపసంసీ చ హోతి, పియగరహీ చ, లాభకామో చ, సక్కారకామో చ, అహిరికో చ, అనోత్తప్పీ చ, పాపిచ్ఛో చ, మిచ్ఛాదిట్ఠి చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ.

‘‘అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చ. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు న అప్పియపసంసీ చ హోతి, న పియగరహీ చ, న లాభకామో చ, న సక్కారకామో చ, హిరీమా చ హోతి, ఓత్తప్పీ చ, అప్పిచ్ఛో చ, సమ్మాదిట్ఠి చ. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చా’’తి. తతియం.

౪. దుతియఅప్పియసుత్తం

౪. ‘‘అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు లాభకామో చ హోతి, సక్కారకామో చ, అనవఞ్ఞత్తికామో చ, అకాలఞ్ఞూ చ, అమత్తఞ్ఞూ చ, అసుచి చ, బహుభాణీ చ, అక్కోసకపరిభాసకో చ సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం అప్పియో చ హోతి అమనాపో చ అగరు చ అభావనీయో చ.

“అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చ. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న లాభకామో చ హోతి, న సక్కారకామో చ, న అనవఞ్ఞత్తికామో చ, కాలఞ్ఞూ చ, మత్తఞ్ఞూ చ, సుచి చ, న బహుభాణీ చ, అనక్కోసకపరిభాసకో చ సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీనం పియో చ హోతి మనాపో చ గరు చ భావనీయో చా”తి. చతుత్థం.

౫. పఠమలోకధమ్మసుత్తం

౫. “అట్ఠిమే , భిక్ఖవే, లోకధమ్మా లోకం అనుపరివత్తన్తి, లోకో చ అట్ఠ లోకధమ్మే అనుపరివత్తతి. కతమే అట్ఠ? లాభో చ, అలాభో చ, యసో చ, అయసో చ, నిన్దా చ, పసంసా చ, సుఖఞ్చ, దుక్ఖఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ లోకధమ్మా లోకం అనుపరివత్తన్తి, లోకో చ ఇమే అట్ఠ లోకధమ్మే అనుపరివత్తతీ”తి.

“లాభో అలాభో చ యసాయసో చ,
నిన్దా పసంసా చ సుఖం దుఖఞ్చ;
ఏతే అనిచ్చా మనుజేసు ధమ్మా,
అసస్సతా విపరిణామధమ్మా.

“ఏతే చ ఞత్వా సతిమా సుమేధో,
అవేక్ఖతి విపరిణామధమ్మే;
ఇట్ఠస్స ధమ్మా న మథేన్తి చిత్తం,
అనిట్ఠతో నో పటిఘాతమేతి.

“తస్సానురోధా అథ వా విరోధా,
విధూపితా అత్థఙ్గతా న సన్తి;
పదఞ్చ ఞత్వా విరజం అసోకం,
సమ్మప్పజానాతి భవస్స పారగూ”తి. పఞ్చమం;

౬. దుతియలోకధమ్మసుత్తం

౬. “అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, లోకధమ్మా లోకం అనుపరివత్తన్తి, లోకో చ అట్ఠ లోకధమ్మే అనుపరివత్తతి. కతమే అట్ఠ? లాభో చ, అలాభో చ, యసో చ, అయసో చ, నిన్దా చ, పసంసా చ, సుఖఞ్చ, దుక్ఖఞ్చ. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ లోకధమ్మా లోకం అనుపరివత్తన్తి, లోకో చ ఇమే అట్ఠ లోకధమ్మే అనుపరివత్తతి.

“అస్సుతవతో, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనస్స ఉప్పజ్జతి లాభోపి అలాభోపి యసోపి అయసోపి నిన్దాపి పసంసాపి సుఖమ్పి దుక్ఖమ్పి. సుతవతోపి, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స ఉప్పజ్జతి లాభోపి అలాభోపి యసోపి అయసోపి నిన్దాపి పసంసాపి సుఖమ్పి దుక్ఖమ్పి. తత్ర, భిక్ఖవే, కో విసేసో కో అధిప్పయాసో [అధిప్పాయో (సీ.), అధిప్పాయసో (స్యా. కం.) అధి + ప + యసు + ణ = అధిప్పయాసో] కిం నానాకరణం సుతవతో అరియసావకస్స అస్సుతవతా పుథుజ్జనేనా”తి? “భగవంమూలకా నో,

భన్తే, ధమ్మా భగవంనేత్తికా భగవంపటిసరణా. సాధు వత, భన్తే, భగవన్తంయేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి.

"తేన హి, భిక్ఖవే, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – "అస్సుతవతో, భిక్ఖవే, పుథుజ్జనస్స ఉప్పజ్జతి లాభో. సో న ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'ఉప్పన్నో ఖో మే అయం లాభో; సో చ ఖో అనిచ్చో దుక్ఖో విపరిణామధమ్మో'తి యథాభూతం నప్పజానాతి. ఉప్పజ్జతి అలాభో…పే.… ఉప్పజ్జతి యసో… ఉప్పజ్జతి అయసో… ఉప్పజ్జతి నిన్దా… ఉప్పజ్జతి పసంసా… ఉప్పజ్జతి సుఖం… ఉప్పజ్జతి దుక్ఖం. సో న ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'ఉప్పన్నం ఖో మే ఇదం దుక్ఖం; తఞ్చ ఖో అనిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మ'న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి".

"తస్స లాభోపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, అలాభోపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, యసోపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, అయసోపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, నిన్దాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, పసంసాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, సుఖమ్పి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, దుక్ఖమ్పి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి. సో ఉప్పన్నం లాభం అనురుజ్ఝతి, అలాభే పటివిరుజ్ఝతి; ఉప్పన్నం యసం అనురుజ్ఝతి, అయసే పటివిరుజ్ఝతి; ఉప్పన్నం పసంసం అనురుజ్ఝతి, నిన్దాయ పటివిరుజ్ఝతి; ఉప్పన్నం సుఖం అనురుజ్ఝతి, దుక్ఖే పటివిరుజ్ఝతి. సో ఏవం అనురోధవిరోధసమాపన్నో న పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. 'న పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మా'తి వదామి".

"సుతవతో చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స ఉప్పజ్జతి లాభో. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'ఉప్పన్నో ఖో మే అయం లాభో; సో చ ఖో అనిచ్చో దుక్ఖో విపరిణామధమ్మో'తి యథాభూతం పజానాతి. ఉప్పజ్జతి అలాభో…పే.… ఉప్పజ్జతి యసో… ఉప్పజ్జతి అయసో… ఉప్పజ్జతి నిన్దా… ఉప్పజ్జతి పసంసా… ఉప్పజ్జతి సుఖం… ఉప్పజ్జతి దుక్ఖం. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'ఉప్పన్నం ఖో మే ఇదం దుక్ఖం; తఞ్చ ఖో అనిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మ'న్తి యథాభూతం పజానాతి".

"తస్స లాభోపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, అలాభోపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, యసోపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, అయసోపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, నిన్దాపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, పసంసాపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, సుఖమ్పి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, దుక్ఖమ్పి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి. సో ఉప్పన్నం లాభం నానురుజ్ఝతి, అలాభే నప్పటివిరుజ్ఝతి; ఉప్పన్నం యసం నానురుజ్ఝతి, అయసే నప్పటివిరుజ్ఝతి; ఉప్పన్నం పసంసం నానురుజ్ఝతి, నిన్దాయ నప్పటివిరుజ్ఝతి; ఉప్పన్నం సుఖం నానురుజ్ఝతి, దుక్ఖే నప్పటివిరుజ్ఝతి. సో ఏవం అనురోధవిరోధవిప్పహీనో పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి. 'పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మా'తి వదామి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, విసేసో అయం అధిప్పయాసో ఇదం నానాకరణం సుతవతో అరియసావకస్స అస్సుతవతా పుథుజ్జనేనా"తి.

"లాభో అలాభో చ యసాయసో చ,
నిన్దా పసంసా చ సుఖం దుఖఞ్చ;
ఏతే అనిచ్చా మనుజేసు ధమ్మా,
అసస్సతా విపరిణామధమ్మా.

“ఏతే చ ఞత్వా సతిమా సుమేధో,
అవేక్ఖతి విపరిణామధమ్మే;
ఇట్ఠస్స ధమ్మా న మథేన్తి చిత్తం,
అనిట్ఠతో నో పటిఘాతమేతి.

“తస్సానురోధా అథ వా విరోధా,
విధూపితా అత్థఙ్గతా న సన్తి;
పదఞ్చ ఞత్వా విరజం అసోకం,
సమ్మప్పజానాతి భవస్స పారగూ”తి. ఛట్ఠం;

౭. దేవదత్తవిపత్తిసుత్తం

౭. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే అచిరపక్కన్తే దేవదత్తే. తత్ర భగవా దేవదత్తం ఆరబ్భ భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సాధు, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధు, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధు, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధు , భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అసద్ధమ్మేహి అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో”.

[చూళవ. ౩౪౮] “కతమేహి అట్ఠహి? లాభేన హి, భిక్ఖవే, అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో. అలాభేన, భిక్ఖవే…పే॰… యసేన, భిక్ఖవే… అయసేన, భిక్ఖవే… సక్కారేన, భిక్ఖవే… అసక్కారేన, భిక్ఖవే… పాపిచ్ఛతాయ, భిక్ఖవే… పాపమిత్తతాయ, భిక్ఖవే, అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి అసద్ధమ్మేహి అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో.

“సాధు, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య, ఉప్పన్నం అలాభం…పే॰… ఉప్పన్నం యసం… ఉప్పన్నం అయసం… ఉప్పన్నం సక్కారం … ఉప్పన్నం అసక్కారం… ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం… ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య.

“కిఞ్చ [కథఞ్చ (క॰)], భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్థవసం పటిచ్చ ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య, ఉప్పన్నం అలాభం…పే॰… ఉప్పన్నం యసం… ఉప్పన్నం అయసం… ఉప్పన్నం సక్కారం… ఉప్పన్నం అసక్కారం… ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం… ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య?

“యం హిస్స, భిక్ఖవే, ఉప్పన్నం లాభం అనభిభుయ్య [అనభిభూయ్య అనభిభూయ్య (క॰)] విహరతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య [అభిభూయ్య అభిభూయ్య (క॰)] విహరతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. యం హిస్స, భిక్ఖవే, ఉప్పన్నం అలాభం…పే॰… ఉప్పన్నం యసం… ఉప్పన్నం అయసం…

ఉప్పన్నం సక్కారం... ఉప్పన్నం అసక్కారం... ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం... ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అనభిభుయ్య విహరతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య విహరతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్థవసం పటిచ్చ ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య, ఉప్పన్నం అలాభం...పే.... ఉప్పన్నం యసం... ఉప్పన్నం అయసం ... ఉప్పన్నం సక్కారం... ఉప్పన్నం అసక్కారం... ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం... ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య.

"తస్మాతిహ , భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరిస్సామ, ఉప్పన్నం అలాభం...పే.... ఉప్పన్నం యసం... ఉప్పన్నం అయసం... ఉప్పన్నం సక్కారం... ఉప్పన్నం అసక్కారం... ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం... ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరిస్సామా'తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ"న్తి. సత్తమం.

౮. ఉత్తరవిపత్తిసుత్తం

౮. ఏకం సమయం ఆయస్మా ఉత్తరో మహిసవత్థుస్మిం విహరతి సఙ్ఖేయ్యకే పబ్బతే వటజాలికాయం [ధవజాలికాయం (సీ.), వట్టజాలికాయం (స్యా.)]. తత్ర ఖో ఆయస్మా ఉత్తరో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతీ"తి.

తేన ఖో పన సమయేన వేస్సవణో మహారాజా ఉత్తరాయ దిసాయ దక్ఖిణం దిసం గచ్ఛతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసి ఖో వేస్సవణో మహారాజా ఆయస్మతో ఉత్తరస్స మహిసవత్థుస్మిం సఙ్ఖేయ్యకే పబ్బతే వటజాలికాయం భిక్ఖూనం ఏవం ధమ్మం దేసేన్తస్స – "సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతీ"తి.

అథ ఖో వేస్సవణ్ణో మహారాజా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం [సమ్మిఞ్జితం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య [సమ్మిఞ్జేయ్య (సీ. స్యా. కం. పీ.)], ఏవమేవం మహిసవత్థుస్మిం సఙ్ఖేయ్యకే పబ్బతే వటజాలికాయం అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి. అథ ఖో వేస్సవణ్ణో మహారాజా యేన సక్కో దేవానమిన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – "యగ్ఘే మారిస, జానేయ్యాసి! ఏసో ఆయస్మా ఉత్తరో మహిసవత్థుస్మిం సఙ్ఖేయ్యకే పబ్బతే వటజాలికాయం భిక్ఖూనం ఏవం ధమ్మం దేసేతి – 'సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి . సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరవిపత్తిం...పే.... అత్తసమ్పత్తిం... పరసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతీ'"తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవం దేవేసు తావతింసేసు అన్తరహితో మహిసవత్థుస్మిం సఙ్ఖేయ్యకే పబ్బతే వటజాలికాయం ఆయస్మతో ఉత్తరస్స సమ్ముఖే పాతురహోసి. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో యేనాయస్మా ఉత్తరో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా

ఆయస్మన్తం ఉత్తరం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సక్కో దేవానమిన్దో ఆయస్మన్తం ఉత్తరం ఏతదవోచ –

“సచ్చం కిర, భన్తే, ఆయస్మా ఉత్తరో భిక్ఖూనం ఏవం ధమ్మం దేసేసి – ‘సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి, సాధావుసో, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరవిపత్తిం...పే॰... అత్తసమ్పత్తిం... పరసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతీ’” తి? “ఏవం, దేవానమిన్దా”తి. “కిం పనిదం [కిం పన (స్యా॰)], భన్తే, ఆయస్మతో ఉత్తరస్స సకం పటిభానం [సకపటిభానం ఉపాదాయ (క॰)], ఉదాహు తస్స భగవతో వచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా”తి? “తేన హి, దేవానమిన్ద, ఉపమం తే కరిస్సామి. ఉపమాయ మిధేకచ్చే విఞ్ఞూ పురిసా భాసితస్స అత్థం ఆజానన్తి.

“సేయ్యథాపి, దేవానమిన్ద, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే మహాధఞ్ఞరాసి. తతో మహాజనకాయో ధఞ్ఞం ఆహరేయ్య – కాజేహిపి పిటకేహిపి ఉచ్ఛఙ్గేహిపి అఞ్జలీహిపి . యో ను ఖో, దేవానమిన్ద, తం మహాజనకాయం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం పుచ్ఛేయ్య – ‘కుతో ఇమం ధఞ్ఞం ఆహరథా’తి, కథం బ్యాకరమానో ను ఖో, దేవానమిన్ద, సో మహాజనకాయో సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్యా”తి? “‘అముమ్హా మహాధఞ్ఞరాసిమ్హా ఆహరామా’తి ఖో, భన్తే, సో మహాజనకాయో సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్యా”తి. “ఏవమేవం ఖో, దేవానమిన్ద, యం కిఞ్చి సుభాసితం సబ్బం తం తస్స భగవతో వచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. తతో ఉపాదాయుపాదాయ మయం చఞ్ఞే చ భణామా”తి.

“అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం భన్తే! యావ సుభాసితం చిదం ఆయస్మతా ఉత్తరేన – ‘యం కిఞ్చి సుభాసితం సబ్బం తం తస్స భగవతో వచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స . తతో ఉపాదాయుపాదాయ మయం చఞ్ఞే చ భణామా’తి. ఏకమిదం, భన్తే ఉత్తర, సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే అచిరపక్కన్తే దేవదత్తే. తత్ర ఖో భగవా దేవదత్తం ఆరబ్భ భిక్ఖూ ఆమన్తేసి –

“సాధు, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలేన కాలం అత్తవిపత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సాధు, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాలేన కాలం పరవిపత్తిం... పే॰... అత్తసమ్పత్తిం... పరసమ్పత్తిం పచ్చవేక్ఖితా హోతి. అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అసద్ధమ్మేహి అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో. కతమేహి అట్ఠహి? లాభేన హి, భిక్ఖవే, అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో; అలాభేన, భిక్ఖవే...పే॰... యసేన, భిక్ఖవే ... అయసేన, భిక్ఖవే... సక్కారేన, భిక్ఖవే... అసక్కారేన, భిక్ఖవే... పాపిచ్ఛతాయ, భిక్ఖవే... పాపమిత్తతాయ , భిక్ఖవే, అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి అసద్ధమ్మేహి అభిభూతో పరియాదిన్నచిత్తో దేవదత్తో ఆపాయికో నేరయికో కప్పట్ఠో అతేకిచ్ఛో.

“సాధు, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య; ఉప్పన్నం అలాభం...పే॰... ఉప్పన్నం యసం... ఉప్పన్నం అయసం... ఉప్పన్నం సక్కారం... ఉప్పన్నం అసక్కారం... ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం... ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్థవసం పటిచ్చ ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య; ఉప్పన్నం అలాభం... పే॰... ఉప్పన్నం యసం... ఉప్పన్నం అయసం... ఉప్పన్నం సక్కారం... ఉప్పన్నం అసక్కారం... ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం...

ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య?

“యం హిస్స, భిక్ఖవే, ఉప్పన్నం లాభం అనభిభుయ్య విహరతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య విహరతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. యం హిస్స, భిక్ఖవే, ఉప్పన్నం అలాభం…పే… ఉప్పన్నం యసం… ఉప్పన్నం అయసం… ఉప్పన్నం సక్కారం… ఉప్పన్నం అసక్కారం… ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం… ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అనభిభుయ్య విహరతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య విహరతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అత్థవసం పటిచ్చ ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య; ఉప్పన్నం అలాభం…పే… ఉప్పన్నం యసం… ఉప్పన్నం అయసం… ఉప్పన్నం సక్కారం… ఉప్పన్నం అసక్కారం… ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం … ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ఉప్పన్నం లాభం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరిస్సామ, ఉప్పన్నం అలాభం…పే… ఉప్పన్నం యసం… ఉప్పన్నం అయసం… ఉప్పన్నం సక్కారం… ఉప్పన్నం అసక్కారం… ఉప్పన్నం పాపిచ్ఛతం… ఉప్పన్నం పాపమిత్తతం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరిస్సామాతి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ”న్తి.

“ఏత్తావతా, భన్తే ఉత్తర, మనుస్సేసు చతస్సో పరిసా – భిక్ఖూ, భిక్ఖునియో, ఉపాసకా, ఉపాసికాయో. నాయం ధమ్మపరియాయో కిస్మిఞ్చి ఉపట్ఠితో [పతిట్ఠితో (సీ. స్యా.)]. ఉగ్గణ్హాతు, భన్తే, ఆయస్మా ఉత్తరో ఇమం ధమ్మపరియాయం. పరియాపుణాతు, భన్తే, ఆయస్మా ఉత్తరో ఇమం ధమ్మపరియాయం. ధారేతు, భన్తే, ఆయస్మా ఉత్తరో ఇమం ధమ్మపరియాయం. అత్థసంహితో అయం, భన్తే, ధమ్మపరియాయో ఆదిబ్రహ్మచరియకో”తి [ఆదిబ్రహ్మచరియికో (సీ. క.)]. అట్ఠమం.

౯. నన్దసుత్తం

౯. “‘కులపుత్తో’తి, భిక్ఖవే, నన్దం సమ్మా వదమానో వదేయ్య. ‘బలవా’తి, భిక్ఖవే, నన్దం సమ్మా వదమానో వదేయ్య. ‘పాసాదికో’తి, భిక్ఖవే, నన్దం సమ్మా వదమానో వదేయ్య. ‘తిబ్బరాగో’తి, భిక్ఖవే, నన్దం సమ్మా వదమానో వదేయ్య. కిమఞ్ఞత్ర, భిక్ఖవే, నన్దో ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో, భోజనే మత్తఞ్ఞూ, జాగరియం అనుయుత్తో, సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో, యేహి [యేన (క.)] నన్దో సక్కోతి పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరితుం! తత్రిదం, భిక్ఖవే, నన్దస్స ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతాయ హోతి. సచే , భిక్ఖవే, నన్దస్స పురత్థిమా దిసా ఆలోకేతబ్బా హోతి, సబ్బం చేతసా సమన్నాహరిత్వా నన్దో పురత్థిమం దిసం ఆలోకేతి – ‘ఏవం మే పురత్థిమం దిసం ఆలోకయతో నాభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవిస్సన్తీ’తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి.

“సచే , భిక్ఖవే, నన్దస్స పచ్ఛిమా దిసా ఆలోకేతబ్బా హోతి…పే… ఉత్తరా దిసా ఆలోకేతబ్బా హోతి… దక్ఖిణా దిసా ఆలోకేతబ్బా హోతి… ఉద్ధం ఉల్లోకేతబ్బా హోతి… అధో ఓలోకేతబ్బా హోతి… అనుదిసా అనువిలోకేతబ్బా హోతి, సబ్బం చేతసా సమన్నాహరిత్వా నన్దో అనుదిసం అనువిలోకేతి – ‘ఏవం మే అనుదిసం అనువిలోకయతో నాభిజ్ఝాదోమనస్సా

పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవిస్సన్తీ’తి. ఇతిహ తత్థ సమ్పజానో హోతి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, నన్దస్స ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతాయ హోతి.

“తత్రిదం, భిక్ఖవే, నన్దస్స భోజనే మత్తఞ్ఞుతాయ హోతి. ఇధ, భిక్ఖవే, నన్దో పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఆహారం ఆహారేతి – ‘నేవ దవాయ న మదాయ న మణ్డనాయ న విభూసనాయ, యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా యాపనాయ విహింసూపరతియా బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి, నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి, యాత్రా చ మే భవిస్సతి అనవజ్జతా చ ఫాసువిహారో చా’తి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, నన్దస్స భోజనే మత్తఞ్ఞుతాయ హోతి.

“తత్రిదం, భిక్ఖవే, నన్దస్స జాగరియానుయోగస్మిం హోతి. ఇధ , భిక్ఖవే, నన్దో దివసం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి; రత్తియా పఠమం యామం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి ; రత్తియా మజ్ఝిమం యామం దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేతి పాదే పాదం అచ్చాధాయ సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా; రత్తియా పచ్ఛిమం యామం పచ్చుట్ఠాయ చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, నన్దస్స జాగరియానుయోగస్మిం హోతి.

“తత్రిదం, భిక్ఖవే, నన్దస్స సతిసమ్పజఞ్ఞస్మిం హోతి. ఇధ, భిక్ఖవే, నన్దస్స విదితా వేదనా ఉప్పజ్జన్తి, విదితా ఉపట్ఠహన్తి, విదితా అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి; విదితా సఞ్ఞా…పే.… విదితా వితక్కా…పే.… అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. ఇదం ఖో, భిక్ఖవే, నన్దస్స సతిసమ్పజఞ్ఞస్మిం హోతి.

“కిమఞ్ఞత్ర, భిక్ఖవే, నన్దో ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో, భోజనే మత్తఞ్ఞూ, జాగరియం అనుయుత్తో , సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో, యేహి నన్దో సక్కోతి పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరితు”న్తి! నవమం.

౧౦. కారణ్డవసుత్తం

౧౦. ఏకం సమయం భగవా చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే. తేన ఖో పన సమయేన భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో అఞ్ఞేనాఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి.

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “నిద్ధమథేతం , భిక్ఖవే, పుగ్గలం; నిద్ధమథేతం, భిక్ఖవే, పుగ్గలం. అపనేయ్యేసో [అపనేయ్యో సో (సీ.), అపనేయ్యో (స్యా.)], భిక్ఖవే, పుగ్గలో. కిం వో తేన పరపుత్తేన విసోధితేన [కిం వోపరపుత్తో విహేఠియతి (సీ.), కిం పరపుత్తో విహేఠేతి (స్యా.), కిం వో పరపుత్తా విహేఠేతి (పీ.), కిం సో పరపుత్తో విసోధేతి (క.)]! ఇధ , భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స పుగ్గలస్స తాదిసంయేవ హోతి అభిక్కన్తం పటిక్కన్తం ఆలోకితం విలోకితం సమిఞ్జితం పసారితం సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణం, సేయ్యథాపి అఞ్ఞేసం భద్దకానం భిక్ఖూనం – యావస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం న పస్సన్తి. యతో చ ఖ్వస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం పస్సన్తి, తమేనం ఏవం జానన్తి – ‘సమణదూసీవాయం [సమణరూపీ (క.)] సమణపలాపో సమణకారణ్డవో’తి [సమణకరణ్డవోతి (క.)]. తమేనం ఇతి విదిత్వా బహిద్ధా నాసేన్తి. తం కిస్స హేతు? మా అఞ్ఞే భద్దకే భిక్ఖూ దూసేసీ”తి!

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సమ్పన్నే యవకరణే యవదూసీ [యవరూపీ (క.)] జాయేథ యవపలాపో యవకారణ్డవోతి. తస్స తాదిసంయేవ మూలం హోతి, సేయ్యథాపి అఞ్ఞేసం భద్దకానం యవానం; తాదిసంయేవ నాళం హోతి, సేయ్యథాపి అఞ్ఞేసం భద్దకానం యవానం; తాదిసంయేవ పత్తం హోతి, సేయ్యథాపి అఞ్ఞేసం భద్దకానం యవానం – యావస్స సీసం న నిబ్బత్తతి. యతో చ ఖ్వస్స సీసం నిబ్బత్తతి, తమేనం ఏవం జానన్తి – ‘యవదూసీవాయం యవపలాపో యవకారణ్డవో’తి . తమేనం ఇతి విదిత్వా సమూలం ఉప్పాటేత్వా బహిద్ధా యవకరణస్స ఛడ్డేన్తి. తం కిస్స హేతు? మా అఞ్ఞే భద్దకే యవే దూసేసీతి!

“ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చస్స పుగ్గలస్స తాదిసంయేవ హోతి అభిక్కన్తం పటిక్కన్తం ఆలోకితం విలోకితం సమిఞ్జితం పసారితం సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణం, సేయ్యథాపి అఞ్ఞేసం భద్దకానం భిక్ఖూనం – యావస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం న పస్సన్తి. యతో చ ఖ్వస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం పస్సన్తి, తమేనం ఏవం జానన్తి – ‘సమణదూసీవాయం సమణపలాపో సమణకారణ్డవో’తి. తమేనం ఇతి విదిత్వా బహిద్ధా నాసేన్తి. తం కిస్స హేతు? మా అఞ్ఞే భద్దకే భిక్ఖూ దూసేసీతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహతో ధఞ్ఞరాసిస్స ఫుణమానస్స [వుయ్హమానస్స (సీ. పీ.), ఫుసయమానస్స (స్యా.), పునమానస్స (?)] తత్థ యాని తాని ధఞ్ఞాని దళ్హాని సారవన్తాని తాని ఏకమన్తం పుఞ్జం హోతి, యాని పన తాని ధఞ్ఞాని దుబ్బలాని పలాపాని తాని వాతో ఏకమన్తం అపవహతి [అపకస్సతి (సీ.)]. తమేనం సామికా సమ్మజ్జనిం గహేత్వా భియ్యోసోమత్తాయ అపసమ్మజ్జన్తి. తం కిస్స హేతు? మా అఞ్ఞే భద్దకే ధఞ్ఞే దూసేసీతి! ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చస్స పుగ్గలస్స తాదిసంయేవ హోతి అభిక్కన్తం పటిక్కన్తం ఆలోకితం విలోకితం సమిఞ్జితం పసారితం సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణం, సేయ్యథాపి అఞ్ఞేసం భద్దకానం భిక్ఖూనం – యావస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం న పస్సన్తి. యతో చ ఖ్వస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం పస్సన్తి, తమేనం ఏవం జానన్తి – ‘సమణదూసీవాయం సమణపలాపో సమణకారణ్డవో’తి. తమేనం ఇతి విదిత్వా బహిద్ధా నాసేన్తి. తం కిస్స హేతు? మా అఞ్ఞే భద్దకే భిక్ఖూ దూసేసీతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఉదపానపనాళియత్థికో తిణ్హం కుఠారిం [కుధారిం (స్యా. కం. క.)] ఆదాయ వనం పవిసేయ్య. సో యం యదేవ రుక్ఖం కుఠారిపాసేన ఆకోటేయ్య తత్థ యాని తాని రుక్ఖాని దళ్హాని సారవన్తాని తాని కుఠారిపాసేన ఆకోటితాని కక్ఖళం పటినదన్తి; యాని పన తాని రుక్ఖాని అన్తోపూతీని అవస్సుతాని కసమ్బుజాతాని తాని కుఠారిపాసేన ఆకోటితాని దద్దరం పటినదన్తి. తమేనం మూలే ఛిన్దతి, మూలే ఛిన్దిత్వా అగ్గే ఛిన్దతి, అగ్గే ఛిన్దిత్వా అన్తో సువిసోధితం విసోధేతి, అన్తో సువిసోధితం విసోధేత్వా ఉదపానపనాళిం యోజేతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే , ఇధేకచ్చస్స పుగ్గలస్స తాదిసంయేవ హోతి అభిక్కన్తం పటిక్కన్తం ఆలోకితం విలోకితం సమిఞ్జితం పసారితం సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణం, సేయ్యథాపి అఞ్ఞేసం భద్దకానం భిక్ఖూనం – యావస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం న పస్సన్తి. యతో చ ఖ్వస్స భిక్ఖూ ఆపత్తిం పస్సన్తి, తమేనం ఏవం జానన్తి – ‘సమణదూసీవాయం సమణపలాపో సమణకారణ్డవో’తి. తమేనం ఇతి విదిత్వా బహిద్ధా నాసేన్తి. తం కిస్స హేతు? మా అఞ్ఞే భద్దకే భిక్ఖూ దూసేసీ”తి.

“సంవాసాయం విజానాథ, పాపిచ్ఛో కోధనో ఇతి;
మక్ఖీ థమ్భీ పళాసీ చ, ఇస్సుకీ మచ్ఛరీ సఠో.

“సన్తవాచో జనవతి, సమణో వియ భాసతి;

రహో కరోతి కరణం, పాపదిట్ఠి అనాదరో.

“సంసప్పీ చ ముసావాదీ, తం విదిత్వా యథాతథం;

సబ్బే సమగ్గా హుత్వాన, అభినిబ్బజ్జయాథ [అభినిబ్బిజ్జయేథ (క.)] నం.

“కారణ్డవం [కరణ్డవం (క.) సు. ని. ౨౮౩ పస్సితబ్బం] నిద్ధమథ, కసమ్బుం అపకస్సథ [అవకస్సథ (క.)];

తతో పలాపే వాహేథ, అస్సమణే సమణమానినే.

“నిద్ధమిత్వాన పాపిచ్ఛే, పాపఆచారగోచరే;

సుద్ధాసుద్ధేహి సంవాసం, కప్పయవ్హో పతిస్సతా;

తతో సమగ్గా నిపకా, దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సథా”తి. దసమం;

మేత్తావగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

మేత్తం పఞ్ఞా చ ద్వే పియా, ద్వే లోకా ద్వే విపత్తియో;

దేవదత్తో చ ఉత్తరో, నన్దో కారణ్డవేన చాతి.

౨. మహావగ్గో

౧. వేరఞ్జసుత్తం

౧౧. [పారా॰ ౧ ఆదయో] ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేరఞ్జాయం విహరతి నళేరుపుచిమన్దమూలే. అథ ఖో వేరఞ్జో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం [సారాణీయం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వేరఞ్జో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"సుతం మేతం, భో గోతమ – 'న సమణో గోతమో బ్రాహ్మణే జిణ్ణే వుడ్ఢే మహల్లకే అద్ధగతే వయోఅనుప్పత్తే అభివాదేతి వా పచ్చుట్ఠేతి వా ఆసనేన వా నిమన్తేతీ'తి. తయిదం, భో గోతమ, తథేవ. న హి భవం గోతమో బ్రాహ్మణే జిణ్ణే వుడ్ఢే మహల్లకే అద్ధగతే వయోఅనుప్పత్తే అభివాదేతి వా పచ్చుట్ఠేతి వా ఆసనేన వా నిమన్తేతి. తయిదం, భో గోతమ, న సమ్పన్నమేవా"తి. "నాహం తం, బ్రాహ్మణ, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ యమహం అభివాదేయ్యం వా పచ్చుట్ఠేయ్యం వా ఆసనేన వా నిమన్తేయ్యం. యఞ్హి, బ్రాహ్మణ, తథాగతో అభివాదేయ్య వా పచ్చుట్ఠేయ్య వా ఆసనేన వా నిమన్తేయ్య, ముద్ధాపి తస్స విపతేయ్యా"తి.

"అరసరూపో భవం గోతమో"తి! "అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'అరసరూపో సమణో గోతమో'తి. యే తే, బ్రాహ్మణ, రూపరసా సద్దరసా గన్ధరసా రసరసా ఫోట్ఠబ్బరసా, తే తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా [అనభావకతా (సీ॰ పీ॰)] ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'అరసరూపో సమణో గోతమో'తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసీ"తి [వదేసి (సీ॰ క॰)].

"నిబ్భోగో భవం గోతమో"తి! "అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'నిబ్భోగో సమణో గోతమో'తి. యే తే, బ్రాహ్మణ, రూపభోగా సద్దభోగా గన్ధభోగా రసభోగా ఫోట్ఠబ్బభోగా, తే తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'నిబ్భోగో సమణో గోతమో'తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసీ"తి.

"అకిరియవాదో భవం గోతమో"తి! "అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'అకిరియవాదో సమణో గోతమో'తి. అహఞ్హి, బ్రాహ్మణ, అకిరియం వదామి కాయదుచ్చరితస్స వచీదుచ్చరితస్స మనోదుచ్చరితస్స; అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అకిరియం వదామి. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'అకిరియవాదో సమణో గోతమో'తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసీ"తి.

“ఉచ్ఛేదవాదో భవం గోతమో”తి! “అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘ఉచ్ఛేదవాదో సమణో గోతమో’తి. అహఞ్హి, బ్రాహ్మణ, ఉచ్ఛేదం వదామి రాగస్స దోసస్స మోహస్స; అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం ఉచ్ఛేదం వదామి. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘ఉచ్ఛేదవాదో సమణో గోతమో’తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసీ”తి.

“జేగుచ్ఛీ భవం గోతమో”తి! “అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘జేగుచ్ఛీ సమణో గోతమో’తి. అహఞ్హి, బ్రాహ్మణ, జిగుచ్ఛామి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన; జిగుచ్ఛామి అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘జేగుచ్ఛీ సమణో గోతమో’తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసీ”తి.

“వేనయికో భవం గోతమో”తి! “అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘వేనయికో సమణో గోతమో’తి. అహఞ్హి, బ్రాహ్మణ, వినయాయ ధమ్మం దేసేమి రాగస్స దోసస్స మోహస్స; అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం వినయాయ ధమ్మం దేసేమి. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘వేనయికో సమణో గోతమో’తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసీ”తి.

“తపస్సీ భవం గోతమో”తి! “అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘తపస్సీ సమణో గోతమో’తి. తపనీయాహం , బ్రాహ్మణ, పాపకే అకుసలే ధమ్మే వదామి కాయదుచ్చరితం వచీదుచ్చరితం మనోదుచ్చరితం. యస్స ఖో, బ్రాహ్మణ, తపనీయా పాపకా అకుసలా ధమ్మా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా, తమహం ‘తపస్సీ’తి వదామి. తథాగతస్స ఖో, బ్రాహ్మణ, తపనీయా పాపకా అకుసలా ధమ్మా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘తపస్సీ సమణో గోతమో’తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసీ”తి.

“అపగబ్భో భవం గోతమో”తి! “అత్థి ఖ్వేస, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అపగబ్భో సమణో గోతమో’తి. యస్స ఖో, బ్రాహ్మణ, ఆయతిం గబ్భసేయ్యా పునబ్భవాభినిబ్బత్తి పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా , తమహం ‘అపగబ్భో’తి వదామి. తథాగతస్స ఖో, బ్రాహ్మణ , ఆయతిం గబ్భసేయ్యా పునబ్భవాభినిబ్బత్తి పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. అయం ఖో, బ్రాహ్మణ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అపగబ్భో సమణో గోతమో’తి, నో చ ఖో యం త్వం సన్ధాయ వదేసి.

“సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, కుక్కుటియా అణ్డాని అట్ఠ వా దస వా ద్వాదస వా. తానాస్సు కుక్కుటియా సమ్మా అధిసయితాని సమ్మా పరిసేదితాని సమ్మా పరిభావితాని. యో ను ఖో తేసం కుక్కుటచ్ఛాపకానం పఠమతరం

పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జేయ్య, కిన్తి స్వాస్స వచనీయో – ‘జేట్ఠో వా కనిట్ఠో వా’”తి? “జేట్ఠో తిస్స, భో గోతమ, వచనీయో. సో హి నేసం, భో గోతమ, జేట్ఠో హోతీ”తి.

“ఏవమేవం ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, అవిజ్జాగతాయ పజాయ అణ్డభూతాయ పరియోనద్ధాయ అవిజ్జణ్డకోసం పదాలేత్వా ఏకోవ లోకే అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో. అహఞ్హి, బ్రాహ్మణ , జేట్ఠో సేట్ఠో లోకస్స. ఆరద్ధం ఖో పన మే, బ్రాహ్మణ, వీరియం అహోసి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, పస్సద్ధో కాయో అసారద్ధో, సమాహితం చిత్తం ఏకగ్గం.

“సో ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి; వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి; పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరామి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేమి యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి; సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామి.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – ‘అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో. సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో. సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో’తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి.

“అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, రత్తియా పఠమే యామే పఠమా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో, యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో. అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, పఠమా అభినిబ్భిదా అహోసి కుక్కుటచ్ఛాపకస్సేవ అణ్డకోసమ్హా.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే, సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి – ‘ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా, వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా, మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా, అరియానం ఉపవాదకా, మిచ్ఛాదిట్ఠికా, మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నాతి. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా, వచీసుచరితేన సమన్నాగతా, మనోసుచరితేన సమన్నాగతా, అరియానం అనుపవాదకా, సమ్మాదిట్ఠికా, సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా. తే కాయస్స భేదా

పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా’తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే, సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి.

“అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, రత్తియా మజ్ఝిమే యామే దుతియా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో, యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో. అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, దుతియా అభినిబ్భిదా అహోసి కుక్కుటచ్ఛాపకస్సేవ అణ్డకోసమ్హా.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం; ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. తస్స మే ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం అహోసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసిం.

“అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, రత్తియా పచ్ఛిమే యామే తతియా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో , యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో. అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, తతియా అభినిబ్భిదా అహోసి కుక్కుటచ్ఛాపకస్సేవ అణ్డకోసమ్హా”తి.

ఏవం వుత్తే వేరఞ్జో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “జేట్ఠో భవం గోతమో, సేట్ఠో భవం గోతమో. అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం [నికుజ్జితం (క.)] వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. పఠమం.

౨. సీహసుత్తం

౧౨. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా లిచ్ఛవీ సన్థాగారే [సన్ధాగారే (క.)] సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసన్తి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసన్తి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసన్తి.

తేన ఖో పన సమయేన సీహో సేనాపతి నిగణ్ఠసావకో తస్సం పరిసాయం నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో సీహస్స సేనాపతిస్స ఏతదహోసి – “నిస్సంసయం ఖో సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో భవిస్సతి, తథా హిమే సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా లిచ్ఛవీ సన్థాగారే సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసన్తి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసన్తి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసన్తి. యంనూనాహం తం భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమేయ్యం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ”న్తి. అథ ఖో

సీహో సేనాపతి యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో [నాథపుత్తో (క. సీ.), నాతపుత్తో (క. సీ.)] తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – “ఇచ్ఛామహం, భన్తే, సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితు”న్తి.

“కిం పన త్వం, సీహ, కిరియవాదో సమానో అకిరియవాదం సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్ససి? సమణో హి, సీహ, గోతమో అకిరియవాదో, అకిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ”తి. అథ ఖో సీహస్స సేనాపతిస్స యో అహోసి గమియాభిసఙ్ఖారో [గమికాభిసఙ్ఖారో (క. సీ.) మహావ. ౨౯౦] భగవన్తం దస్సనాయ, సో పటిప్పస్సమ్భి.

దుతియమ్పి ఖో సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా లిచ్ఛవీ సన్థాగారే సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స...పే.... ధమ్మస్స...పే.... సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసన్తి. దుతియమ్పి ఖో సీహస్స సేనాపతిస్స ఏతదహోసి – “నిస్సంసయం ఖో సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో భవిస్సతి, తథా హిమే సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా లిచ్ఛవీ సన్థాగారే సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసన్తి, ధమ్మస్స...పే.... సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసన్తి. యంనూనాహం తం భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమేయ్యం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ”న్తి. అథ ఖో సీహో సేనాపతి యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – “ఇచ్ఛామహం, భన్తే, సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితు”న్తి.

“కిం పన త్వం, సీహ, కిరియవాదో సమానో అకిరియవాదం సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్ససి? సమణో హి, సీహ, గోతమో అకిరియవాదో అకిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ”తి. దుతియమ్పి ఖో సీహస్స సేనాపతిస్స యో అహోసి గమియాభిసఙ్ఖారో భగవన్తం దస్సనాయ, సో పటిప్పస్సమ్భి.

తతియమ్పి ఖో సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా లిచ్ఛవీ సన్థాగారే సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స...పే.... ధమ్మస్స...పే.... సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసన్తి. తతియమ్పి ఖో సీహస్స సేనాపతిస్స ఏతదహోసి – “నిస్సంసయం ఖో సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో భవిస్సతి, తథా హిమే సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా లిచ్ఛవీ సన్థాగారే సన్నిసిన్నా సన్నిపతితా అనేకపరియాయేన బుద్ధస్స వణ్ణం భాసన్తి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసన్తి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసన్తి. కిం హిమే కరిస్సన్తి నిగణ్ఠా అపలోకితా వా అనపలోకితా వా? యంనూనాహం అనపలోకేత్వావ నిగణ్ఠే [నిగణ్ఠం (స్యా. క.) మహావ. ౨౯౦ పస్సితబ్బం] తం భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమేయ్యం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ”న్తి.

అథ ఖో సీహో సేనాపతి పఞ్చమత్తేహి రథసతేహి దివాదివస్స వేసాలియా నియ్యాసి భగవన్తం దస్సనాయ. యావతికా యానస్స భూమి, యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ అగమాసి. అథ ఖో సీహో సేనాపతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సీహో సేనాపతి భగవన్తం ఏతదవోచ –

“సుతం మేతం, భన్తే – ‘అకిరియవాదో సమణో గోతమో, అకిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి. యే తే, భన్తే, ఏవమాహంసు – ‘అకిరియవాదో సమణో గోతమో, అకిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి, కచ్చి తే, భన్తే, భగవతో వుత్తవాదినో న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి న చ కోచి సహధమ్మికో

వాదానువాదో [వాదానుపాతో (క. సీ. స్యా.) అం. ని. ౩.౫౮; ౫.౫] గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతి? అనబ్భక్ఖాతుకామా హి మయం, భన్తే, భగవన్త’’న్తి.

‘‘అత్థి, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అకిరియవాదో సమణో గోతమో, అకిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి .

‘‘అత్థి, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘కిరియవాదో సమణో గోతమో, కిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘అత్థి, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘ఉచ్ఛేదవాదో సమణో గోతమో, ఉచ్ఛేదాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘అత్థి, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘జేగుచ్ఛీ సమణో గోతమో, జేగుచ్ఛితాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘అత్థి , సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘వేనయికో సమణో గోతమో, వినయాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘అత్థి , సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘తపస్సీ సమణో గోతమో, తపస్సితాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘అత్థి, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అపగబ్భో సమణో గోతమో, అపగబ్భతాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘అత్థి, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అస్సాసకో సమణో గోతమో, అస్సాసాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అకిరియవాదో సమణో గోతమో, అకిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? అహఞ్హి, సీహ, అకిరియం వదామి కాయదుచ్చరితస్స వచీదుచ్చరితస్స మనోదుచ్చరితస్స; అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అకిరియం వదామి. అయం ఖో, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అకిరియవాదో సమణో గోతమో, అకిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

‘‘కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘కిరియవాదో సమణో గోతమో, కిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? అహఞ్హి, సీహ, కిరియం వదామి కాయసుచరితస్స వచీసుచరితస్స మనోసుచరితస్స; అనేకవిహితానం కుసలానం ధమ్మానం కిరియం వదామి. అయం ఖో, సీహ,

పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘కిరియవాదో సమణో గోతమో, కిరియాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

“కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘ఉచ్ఛేదవాదో సమణో గోతమో, ఉచ్ఛేదాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? అహఞ్హి, సీహ, ఉచ్ఛేదం వదామి రాగస్స దోసస్స మోహస్స; అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం ఉచ్ఛేదం వదామి. అయం ఖో, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘ఉచ్ఛేదవాదో సమణో గోతమో, ఉచ్ఛేదాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

“కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘జేగుచ్ఛీ సమణో గోతమో, జేగుచ్ఛితాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? అహఞ్హి, సీహ, జిగుచ్ఛామి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన; జిగుచ్ఛామి అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. అయం ఖో, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘జేగుచ్ఛీ సమణో గోతమో, జేగుచ్ఛితాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

“కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘వేనయికో సమణో గోతమో, వినయాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? అహఞ్హి, సీహ, వినయాయ ధమ్మం దేసేమి రాగస్స దోసస్స మోహస్స; అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం వినయాయ ధమ్మం దేసేమి. అయం ఖో, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘వేనయికో సమణో గోతమో, వినయాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

“కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘తపస్సీ సమణో గోతమో, తపస్సితాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? తపనీయాహం, సీహ, పాపకే అకుసలే ధమ్మే వదామి కాయదుచ్చరితం వచీదుచ్చరితం మనోదుచ్చరితం. యస్స ఖో, సీహ, తపనీయా పాపకా అకుసలా ధమ్మా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా, తమహం ‘తపస్సీ’తి వదామి. తథాగతస్స ఖో, సీహ, తపనీయా పాపకా అకుసలా ధమ్మా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. అయం ఖో, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘తపస్సీ సమణో గోతమో, తపస్సితాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

“కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అపగబ్భో సమణో గోతమో, అపగబ్భతాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? యస్స ఖో , సీహ, ఆయతిం గబ్భసేయ్యా పునబ్భవాభినిబ్బత్తి పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా, తమహం ‘అపగబ్భో’తి వదామి. తథాగతస్స ఖో, సీహ, ఆయతిం గబ్భసేయ్యా పునబ్భవాభినిబ్బత్తి పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. అయం ఖో, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అపగబ్భో సమణో గోతమో, అపగబ్భతాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’’’తి.

“కతమో చ, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అస్సాసకో సమణో గోతమో, అస్సాసాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’తి? అహఞ్హి, సీహ, అస్సాసకో పరమేన అస్సాసేన, అస్సాసాయ ధమ్మం దేసేమి, తేన చ సావకే వినేమి. అయం ఖో, సీహ, పరియాయో, యేన మం పరియాయేన సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అస్సాసకో సమణో గోతమో, అస్సాసాయ ధమ్మం దేసేతి, తేన చ సావకే వినేతీ’”తి.

ఏవం వుత్తే సీహో సేనాపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే…పే… ఉపాసకం మం, భన్తే, భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

“అనువిచ్చకారం ఖో, సీహ, కరోహి. అనువిచ్చకారో తుమ్హాదిసానం ఞాతమనుస్సానం సాధు హోతీ”తి. “ఇమినాపాహం, భన్తే, భగవతో భియ్యోసోమత్తాయ అత్తమనో అభిరద్ధో, యం మం భగవా ఏవమాహ – ‘అనువిచ్చకారం ఖో, సీహ, కరోహి. అనువిచ్చకారో తుమ్హాదిసానం ఞాతమనుస్సానం సాధు హోతీ’తి. మఞ్హి, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియా సావకం లభిత్వా కేవలకప్పం వేసాలిం పటాకం పరిహరేయ్యుం – ‘సీహో అమ్హాకం సేనాపతి సావకత్తం ఉపగతో’తి. అథ చ పన భగవా ఏవమాహ – ‘అనువిచ్చకారం, సీహ, కరోహి. అనువిచ్చకారో తుమ్హాదిసానం ఞాతమనుస్సానం సాధు హోతీ’తి. ఏసాహం, భన్తే, దుతియమ్పి భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

“దీఘరత్తం ఖో తే, సీహ, నిగణ్ఠానం ఓపానభూతం కులం, యేన నేసం ఉపగతానం పిణ్డకం దాతబ్బం మఞ్ఞేయ్యాసీ”తి. “ఇమినాపాహం, భన్తే, భగవతో భియ్యోసోమత్తాయ అత్తమనో అభిరద్ధో, యం మం భగవా ఏవమాహ – ‘దీఘరత్తం ఖో తే, సీహ, నిగణ్ఠానం ఓపానభూతం కులం, యేన నేసం ఉపగతానం పిణ్డకం దాతబ్బం మఞ్ఞేయ్యాసీ’తి. సుతం మేతం, భన్తే – ‘సమణో గోతమో ఏవమాహ – మయ్హమేవ దానం దాతబ్బం, మయ్హమేవ సావకానం దాతబ్బం; మయ్హమేవ దిన్నం మహప్ఫలం, న అఞ్ఞేసం దిన్నం మహప్ఫలం; మయ్హమేవ సావకానం దిన్నం మహప్ఫలం, న అఞ్ఞేసం సావకానం దిన్నం మహప్ఫల’న్తి, అథ చ పన మం భగవా నిగణ్ఠేసుపి దానే సమాదపేతి [సమాదాపేతి (?)]. అపి చ, భన్తే, మయమేత్థ కాలం జానిస్సామ. ఏసాహం, భన్తే, తతియమ్పి భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం, భన్తే, భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

అథ ఖో భగవా సీహస్స సేనాపతిస్స అనుపుబ్బిం కథం [అనుపుబ్బికథం (సబ్బత్థ)] కథేసి, సేయ్యథిదం – దానకథం సీలకథం సగ్గకథం, కామానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా భగవా అఞ్ఞాసి సీహం సేనాపతిం కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా తం పకాసేసి – దుక్ఖం సముదయం నిరోధం మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య; ఏవమేవం సీహస్స సేనాపతిస్స తస్మింయేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – “యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ”న్తి.

అథ ఖో సీహో సేనాపతి దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే భగవన్తం ఏతదవోచ – “అధివాసేతు మే, భన్తే, భగవా స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా”తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో సీహో సేనాపతి భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో సీహో సేనాపతి అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – “గచ్ఛ త్వం, అమ్భో పురిస , పవత్తమంసం జానాహీ”తి. అథ ఖో సీహో సేనాపతి తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా భగవతో కాలం ఆరోచాపేసి – “కాలో, భన్తే! నిట్ఠితం భత్త”న్తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సీహస్స సేనాపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా నిగణ్ఠా వేసాలియం రథికాయ రథికం [రథియాయ రథియం (బహూసు)] సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం బాహా పగ్గయ్హ కన్దన్తి – “అజ్జ సీహేన సేనాపతినా థూలం పసుం వధిత్వా సమణస్స గోతమస్స భత్తం కతం. తం సమణో గోతమో జానం ఉద్దిస్సకతం మంసం పరిభుఞ్జతి పటిచ్చకమ్మ”న్తి.

అథ ఖో అఞ్ఞతరో పురిసో యేన సీహో సేనాపతి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సీహస్స సేనాపతిస్స ఉపకణ్ణకే ఆరోచేసి – “యగ్ఘే, భన్తే, జానేయ్యాసి! ఏతే సమ్బహులా నిగణ్ఠా వేసాలియం రథికాయ రథికం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం బాహా పగ్గయ్హ కన్దన్తి – ‘అజ్జ సీహేన సేనాపతినా థూలం పసుం వధిత్వా సమణస్స గోతమస్స భత్తం కతం. తం సమణో గోతమో జానం ఉద్దిస్సకతం మంసం పరిభుఞ్జతి పటిచ్చకమ్మ’న్తి. అలం అయ్యో దీఘరత్తఞ్హి తే ఆయస్మన్తో అవణ్ణకామా బుద్ధస్స అవణ్ణకామా ధమ్మస్స అవణ్ణకామా సఙ్ఘస్స. న చ పనేతే ఆయస్మన్తో జిరిదన్తి తం భగవన్తం అసతా తుచ్ఛా ముసా అభూతేన అబ్భాచిక్ఖితుం; న చ మయం జీవితహేతుపి సఞ్చిచ్చ పాణం జీవితా వోరోపేయ్యామా”తి.

అథ ఖో సీహో సేనాపతి బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో సీహో సేనాపతి భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సీహం సేనాపతిం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి. దుతియం.

౩. అస్సాజానీయసుత్తం

౧౩. “అట్ఠహి , భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో రఞ్ఞో భద్దో అస్సాజానీయో రాజారహో హోతి రాజభోగ్గో, రఞ్ఞో అఙ్గన్తేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో భద్దో అస్సాజానీయో ఉభతో సుజాతో హోతి – మాతితో చ పితితో చ. యస్సం దిసాయం అఞ్ఞేపి భద్దా అస్సాజానీయా జాయన్తి, తస్సం దిసాయం జాతో హోతి. యం ఖో పనస్స భోజనం దేన్తి – అల్లం వా సుక్ఖం వా – తం సక్కచ్చంయేవ పరిభుఞ్జతి అవికిరన్తో. జేగుచ్ఛీ హోతి ఉచ్చారం వా పస్సావం వా అభినిసీదితుం వా అభినిపజ్జితుం వా. సోరతో హోతి సుఖసంవాసో, న చ అఞ్ఞే అస్సే ఉబ్బేజేతా. యాని ఖో పనస్స హోన్తి [యాని ఖో పనస్స తాని (స్యా.)] సాఠేయ్యాని కూటేయ్యాని జిమ్హేయ్యాని వఙ్కేయ్యాని, తాని యథాభూతం సారథిస్స ఆవికత్తా హోతి. తేసమస్స సారథి అభినిమ్మదనాయ వాయమతి. వాహీ ఖో పన హోతి. ‘కామఞ్ఞే అస్సా వహన్తు వా మా వా, అహమేత్థ వహిస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతి. గచ్ఛన్తో ఖో పన ఉజుమగ్గేనేవ గచ్ఛతి. థామవా హోతి యావ జీవితమరణపరియాదానా థామం ఉపదంసేతా. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో రఞ్ఞో భద్దో అస్సాజానీయో రాజారహో హోతి రాజభోగ్గో, రఞ్ఞో అఙ్గన్తేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి.

“ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలవా హోతి, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. యం ఖో పనస్స భోజనం దేన్తి – లూఖం వా పణీతం వా – తం సక్కచ్చంయేవ పరిభుఞ్జతి అవిహఞ్ఞమానో. జేగుచ్ఛీ హోతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన; జేగుచ్ఛీ హోతి అనేకవిహితానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. సోరతో హోతి సుఖసంవాసో, న అఞ్ఞే భిక్ఖూ ఉబ్బేజేతా. యాని ఖో పనస్స హోన్తి సాఠేయ్యాని కూటేయ్యాని జిమ్హేయ్యాని వఙ్కేయ్యాని, తాని యథాభూతం ఆవికత్తా హోతి సత్థరి వా విఞ్ఞూసు వా సబ్రహ్మచారీసు. తేసమస్స సత్థా వా విఞ్ఞూ వా సబ్రహ్మచారీ అభినిమ్మదనాయ వాయమతి. సిక్ఖితా ఖో పన హోతి. ‘కామఞ్ఞే భిక్ఖూ సిక్ఖన్తు వా మా వా, అహమేత్థ సిక్ఖిస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతి. గచ్ఛన్తో ఖో పన ఉజుమగ్గేనేవ గచ్ఛతి; తత్రాయం ఉజుమగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి. ఆరద్ధవీరియో విహరతి – ‘కామం తచో చ న్హారు [నహారు (సీ. స్యా. కం. పీ.)] చ అట్ఠి చ అవసిస్సతు, సరీరే ఉపసుస్సతు మంసలోహితం; యం తం పురిసథామేన పురిసవీరియేన పురిసపరక్కమేన పత్తబ్బం, న తం అపాపుణిత్వా వీరియస్స సణ్ఠానం భవిస్సతీ’తి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా”తి . తతియం.

౪. అస్సఖళుఙ్కసుత్తం

౧౪. “అట్ఠ చ [అట్ఠ (స్యా.)], భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కే [అస్సఖలుఙ్కే (సీ.)] దేసేస్సామి అట్ఠ చ అస్సదోసే, అట్ఠ చ పురిసఖళుఙ్కే అట్ఠ చ పురిసదోసే. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“కతమే చ, భిక్ఖవే, అట్ఠ అస్సఖళుఙ్కా అట్ఠ చ అస్సదోసా? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా పచ్ఛతో పటిక్కమతి, పిట్ఠితో రథం పవత్తేతి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, పఠమో అస్సదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా పచ్ఛా లఙ్ఘతి, కుబ్బరం హనతి, తిదణ్డం భఞ్జతి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో అస్సదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా రథీసాయ సత్థిం ఉస్సజ్జిత్వా రథీసంయేవ అజ్ఝోమద్దతి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, తతియో అస్సదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా ఉమ్మగ్గం గణ్హాతి, ఉబ్బటుమం రథం కరోతి. ఏవరూపోపి , భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, చతుత్థో అస్సదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా లఙ్ఘతి పురిమకాయం పగ్గణ్హాతి పురిమే పాదే. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, పఞ్చమో అస్సదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా అనాదియిత్వా సారథిం అనాదియిత్వా పతోదలట్ఠిం [పతోదం (సీ॰ పీ॰), పతోదయట్ఠిం (స్యా॰ కం॰)] దన్తేహి ముఖాధానం [ముఖాతానం (క॰)] విధంసిత్వా యేన కామం పక్కమతి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, ఛట్ఠో అస్సదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా నేవ అభిక్కమతి నో పటిక్కమతి తత్థేవ ఖీలట్ఠాయీ ఠితో హోతి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో అస్సదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా పురిమే చ పాదే సంహరిత్వా పచ్ఛిమే చ పాదే సంహరిత్వా [సఙ్ఘరిత్వా (క॰)] తత్థేవ చత్తారో పాదే అభినిసీదతి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో అస్సఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, అట్ఠమో అస్సదోసో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ అస్సఖళుఙ్కా అట్ఠ చ అస్సదోసా.

[విభ॰ ౯౪౬] “కతమే చ, భిక్ఖవే, అట్ఠ పురిసఖళుఙ్కా అట్ఠ చ పురిసదోసా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో ‘న సరామీ’తి అసతియా నిబ్బేఠేతి. సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా పచ్ఛతో పటిక్కమతి, పిట్ఠితో రథం వత్తేతి; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, పఠమో పురిసదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే , భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో చోదకంయేవ పటిప్ఫరతి – ‘కిం ను ఖో తుయ్హం బాలస్స అబ్యత్తస్స భణితేన! త్వమ్పి నామ భణితబ్బం మఞ్ఞసీ’తి! సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా పచ్ఛా లఙ్ఘతి, కుబ్బరం హనతి, తిదణ్డం భఞ్జతి; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో పురిసదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో చోదకస్సేవ పచ్చారోపేతి – ‘త్వం ఖోసి ఇత్థన్నామం ఆపత్తిం ఆపన్నో, త్వం తావ పఠమం పటికరోహీ’తి. సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా రథీసాయ సత్థిం ఉస్సజ్జిత్వా రథీసంయేవ అజ్ఝోమద్దతి; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, తతియో పురిసదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో అఞ్ఞేనాఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి. సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా ఉమ్మగ్గం గణ్హాతి, ఉబ్బటుమం రథం కరోతి; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, చతుత్థో పురిసదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో సఙ్ఘమజ్ఝే బాహువిక్ఖేపం కరోతి. సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే , అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా లఙ్ఘతి, పురిమకాయం పగ్గణ్హతి పురిమే పాదే; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, పఞ్చమో పురిసదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో అనాదియిత్వా సఙ్ఘం అనాదియిత్వా చోదకం సాపత్తికోవ యేన కామం పక్కమతి. సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా అనాదియిత్వా సారథిం అనాదియిత్వా పతోదలట్ఠిం దన్తేహి ముఖాధానం విధంసిత్వా యేన కామం పక్కమతి; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, ఛట్ఠో పురిసదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో ‘నేవాహం ఆపన్నోమ్హి, న పనాహం ఆపన్నోమ్హీ’తి సో తుణ్హీభావేన సఙ్ఘం విహేఠేతి [విహేసేతి (పీ. క.)]. సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా నేవ అభిక్కమతి నో పటిక్కమతి తత్థేవ ఖీలట్ఠాయీ ఠితో హోతి; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో పురిసదోసో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భిక్ఖుం ఆపత్తియా చోదేన్తి. సో భిక్ఖు భిక్ఖూహి ఆపత్తియా చోదియమానో ఏవమాహ – ‘కిం ను ఖో తుమ్హే ఆయస్మన్తో అతిబాళ్హం మయి బ్యావటా యావ [ఇదం పదం సీహళపోత్థకే నత్థి] ఇదానాహం సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీ’తి. సో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిత్వా ఏవమాహ – ‘ఇదాని ఖో తుమ్హే ఆయస్మన్తో అత్తమనా హోథా’తి? సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, అస్సఖళుఙ్కో ‘పేహీ’తి వుత్తో, విద్ధో సమానో చోదితో సారథినా పురిమే చ పాదే సంహరిత్వా పచ్ఛిమే చ పాదే సంహరిత్వా తత్థేవ చత్తారో పాదే అభినిసీదతి; తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం పుగ్గలం వదామి. ఏవరూపోపి, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో పురిసఖళుఙ్కో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, అట్ఠమో పురిసదోసో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ పురిసఖళుఙ్కా అట్ఠ చ పురిసదోసా”తి. చతుత్థం.

౫. మలసుత్తం

౧౫. “అట్ఠిమాని , భిక్ఖవే, మలాని. కతమాని అట్ఠ? అసజ్ఝాయమలా, భిక్ఖవే, మన్తా; అనుట్ఠానమలా, భిక్ఖవే, ఘరా; మలం, భిక్ఖవే, వణ్ణస్స కోసజ్జం; పమాదో, భిక్ఖవే, రక్ఖతో మలం; మలం, భిక్ఖవే, ఇత్థియా దుచ్చరితం; మచ్ఛేరం, భిక్ఖవే, దదతో మలం; మలా, భిక్ఖవే, పాపకా అకుసలా ధమ్మా అస్మిం లోకే పరమ్హి చ; తతో [తతో చ (స్యా. పీ.)], భిక్ఖవే, మలా మలతరం అవిజ్జా పరమం మలం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ మలానీ”తి.

“అసజ్ఝాయమలా మన్తా, అనుట్ఠానమలా ఘరా;
మలం వణ్ణస్స కోసజ్జం, పమాదో రక్ఖతో మలం.

“మలిత్థియా దుచ్చరితం, మచ్ఛేరం దదతో మలం;

మలా వే పాపకా ధమ్మా, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ;
తతో మలా మలతరం, అవిజ్జా పరమం మల”న్తి. పఞ్చమం;

౬. దూతేయ్యసుత్తం

౧౬. [చూళవ॰ ౩౪౭] “అట్ఠహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు దూతేయ్యం గన్తుమరహతి. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సోతా చ హోతి, సావేతా చ, ఉగ్గహేతా చ, ధారేతా చ, విఞ్ఞాతా చ, విఞ్ఞాపేతా చ, కుసలో చ సహితాసహితస్స, నో చ కలహకారకో – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు దూతేయ్యం గన్తుమరహతి. అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో సారిపుత్తో దూతేయ్యం గన్తుమరహతి. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, సారిపుత్తో సోతా చ హోతి, సావేతా చ, ఉగ్గహేతా చ, ధారేతా చ, విఞ్ఞాతా చ, విఞ్ఞాపేతా చ, కుసలో చ సహితాసహితస్స, నో చ కలహకారకో. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో సారిపుత్తో దూతేయ్యం గన్తుమరహతీ”తి.

“యో వే న బ్యథతి [న వేధతి (సీ॰), న బ్యాధతి (స్యా॰ పీ॰)] పత్వా, పరిసం ఉగ్గవాదినిం [ఉగ్గవాదినం (సీ॰), ఉగ్గహవాదినం (స్యా॰ పీ॰), ఉగ్గతవాదినిం (క॰)];
న చ హాపేతి వచనం, న చ ఛాదేతి సాసనం.

“అసన్దిద్ధఞ్చ భణతి [అసన్దిద్ధో చ అక్ఖాతి (చూళవ॰ ౩౪౭)], పుచ్ఛితో న చ కుప్పతి;
స వే తాదిసకో భిక్ఖు, దూతేయ్యం గన్తుమరహతీ”తి. ఛట్ఠం;

౭. పఠమబన్ధనసుత్తం

౧౭. “అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ఆకారేహి ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి. కతమేహి అట్ఠహి? రుణ్ణేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి; హసితేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి; భణితేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి; ఆకప్పేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి ; వనభఙ్గేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి; గన్ధేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి; రసేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి; ఫస్సేన, భిక్ఖవే, ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహాకారేహి ఇత్థీ పురిసం బన్ధతి. తే, భిక్ఖవే, సత్తా సుబద్ధా [సుబన్ధా (సీ॰ స్యా॰ క॰)], యే [యేవ (స్యా॰ పీ॰ క॰)] ఫస్సేన బద్ధా”తి [బన్ధాతి (సీ॰ స్యా॰ క॰)]. సత్తమం.

౮. దుతియబన్ధనసుత్తం

౧౮. “అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ఆకారేహి పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి. కతమేహి అట్ఠహి? రుణ్ణేన, భిక్ఖవే, పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి; హసితేన, భిక్ఖవే, పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి; భణితేన, భిక్ఖవే, పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి; ఆకప్పేన, భిక్ఖవే, పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి; వనభఙ్గేన, భిక్ఖవే, పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి; గన్ధేన, భిక్ఖవే, పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి; రసేన, భిక్ఖవే , పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి; ఫస్సేన, భిక్ఖవే, పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహాకారేహి పురిసో ఇత్థిం బన్ధతి. తే, భిక్ఖవే, సత్తా సుబద్ధా, యే ఫస్సేన బద్ధా”తి. అట్ఠమం.

౯. పహారాదసుత్తం

౧౯. ఏకం సమయం భగవా వేరఞ్జాయం వి హరతి నళేరుపుచిమన్దమూలే. అథ ఖో పహారాదో అసురిన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో పహారాదం అసురిన్దం భగవా ఏతదవోచ –

"అపి [కిం (క.)] పన, పహారాద , అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తీ"తి? "అభిరమన్తి, భన్తే, అసురా మహాసముద్దే"తి. "కతి పన, పహారాద, మహాసముద్దే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా [అబ్భుతధమ్మా (స్యా. క.) చూళవ. ౩౮౪ పస్సితబ్బం], యే దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తీ"తి? "అట్ఠ, భన్తే, మహాసముద్దే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి. కతమే అట్ఠ? మహాసముద్దో, భన్తే, అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో , న ఆయతకేనేవ పపాతో. యమ్పి, భన్తే, మహాసముద్దో అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో, న ఆయతకేనేవ పపాతో. అయం, భన్తే, మహాసముద్దే పఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

"పున చపరం, భన్తే, మహాసముద్దో ఠితధమ్మో వేలం నాతివత్తతి. యమ్పి, భన్తే, మహాసముద్దో ఠితధమ్మో వేలం నాతివత్తతి; అయం [అయమ్పి (క.)], భన్తే, మహాసముద్దే దుతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

"పున చపరం, భన్తే, మహాసముద్దో న మతేన కుణపేన సంవసతి [సంవత్తతి (స్యా.)]. యం హోతి మహాసముద్దే మతం కుణపం, తం ఖిప్పమేవ [ఖిప్పంయేవ (సీ.), ఖిప్పంఏవ (పీ.), ఖిప్పఞ్ఞేవ (చూళవ. ౩౮౪)] తీరం వాహేతి, థలం ఉస్సారేతి. యమ్పి, భన్తే, మహాసముద్దో న మతేన కుణపేన సంవసతి, యం హోతి మహాసముద్దే మతం కుణపం, తం ఖిప్పమేవ తీరం వాహేతి, థలం ఉస్సారేతి; అయం, భన్తే, మహాసముద్దే తతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

"పున చపరం, భన్తే, యా కాచి మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా యమునా అచిరవతీ సరభూ మహీ, తా మహాసముద్దం పత్వా [పత్తా (క., చూళవ. ౩౮౪)] జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, 'మహాసముద్దో' త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి. యమ్పి, భన్తే, యా కాచి మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా యమునా అచిరవతీ సరభూ మహీ, తా మహాసముద్దం పత్వా జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, 'మహాసముద్దో' త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి; అయం, భన్తే, మహాసముద్దే చతుత్థో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

"పున చపరం, భన్తే, యా చ [యా కాచి (స్యా. పీ. క.)] లోకే సవన్తియో మహాసముద్దం అప్పేన్తి యా చ అన్తలిక్ఖా ధారా పపతన్తి, న తేన మహాసముద్దస్స ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి. యమ్పి, భన్తే, యా చ లోకే సవన్తియో మహాసముద్దం అప్పేన్తి యా చ అన్తలిక్ఖా ధారా పపతన్తి, న తేన మహాసముద్దస్స ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి; అయం, భన్తే, మహాసముద్దే పఞ్చమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భన్తే, మహాసముద్దో ఏకరసో లోణరసో. యమ్పి, భన్తే, మహాసముద్దో ఏకరసో లోణరసో; అయం, భన్తే, మహాసముద్దే ఛట్ఠో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భన్తే, మహాసముద్దో బహురతనో [పహూతరతనో (క.)] అనేకరతనో. తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – ముత్తా మణి వేళురియో సఙ్ఖో సిలా పవాళం రజతం జాతరూపం లోహితఙ్కో మసారగల్లం. యమ్పి, భన్తే, మహాసముద్దో బహురతనో అనేకరతనో; తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – ముత్తా మణి వేళురియో సఙ్ఖో సిలా పవాళం రజతం జాతరూపం లోహితఙ్కో మసారగల్లం. అయం, భన్తే, మహాసముద్దే సత్తమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

“పున చపరం, భన్తే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో. తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో [తిమితిమిఙ్గలా తిమిరపిఙ్గలా (సీ.), తిమితిమిఙ్గలా తిమిరమిఙ్గలా (స్యా. పీ.)] అసురా నాగా గన్ధబ్బా. సన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా, ద్వియోజనసతికాపి అత్తభావా, తియోజనసతికాపి అత్తభావా, చతుయోజనసతికాపి అత్తభావా, పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా. యమ్పి, భన్తే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో అసురా నాగా గన్ధబ్బా; సన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా…పే.… ద్వియోజన… తియోజన… చతుయోజన… పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా; అయం, భన్తే, మహాసముద్దే అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి. ఇమే ఖో, భన్తే , మహాసముద్దే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తీతి.

“అపి పన, భన్తే, భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తీ”తి? “అభిరమన్తి, పహారాద, భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే”తి. “కతి పన, భన్తే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తీ”తి? “అట్ఠ, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథాపి, పహారాద, మహాసముద్దో అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో, న ఆయతకేనేవ పపాతో ; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా, న ఆయతకేనేవ అఞ్ఞాపటివేధో. యమ్పి, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా, న ఆయతకేనేవ అఞ్ఞాపటివేధో. అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే పఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, పహారాద, మహాసముద్దో ఠితధమ్మో వేలం నాతివత్తతి; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, యం మయా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం తం మమ సావకా జీవితహేతుపి నాతిక్కమన్తి. యమ్పి, పహారాద, మయా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం తం మమ సావకా జీవితహేతుపి నాతిక్కమన్తి. అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే దుతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, పహారాద, మహాసముద్దో న మతేన కుణపేన సంవసతి. యం హోతి మహాసముద్దే మతం కుణపం, తం ఖిప్పమేవ తీరం వాహేతి థలం ఉస్సారేతి; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, యో సో పుగ్గలో దుస్సీలో పాపధమ్మో

అసుచిసఙ్కస్సరసమాచారో పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తో అస్సమణో సమణపటిఞ్ఞో అబ్రహ్మచారీ బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞో అన్తోపూతి అవస్సుతో కసమ్బుజాతో, న తేన సఙ్ఘో సంవసతి; ఖిప్పమేవ నం సన్నిపతిత్వా ఉక్ఖిపతి.

“కిఞ్చాపి సో హోతి మజ్ఝే భిక్ఖుసఙ్ఘస్స సన్నిసిన్నో, అథ ఖో సో ఆరకావ సఙ్ఘమ్హా సఙ్ఘో చ తేన. యమ్పి, పహారాద, యో సో పుగ్గలో దుస్సీలో పాపధమ్మో అసుచిసఙ్కస్సరసమాచారో పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తో అస్సమణో సమణపటిఞ్ఞో అబ్రహ్మచారీ బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞో అన్తోపూతి అవస్సుతో కసమ్బుజాతో, న తేన సఙ్ఘో సంవసతి; ఖిప్పమేవ నం సన్నిపతిత్వా ఉక్ఖిపతి; కిఞ్చాపి సో హోతి మజ్ఝే భిక్ఖుసఙ్ఘస్స సన్నిసిన్నో, అథ ఖో సో ఆరకావ సఙ్ఘమ్హా సఙ్ఘో చ తేన. అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే తతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, పహారాద, యా కాచి మహానదియో, సేయ్యథిదం – గఙ్గా యమునా అచిరవతీ సరభూ మహీ, తా మహాసముద్దం పత్వా జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, ‘మహాసముద్దో’ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, చత్తారోమే వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా, తే తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిత్వా జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, ‘సమణా సక్యపుత్తియా’ త్వేవ [సమణో సక్యపుత్తియో త్వేవ (స్యా. క.)] సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి. యమ్పి, పహారాద, చత్తారోమే వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా, తే తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిత్వా జహన్తి పురిమాని నామగోత్తాని, ‘సమణా సక్యపుత్తియా’ త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛన్తి. అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే చతుత్థో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, పహారాద, యా చ లోకే సవన్తియో మహాసముద్దం అప్పేన్తి యా చ అన్తలిక్ఖా ధారా పపతన్తి, న తేన మహాసముద్దస్స ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, బహూ చేపి భిక్ఖూ అనుపాదిసేసాయ నిబ్బానధాతుయా పరినిబ్బాయన్తి, న తేన నిబ్బానధాతుయా ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి. యమ్పి, పహారాద, బహూ చేపి భిక్ఖూ అనుపాదిసేసాయ నిబ్బానధాతుయా పరినిబ్బాయన్తి, న తేన నిబ్బానధాతుయా ఊనత్తం వా పూరత్తం వా పఞ్ఞాయతి. అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే పఞ్చమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి , పహారాద, మహాసముద్దో ఏకరసో లోణరసో; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, అయం ధమ్మవినయో ఏకరసో, విముత్తిరసో. యమ్పి పహారాద , అయం ధమ్మవినయో ఏకరసో, విముత్తిరసో ; అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఛట్ఠో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, పహారాద, మహాసముద్దో బహురతనో అనేకరతనో; తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – ముత్తా మణి వేళురియో సఙ్ఖో సిలా పవాళం రజతం జాతరూపం లోహితకో మసారగల్లం; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, అయం ధమ్మవినయో బహురతనో అనేకరతనో. తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా, చత్తారో సమ్మప్పధానా, చత్తారో ఇద్ధిపాదా, పఞ్చిన్ద్రియాని, పఞ్చ బలాని, సత్త బోజ్ఝఙ్గా, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో. యమ్పి, పహారాద, అయం ధమ్మవినయో బహురతనో అనేకరతనో; తత్రిమాని రతనాని, సేయ్యథిదం – చత్తారో సతిపట్ఠానా, చత్తారో సమ్మప్పధానా,

చత్తారో ఇద్ధిపాదా, పఞ్చిన్ద్రియాని, పఞ్చ బలాని, సత్త బోజ్ఝఙ్గా, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో; అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే సత్తమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి.

“సేయ్యథాపి, పహారాద, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో అసురా నాగా గన్ధబ్బా; సన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా, ద్వియోజనసతికాపి అత్తభావా, తియోజనసతికాపి అత్తభావా, చతుయోజనసతికాపి అత్తభావా, పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా; ఏవమేవం ఖో, పహారాద, అయం ధమ్మవినయో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – సోతాపన్నో సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, సకదాగామీ సకదాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అనాగామీ అనాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అరహా అరహత్తాయ పటిపన్నో. యమ్పి, పహారాద, అయం ధమ్మవినయో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – సోతాపన్నో సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, సకదాగామీ సకదాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అనాగామీ అనాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అరహా అరహత్తాయ పటిపన్నో; అయం, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి. ఇమే ఖో, పహారాద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తీ”తి. నవమం.

౧౦. ఉపోసథసుత్తం

౨౦. [చూళవ॰ ౩౮౩; ఉదా॰ ౪౫; కథా॰ ౩౪౬] ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. తేన ఖో పన సమయేన భగవా తదహుపోసథే భిక్ఖుసఙ్ఘపరివుతో నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే పఠమే యామే, ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి, నిక్ఖన్తో పఠమో యామో, చిరనిసిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘో. ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ”న్తి.

ఏవం వుత్తే భగవా తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే మజ్ఝిమే యామే, ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తా, భన్తే , రత్తి, నిక్ఖన్తో మజ్ఝిమో యామో, చిరనిసిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘో. ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ”న్తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా తుణ్హీ అహోసి. తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అభిక్కన్తాయ రత్తియా, నిక్ఖన్తే పచ్ఛిమే యామే, ఉద్ధస్తే అరుణే, నన్దిముఖియా రత్తియా ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తా, భన్తే, రత్తి, నిక్ఖన్తో పచ్ఛిమో యామో, ఉద్ధస్తం అరుణం, నన్దిముఖీ రత్తి; చిరనిసిన్నో భిక్ఖుసఙ్ఘో. ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ”న్తి. “అపరిసుద్ధా, ఆనన్ద, పరిసా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ఏతదహోసి – “కం ను ఖో భగవా పుగ్గలం సన్ధాయ ఏవమాహ – ‘అపరిసుద్ధా, ఆనన్ద, పరిసా’”తి? అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో సబ్బావన్తం భిక్ఖుసఙ్ఘం చేతసా చేతో పరిచ్చ మనసాకాసి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం పుగ్గలం దుస్సీలం పాపధమ్మం అసుచిం సఙ్కస్సరసమాచారం పటిచ్ఛన్నకమ్మన్తం అస్సమణం సమణపటిఞ్ఞం అబ్రహ్మచారిం బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞం అన్తోపూతిం అవస్సుతం కసమ్బుజాతం

మజ్ఝే భిక్ఖుసఙ్ఘస్స నిసిన్నం; దిస్వాన ఉట్ఠాయాసనా యేన సో పుగ్గలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం పుగ్గలం ఏతదవోచ – "ఉట్ఠేహావుసో, దిట్ఠోసి భగవతా. నత్థి తే భిక్ఖూహి సద్ధిం సంవాసో"తి.

ఏవం వుత్తే సో పుగ్గలో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం పుగ్గలం ఏతదవోచ – "ఉట్ఠేహావుసో, దిట్ఠోసి భగవతా. నత్థి తే భిక్ఖూహి సద్ధిం సంవాసో"తి. దుతియమ్పి ఖో సో పుగ్గలో తుణ్హీ అహోసి. తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం పుగ్గలం ఏతదవోచ – "ఉట్ఠేహావుసో, దిట్ఠోసి భగవతా. నత్థి తే భిక్ఖూహి సద్ధిం సంవాసో"తి. తతియమ్పి ఖో సో పుగ్గలో తుణ్హీ అహోసి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తం పుగ్గలం బాహాయం గహేత్వా బహిద్వారకోట్ఠకా నిక్ఖామేత్వా సూచిఘటికం దత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "నిక్ఖామితో సో, భన్తే, పుగ్గలో మయా. పరిసుద్ధా పరిసా. ఉద్దిసతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖూనం పాతిమోక్ఖ"న్తి. "అచ్ఛరియం, మోగ్గల్లాన, అబ్భుతం, మోగ్గల్లాన! యావ బాహా గహణాపి నామ సో మోఘపురిసో ఆగమిస్సతీ"తి!

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "తుమ్హేవ దాని, భిక్ఖవే, ఉపోసథం కరేయ్యాథ, పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసేయ్యాథ. న దానాహం, భిక్ఖవే, అజ్జతగ్గే ఉపోసథం కరిస్సామి, పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసిస్సామి. అట్ఠానమేతం, భిక్ఖవే, అనవకాసో యం తథాగతో అపరిసుద్ధాయ పరిసాయ పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసేయ్య".

"అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి. కతమే అట్ఠ? మహాసముద్దో, భిక్ఖవే, అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో, న ఆయతకేనేవ పపాతో. యమ్పి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో, న ఆయతకేనేవ పపాతో; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే పఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి…పే.… (యథా పురిమే తథా విత్థారేతబ్బో).

"పున చపరం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో. తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో అసురా నాగా గన్ధబ్బా. వసన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా…పే.… పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా . యమ్పి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో అసురా నాగా గన్ధబ్బా; వసన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా…పే.… పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా; అయం, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, మహాసముద్దే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యం దిస్వా దిస్వా అసురా మహాసముద్దే అభిరమన్తి.

"ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి. కతమే అట్ఠ? సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో అనుపుబ్బనిన్నో అనుపుబ్బపోణో అనుపుబ్బపబ్భారో, న ఆయతకేనేవ పపాతో; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా, న ఆయతకేనేవ అఞ్ఞాపటివేధో. యమ్పి, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా, న ఆయతకేనేవ అఞ్ఞాపటివేధో; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం

ధమ్మవినయే పరమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహాసముద్దో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – తిమి తిమిఙ్గలో తిమిరపిఙ్గలో అసురా నాగా గన్ధబ్బా, వసన్తి మహాసముద్దే యోజనసతికాపి అత్తభావా…పే॰… పఞ్చయోజనసతికాపి అత్తభావా; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో మహతం భూతానం ఆవాసో. తత్రిమే భూతా – సోతాపన్నో సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో…పే॰… అరహా అరహత్తాయ పటిపన్నో. యమ్పి, భిక్ఖవే, అయం ధమ్మవినయో మహతం భూతానం ఆవాసో; తత్రిమే భూతా – సోతాపన్నో సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో…పే॰… అరహా అరహత్తాయ పటిపన్నో; అయం, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో, యం దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యే దిస్వా దిస్వా భిక్ఖూ ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అభిరమన్తీ”తి. దసమం.

మహావగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

వేరఞ్జో సీహో ఆజఞ్ఞం, ఖళుఙ్కేన మలాని చ;
దూతేయ్యం ద్వే చ బన్ధనా, పహారాదో ఉపోసథోతి.

౩. గహపతివగ్గో

౧. పఠమఉగ్గసుత్తం

౨౧. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం . తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి "అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి [అబ్భుతధమ్మేహి (స్యా. క.)] సమన్నాగతం ఉగ్గం గహపతిం వేసాలికం ధారేథా"తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో ఉట్ఠాయాసనా విహారం పావిసి.

అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన ఉగ్గస్స గహపతినో వేసాలికస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో ఉగ్గో గహపతి వేసాలికో యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఉగ్గం గహపతిం వేసాలికం సో భిక్ఖు ఏతదవోచ –

"అట్ఠహి ఖో త్వం, గహపతి, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో. కతమే తే, గహపతి, అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యేహి త్వం సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో"తి? "న ఖో అహం, భన్తే, జానామి – కతమేహి అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతోతి. అపి చ, భన్తే, యే మే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా సంవిజ్జన్తి, తం సుణోహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, గహపతీ"తి ఖో సో భిక్ఖు ఉగ్గస్స గహపతినో వేసాలికస్స పచ్చస్సోసి. ఉగ్గో గహపతి వేసాలికో ఏతదవోచ – "యదాహం, భన్తే, భగవన్తం పఠమం దూరతోవ అద్దసం; సహ దస్సనేనేవ మే, భన్తే , భగవతో చిత్తం పసీది. అయం ఖో మే, భన్తే, పఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి".

"సో ఖో అహం, భన్తే, పసన్నచిత్తో భగవన్తం పయిరుపాసిం. తస్స మే భగవా అనుపుబ్బిం కథం కథేసి , సేయ్యథిదం – దానకథం సీలకథం సగ్గకథం; కామానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా మం భగవా అఞ్ఞాసి కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా తం పకాసేసి – దుక్ఖం, సముదయం, నిరోధం, మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య; ఏవమేవం ఖో మే తస్మింయేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – 'యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ'న్తి. సో ఖో అహం, భన్తే, దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే తత్థేవ బుద్ధఞ్చ ధమ్మఞ్చ సఙ్ఘఞ్చ సరణం అగమాసిం, బ్రహ్మచరియపఞ్చమాని చ సిక్ఖాపదాని సమాదియిం. అయం ఖో మే, భన్తే, దుతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

"తస్స మయ్హం, భన్తే, చతస్సో కోమారియో పజాపతియో అహేసుం. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, యేన తా పజాపతియో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా తా పజాపతియో ఏతదవచం – 'మయా ఖో, భగినియో, బ్రహ్మచరియపఞ్చమాని సిక్ఖాపదాని సమాదిన్నాని [సమాదిణ్ణాని (సీ. క.)]. యా ఇచ్ఛతి సా ఇధేవ భోగే చ భుఞ్జతు పుఞ్ఞాని చ కరోతు, సకాని వా ఞాతికులాని గచ్ఛతు. హోతి వా పన పురిసాధిప్పాయో, కస్స వో దమ్మీ'తి? ఏవం వుత్తే సా, భన్తే, జేట్ఠా పజాపతి మం

ఏతదవోచ – ‘ఇత్థన్నామస్స మం, అయ్యపుత్త, పురిసస్స దేహీ’తి. అథ ఖో అహం, భన్తే, తం పురిసం పక్కోసాపేత్వా వామేన హత్థేన పజాపతిం గహేత్వా దక్ఖిణేన హత్థేన భిఙ్గారం గహేత్వా తస్స పురిసస్స ఓణోజేసిం. కోమారిం ఖో పనాహం, భన్తే, దారం పరిచ్చజన్తో నాభిజానామి చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం. అయం ఖో మే, భన్తే, తతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“సంవిజ్జన్తి ఖో పన మే, భన్తే, కులే భోగా. తే చ ఖో అప్పటివిభత్తా సీలవన్తేహి కల్యాణధమ్మేహి. అయం ఖో మే, భన్తే, చతుత్థో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“యం ఖో పనాహం, భన్తే, భిక్ఖుం పయిరుపాసామి; సక్కచ్చంయేవ పయిరుపాసామి, నో అసక్కచ్చం. అయం ఖో మే, భన్తే, పఞ్చమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“సో చే, భన్తే, మే ఆయస్మా ధమ్మం దేసేతి; సక్కచ్చంయేవ సుణోమి, నో అసక్కచ్చం. నో చే మే సో ఆయస్మా ధమ్మం దేసేతి, అహమస్స ధమ్మం దేసేమి. అయం ఖో మే, భన్తే ఛట్ఠో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“అనచ్ఛరియం ఖో పన మం, భన్తే, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఆరోచేన్తి – ‘స్వాక్ఖాతో, గహపతి, భగవతా ధమ్మో’తి. ఏవం వుత్తే అహం, భన్తే, తా దేవతా ఏవం వదామి – ‘వదేయ్యాథ వా ఏవం ఖో తుమ్హే దేవతా నో వా వదేయ్యాథ, అథ ఖో స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో’తి. న ఖో పనాహం, భన్తే, అభిజానామి తతోనిదానం చిత్తస్స ఉన్నతిం [ఉణ్ణతిం (క.) ధ. స. ౧౧౨౧; విభ. ౮౪౩, ౮౪౫ పస్సితబ్బం] – ‘మం వా దేవతా ఉపసఙ్కమన్తి, అహం వా దేవతాహి సద్ధిం సల్లపామీ’తి. అయం ఖో మే, భన్తే, సత్తమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“యానిమాని, భన్తే, భగవతా దేసితాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని, నాహం తేసం కిఞ్చి అత్తని అప్పహీనం సమనుపస్సామి. అయం ఖో మే, భన్తే, అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి. ఇమే ఖో మే, భన్తే, అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా సంవిజ్జన్తి. న చ ఖో అహం జానామి – కతమేహి చాహం [కతమేహిపహం (సీ.), కతమేహిపాహం (పీ. క.)] అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో”తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు ఉగ్గస్స గహపతినో వేసాలికస్స నివేసనే పిణ్డపాతం గహేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో సో భిక్ఖు పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు యావతకో అహోసి ఉగ్గేన గహపతినా వేసాలికేన సద్ధిం కథాసల్లాపో, తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి.

“సాధు సాధు, భిక్ఖు! యథా తం ఉగ్గో గహపతి వేసాలికో సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య, ఇమేహేవ ఖో, భిక్ఖు, అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో ఉగ్గో గహపతి వేసాలికో మయా బ్యాకతో. ఇమేహి చ పన, భిక్ఖు, అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం ఉగ్గం గహపతిం వేసాలికం ధారేహీ”తి. పఠమం.

౨. దుతియఉగ్గసుత్తం

౨౨. ఏకం సమయం భగవా వజ్జీసు విహరతి హత్థిగామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం ఉగ్గం గహపతిం హత్థిగామకం ధారేథా"తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో ఉట్ఠాయాసనా విహారం పావిసి.

అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన ఉగ్గస్స గహపతినో హత్థిగామకస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో ఉగ్గో గహపతి హత్థిగామకో యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఉగ్గం గహపతిం హత్థిగామకం సో భిక్ఖు ఏతదవోచ – "అట్ఠహి ఖో త్వం, గహపతి, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో. కతమే తే, గహపతి, అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా, యేహి త్వం సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో"తి?

"న ఖో అహం, భన్తే, జానామి – కతమేహి అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతోతి. అపి చ, భన్తే, యే మే అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా సంవిజ్జన్తి, తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, గహపతీ"తి ఖో సో భిక్ఖు ఉగ్గస్స గహపతినో హత్థిగామకస్స పచ్చస్సోసి. ఉగ్గో గహపతి హత్థిగామకో ఏతదవోచ – "యదాహం, భన్తే, నాగవనే పరిచరన్తో భగవన్తం పఠమం దూరతోవ అద్దసం; సహ దస్సనేనేవ మే, భన్తే, భగవతో చిత్తం పసీది, సురామదో చ పహీయి. అయం ఖో మే, భన్తే, పఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

"సో ఖో అహం, భన్తే, పసన్నచిత్తో భగవన్తం పయిరుపాసిం. తస్స మే భగవా అనుపుబ్బిం కథం కథేసి, సేయ్యథిదం – దానకథం సీలకథం సగ్గకథం; కామానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా మం భగవా అఞ్ఞాసి కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా తం పకాసేసి – దుక్ఖం, సముదయం, నిరోధం, మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య; ఏవమేవం ఖో మే తస్మింయేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – 'యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం, సబ్బం తం నిరోధధమ్మ'న్తి. సో ఖో అహం, భన్తే, దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే తత్థేవ బుద్ధఞ్చ ధమ్మఞ్చ సఙ్ఘఞ్చ సరణం అగమాసిం, బ్రహ్మచరియపఞ్చమాని చ సిక్ఖాపదాని సమాదియిం. అయం ఖో మే, భన్తే, దుతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

"తస్స మయ్హం, భన్తే, చతస్సో కోమారియో పజాపతియో అహేసుం. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, యేన తా పజాపతియో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా తా పజాపతియో ఏతదవచం – 'మయా ఖో, భగినియో, బ్రహ్మచరియపఞ్చమాని సిక్ఖాపదాని సమాదిన్నాని. యా ఇచ్ఛతి సా ఇధేవ భోగే చ భుఞ్జతు పుఞ్ఞాని చ కరోతు, సకాని వా ఞాతికులాని గచ్ఛతు. హోతి వా పన పురిసాధిప్పాయో, కస్స వో దమ్మీ'తి? ఏవం వుత్తే సా, భన్తే, జేట్ఠా పజాపతి మం ఏతదవోచ – 'ఇత్థన్నామస్స మం, అయ్యపుత్త, పురిసస్స దేహీ'తి. అథ ఖో అహం, భన్తే, తం పురిసం పక్కోసాపేత్వా వామేన హత్థేన పజాపతిం గహేత్వా దక్ఖిణేన హత్థేన భిఙ్గారం గహేత్వా తస్స పురిసస్స ఓణోజేసిం. కోమారిం ఖో పనాహం, భన్తే, దారం పరిచ్చజన్తో నాభిజానామి చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం. అయం ఖో మే, భన్తే, తతియో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“సంవిజ్జన్తి ఖో పన మే, భన్తే, కులే భోగా. తే చ ఖో అప్పటివిభత్తా సీలవన్తేహి కల్యాణధమ్మేహి. అయం ఖో మే, భన్తే, చతుత్థో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“యం ఖో పనాహం, భన్తే, భిక్ఖుం పయిరుపాసామి; సక్కచ్చంయేవ పయిరుపాసామి, నో అసక్కచ్చం. సో చే మే ఆయస్మా ధమ్మం దేసేతి; సక్కచ్చంయేవ సుణోమి, నో అసక్కచ్చం. నో చే మే సో ఆయస్మా ధమ్మం దేసేతి, అహమస్స ధమ్మం దేసేమి. అయం ఖో మే, భన్తే, పఞ్చమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“అనచ్ఛరియం ఖో పన, భన్తే, సఙ్ఘే నిమన్తితే దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఆరోచేన్తి – ‘అసుకో, గహపతి, భిక్ఖు ఉభతోభాగవిముత్తో అసుకో పఞ్ఞావిముత్తో అసుకో కాయసక్ఖీ అసుకో దిట్ఠిప్పత్తో [దిట్ఠప్పత్తో (క.)] అసుకో సద్ధావిముత్తో అసుకో ధమ్మానుసారీ అసుకో సద్ధానుసారీ అసుకో సీలవా కల్యాణధమ్మో అసుకో దుస్సీలో పాపధమ్మో’తి. సఙ్ఘం ఖో పనాహం, భన్తే, పరివిసన్తో నాభిజానామి ఏవం చిత్తం ఉప్పాదేన్తో – ‘ఇమస్స వా థోకం దేమి ఇమస్స వా బహుక’న్తి. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, సమచిత్తోవ దేమి. అయం ఖో మే, భన్తే, ఛట్ఠో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“అనచ్ఛరియం ఖో పన మం, భన్తే, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఆరోచేన్తి – ‘స్వాక్ఖాతో, గహపతి, భగవతా ధమ్మో’తి. ఏవం వుత్తే అహం, భన్తే, తా దేవతా ఏవం వదేమి – ‘వదేయ్యాథ వా ఏవం ఖో తుమ్హే దేవతా నో వా వదేయ్యాథ, అథ ఖో స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో’తి. న ఖో పనాహం, భన్తే, అభిజానామి తతోనిదానం చిత్తస్స ఉన్నతిం – ‘మం తా దేవతా ఉపసఙ్కమన్తి, అహం వా దేవతాహి సద్ధిం సల్లపామీ’తి. అయం ఖో మే, భన్తే, సత్తమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి.

“సచే ఖో పనాహం, భన్తే, భగవతో పఠమతరం కాలం కరేయ్యం, అనచ్ఛరియం ఖో పనేతం యం మం భగవా ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘నత్థి తం సంయోజనం యేన సంయుత్తో ఉగ్గో గహపతి హత్థిగామకో పున ఇమం లోకం ఆగచ్ఛేయ్యా’తి. అయం ఖో మే, భన్తే, అట్ఠమో అచ్ఛరియో అబ్భుతో ధమ్మో సంవిజ్జతి. ఇమే ఖో మే, భన్తే, అట్ఠ అచ్ఛరియా అబ్భుతా ధమ్మా సంవిజ్జన్తి. న చ ఖో అహం జానామి – కతమేహి చాహం అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో”తి.

“అథ ఖో సో భిక్ఖు ఉగ్గస్స గహపతినో హత్థిగామకస్స నివేసనే పిణ్డపాతం గహేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో సో భిక్ఖు పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు యావతకో అహోసి ఉగ్గేన గహపతినా హత్థిగామకేన సద్ధిం కథాసల్లాపో, తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి.

“సాధు సాధు, భిక్ఖు! యథా తం ఉగ్గో గహపతి హత్థిగామకో సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య, ఇమేహేవ ఖో భిక్ఖు, అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో ఉగ్గో గహపతి హత్థిగామకో మయా బ్యాకతో. ఇమేహి చ పన, భిక్ఖు, అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం ఉగ్గం గహపతిం హత్థిగామకం ధారేహీ”తి. దుతియం.

3. పఠమహత్థకసుత్తం

౩౩. ఏకం సమయం భగవా ఆళవియం విహరతి అగ్గాళవే చేతియే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “సత్తహి , భిక్ఖవే, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం హత్థకం ఆళవకం ధారేథ. కతమేహి సత్తహి? సద్ధో హి, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; సీలవా, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; హిరీమా, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; ఓత్తప్పీ, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; బహుస్సుతో, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; చాగవా, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; పఞ్ఞవా, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో – ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం హత్థకం ఆళవకం ధారేథా”తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో ఉట్ఠాయాసనా విహారం పావిసి.

అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన హత్థకస్స ఆళవకస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో హత్థకో ఆళవకో యేన సో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో హత్థకం ఆళవకం సో భిక్ఖు ఏతదవోచ –

“సత్తహి ఖో త్వం, ఆవుసో, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో. కతమేహి సత్తహి? ‘సద్ధో, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; సీలవా…పే.… హిరిమా… ఓత్తప్పీ… బహుస్సుతో… చాగవా… పఞ్ఞవా, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో’తి. ఇమేహి ఖో త్వం, ఆవుసో, సత్తహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో”తి. “కచ్చిత్థ, భన్తే, న కోచి గిహీ అహోసి ఓదాతవసనో”తి? “న హేత్థ, ఆవుసో , కోచి గిహీ అహోసి ఓదాతవసనో”తి. “సాధు, భన్తే, యదేత్థ న కోచి గిహీ అహోసి ఓదాతవసనో”తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు హత్థకస్స ఆళవకస్స నివేసనే పిణ్డపాతం గహేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి . అథ ఖో సో భిక్ఖు పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ –

“ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన హత్థకస్స ఆళవకస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదిం. అథ ఖో, భన్తే, హత్థకో ఆళవకో యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అహం, భన్తే, హత్థకం ఆళవకం ఏతదవచం – ‘సత్తహి ఖో త్వం, ఆవుసో, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో. కతమేహి సత్తహి? సద్ధో, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; సీలవా…పే.… హిరిమా… ఓత్తప్పీ… బహుస్సుతో… చాగవా… పఞ్ఞవా, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకోతి. ఇమేహి ఖో త్వం, ఆవుసో, సత్తహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భగవతా బ్యాకతో’తి.

“ఏవం వుత్తే, భన్తే, హత్థకో మం ఏతదవోచ – ‘కచ్చిత్థ, భన్తే, న కోచి గిహీ అహోసి ఓదాతవసనో’తి? ‘న హేత్థ, ఆవుసో, కోచి గిహీ అహోసి ఓదాతవసనో’తి. ‘సాధు, భన్తే, యదేత్థ న కోచి గిహీ అహోసి ఓదాతవసనో’”తి.

“సాధు సాధు, భిక్ఖు! అప్పిచ్ఛో సో, భిక్ఖు, కులపుత్తో . సన్తేయేవ అత్తని కుసలధమ్మే న ఇచ్ఛతి పరేహి ఞాయమానే [పఞ్ఞాపయమానే (క.)]. తేన హి త్వం, భిక్ఖు, ఇమినాపి అట్ఠమేన అచ్ఛరియేన అబ్భుతేన ధమ్మేన సమన్నాగతం హత్థకం ఆళవకం ధారేహి, యదిదం అప్పిచ్ఛతాయా”తి. తతియం.

౪. దుతియహత్థకసుత్తం

౨౪. ఏకం సమయం భగవా ఆళవియం విహరతి అగ్గాళవే చేతియే. అథ ఖో హత్థకో ఆళవకో పఞ్చమత్తేహి ఉపాసకసతేహి పరివుతో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో హత్థకం ఆళవకం భగవా ఏతదవోచ – "మహతీ ఖో త్యాయం, హత్థక, పరిసా. కథం పన త్వం, హత్థక, ఇమం మహతిం పరిసం సఙ్గణ్హాసీ"తి? "యానిమాని, భన్తే, భగవతా దేసితాని [అ॰ ని॰ ౪.౩౨; దీ॰ ని॰ ౩.౩౧౩] చత్తారి సఙ్గహవత్థూని, తేహాహం [తేనాహం (సీ॰)] ఇమం మహతిం పరిసం సఙ్గణ్హామి. అహం, భన్తే, యం జానామి – 'అయం దానేన సఙ్గహేతబ్బో'తి, తం దానేన సఙ్గణ్హామి; యం జానామి – 'అయం పేయ్యవజ్జేన సఙ్గహేతబ్బో'తి, తం పేయ్యవజ్జేన సఙ్గణ్హామి; యం జానామి – 'అయం అత్థచరియాయ సఙ్గహేతబ్బో'తి, తం అత్థచరియాయ సఙ్గణ్హామి; యం జానామి – 'అయం సమానత్తతాయ సఙ్గహేతబ్బో'తి, తం సమానత్తతాయ సఙ్గణ్హామి. సంవిజ్జన్తి ఖో పన మే, భన్తే, కులే భోగా. దలిద్దస్స ఖో నో తథా సోతబ్బం మఞ్ఞన్తీ"తి. "సాధు సాధు, హత్థక! యోని ఖో త్యాయం, హత్థక, మహతిం పరిసం సఙ్గహేతుం. యే హి కేచి, హత్థక, అతీతమద్ధానం మహతిం పరిసం సఙ్గహేసుం, సబ్బే తే ఇమేహేవ చతూహి సఙ్గహవత్థూహి మహతిం పరిసం సఙ్గహేసుం. యేపి హి కేచి, హత్థక, అనాగతమద్ధానం మహతిం పరిసం సఙ్గణ్హిస్సన్తి , సబ్బే తే ఇమేహేవ చతూహి సఙ్గహవత్థూహి మహతిం పరిసం సఙ్గణ్హిస్సన్తి. యేపి హి కేచి, హత్థక, ఏతరహి మహతిం పరిసం సఙ్గణ్హన్తి, సబ్బే తే ఇమేహేవ చతూహి సఙ్గహవత్థూహి మహతిం పరిసం సఙ్గణ్హన్తీ"తి.

అథ ఖో హత్థకో ఆళవకో భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి . అథ ఖో భగవా అచిరపక్కన్తే హత్థకే ఆళవకే భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం హత్థకం ఆళవకం ధారేథ. కతమేహి అట్ఠహి? సద్ధో, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; సీలవా, భిక్ఖవే...పే॰... హిరీమా... ఓత్తప్పీ... బహుస్సుతో... చాగవా... పఞ్ఞవా, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో; అప్పిచ్ఛో, భిక్ఖవే, హత్థకో ఆళవకో. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి అచ్ఛరియేహి అబ్భుతేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం హత్థకం ఆళవకం ధారేథా"తి. చతుత్థం.

౫. మహానామసుత్తం

౨౫. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ఉపాసకో హోతీ"తి? "యతో ఖో, మహానామ, బుద్ధం సరణం గతో హోతి, ధమ్మం సరణం గతో హోతి, సఙ్ఘం సరణం గతో హోతి; ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో హోతీ"తి.

"కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో సీలవా హోతీ"తి? "యతో ఖో, మహానామ , ఉపాసకో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, ముసావాదా పటివిరతో హోతి, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి; ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో సీలవా హోతీ"తి.

"కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో అత్తహితాయ పటిపన్నో హోతి, నో పరహితాయా"తి? "యతో ఖో, మహానామ, ఉపాసకో అత్తనావ సద్ధాసమ్పన్నో హోతి, నో పరం సద్ధాసమ్పదాయ సమాదపేతి [సమాదాపేతి (?)]; అత్తనావ సీలసమ్పన్నో హోతి, నో పరం సీలసమ్పదాయ సమాదపేతి; అత్తనావ చాగసమ్పన్నో హోతి, నో పరం చాగసమ్పదాయ

సమాదపేతి; అత్తనావ భిక్ఖూనం దస్సనకామో హోతి, నో పరం భిక్ఖూనం దస్సనే సమాదపేతి; అత్తనావ సద్ధమ్మం సోతుకామో హోతి, నో పరం సద్ధమ్మస్సవనే సమాదపేతి; అత్తనావ సుతానం ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి, నో పరం ధమ్మధారణాయ సమాదపేతి; అత్తనావ సుతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి, నో పరం అత్థూపపరిక్ఖాయ సమాదపేతి; అత్తనావ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి, నో పరం ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తియా సమాదపేతి. ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో అత్తహితాయ పటిపన్నో హోతి, నో పరహితాయా"తి.

"కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో అత్తహితాయ చ పటిపన్నో హోతి పరహితాయ చా"తి? "యతో ఖో, మహానామ, ఉపాసకో అత్తనా చ సద్ధాసమ్పన్నో హోతి, పరఞ్చ సద్ధాసమ్పదాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ సీలసమ్పన్నో హోతి, పరఞ్చ సీలసమ్పదాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ చాగసమ్పన్నో హోతి, పరఞ్చ చాగసమ్పదాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ భిక్ఖూనం దస్సనకామో హోతి, పరఞ్చ భిక్ఖూనం దస్సనే సమాదపేతి; అత్తనా చ సద్ధమ్మం సోతుకామో హోతి, పరఞ్చ సద్ధమ్మస్సవనే సమాదపేతి; అత్తనా చ సుతానం ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి, పరఞ్చ ధమ్మధారణాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ సుతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి, పరఞ్చ అత్థూపపరిక్ఖాయ సమాదపేతి, అత్తనా చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి, పరఞ్చ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తియా సమాదపేతి. ఏత్తావతా ఖో, మహానామ, ఉపాసకో అత్తహితాయ చ పటిపన్నో హోతి పరహితాయ చా"తి. పఞ్చమం.

౬. జీవకసుత్తం

౨౬. ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి జీవకమ్బవనే. అథ ఖో జీవకో కోమారభచ్చో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జీవకో కోమారభచ్చో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, ఉపాసకో హోతీ"తి? "యతో ఖో, జీవక, బుద్ధం సరణం గతో హోతి, ధమ్మం సరణం గతో హోతి, సఙ్ఘం సరణం గతో హోతి; ఏత్తావతా ఖో జీవక, ఉపాసకో హోతీ"తి.

"కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో సీలవా హోతీ"తి? "యతో ఖో, జీవక, ఉపాసకో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి…పే… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి; ఏత్తావతా ఖో, జీవక, ఉపాసకో సీలవా హోతీ"తి.

"కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో అత్తహితాయ పటిపన్నో హోతి, నో పరహితాయా"తి? "యతో ఖో, జీవక, ఉపాసకో అత్తనావ సద్ధాసమ్పన్నో హోతి, నో పరం సద్ధాసమ్పదాయ సమాదపేతి…పే… అత్తనావ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి, నో పరం ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తియా సమాదపేతి. ఏత్తావతా ఖో, జీవక, ఉపాసకో అత్తహితాయ పటిపన్నో హోతి, నో పరహితాయా"తి.

"కిత్తావతా పన, భన్తే, ఉపాసకో అత్తహితాయ చ పటిపన్నో హోతి పరహితాయ చా"తి? "యతో ఖో, జీవక, ఉపాసకో అత్తనా చ సద్ధాసమ్పన్నో హోతి, పరఞ్చ సద్ధాసమ్పదాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ సీలసమ్పన్నో హోతి, పరఞ్చ సీలసమ్పదాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ చాగసమ్పన్నో హోతి, పరఞ్చ చాగసమ్పదాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ భిక్ఖూనం దస్సనకామో హోతి, పరఞ్చ భిక్ఖూనం దస్సనే సమాదపేతి; అత్తనా చ సద్ధమ్మం సోతుకామో హోతి, పరఞ్చ

సద్ధమ్మస్సవనే సమాదపేతి; అత్తనా చ సుతానం ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి, పరఞ్చ ధమ్మధారణాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ సుతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి, పరఞ్చ అత్థూపపరిక్ఖాయ సమాదపేతి; అత్తనా చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి, పరఞ్చ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపత్తియా సమాదపేతి. ఏత్తావతా ఖో, జీవక, ఉపాసకో అత్తహితాయ చ పటిపన్నో హోతి పరహితాయ చా''తి. ఛట్ఠం.

౭. పఠమబలసుత్తం

౨౭. ''అట్ఠిమాని , భిక్ఖవే, బలాని. కతమాని అట్ఠ? రుణ్ణబలా, భిక్ఖవే, దారకా, కోధబలా మాతుగామా, ఆవుధబలా చోరా, ఇస్సరియబలా రాజానో, ఉజ్ఝత్తిబలా బాలా, నిజ్ఝత్తిబలా పణ్డితా, పటిసఙ్ఖానబలా బహుస్సుతా, ఖన్తిబలా సమణబ్రాహ్మణా – ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ బలానీ''తి. సత్తమం.

౮. దుతియబలసుత్తం

౨౮. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం భగవా ఏతదవోచ – ''కతి ను ఖో, సారిపుత్త, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలాని, యేహి బలేహి సమన్నాగతో ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – 'ఖీణా మే ఆసవా'''తి? ''అట్ఠ, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలాని, యేహి బలేహి సమన్నాగతో ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – 'ఖీణా మే ఆసవా'''తి.

''కతమాని అట్ఠ? [అ. ని. ౧౦.౯౦; పటి. మ. ౨.౪౪] ఇధ, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో అనిచ్చతో సబ్బే సఙ్ఖారా యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠా హోన్తి. యమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో అనిచ్చతో సబ్బే సఙ్ఖారా యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠా హోన్తి, ఇదమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – 'ఖీణా మే ఆసవా'''తి.

''పున చపరం, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో అఙ్గారకాసూపమా కామా యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠా హోన్తి. యమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో అఙ్గారకాసూపమా కామా యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠా హోన్తి, ఇదమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – 'ఖీణా మే ఆసవా'''తి.

''పున చపరం, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో వివేకనిన్నం చిత్తం హోతి వివేకపోణం వివేకపబ్భారం వివేకట్ఠం నేక్ఖమ్మాభిరతం బ్యన్తిభూతం సబ్బసో ఆసవట్ఠానియేహి ధమ్మేహి. యమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో వివేకనిన్నం చిత్తం హోతి వివేకపోణం వివేకపబ్భారం వివేకట్ఠం నేక్ఖమ్మాభిరతం బ్యన్తిభూతం సబ్బసో ఆసవట్ఠానియేహి ధమ్మేహి, ఇదమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – 'ఖీణా మే ఆసవా'''తి.

“పున చపరం, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా హోన్తి సుభావితా. యమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో చత్తారో సతిపట్ఠానా భావితా హోన్తి సుభావితా, ఇదమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – ‘ఖీణా మే ఆసవా’”తి.

“పున చపరం, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా హోన్తి సుభావితా...పే.... పఞ్చిన్ద్రియాని భావితాని హోన్తి సుభావితాని...పే.... సత్త బోజ్ఝఙ్గా భావితా హోన్తి సుభావితా...పే.... అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావితో హోతి సుభావితో. యమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భావితో హోతి సుభావితో, ఇదమ్పి, భన్తే, ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలం హోతి, యం బలం ఆగమ్మ ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – ‘ఖీణా మే ఆసవా’”తి.

“ఇమాని ఖో, భన్తే, అట్ఠ ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో బలాని, యేహి బలేహి సమన్నాగతో ఖీణాసవో భిక్ఖు ఆసవానం ఖయం పటిజానాతి – ‘ఖీణా మే ఆసవా’”తి. అట్ఠమం.

౯. అక్ఖణసుత్తం

౨౯. “‘ఖణకిచ్చో లోకో, ఖణకిచ్చో లోకో’తి, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో భాసతి, నో చ ఖో సో జానాతి ఖణం వా అక్ఖణం వా. అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, అక్ఖణా అసమయా బ్రహ్మచరియవాసాయ. కతమే అట్ఠ? ఇధ, భిక్ఖవే, తథాగతో చ లోకే ఉప్పన్నో హోతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా, ధమ్మో చ దేసియతి ఓపసమికో పరినిబ్బానికో సమ్బోధగామీ సుగతప్పవేదితో; అయఞ్చ పుగ్గలో నిరయం ఉపపన్నో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, పఠమో అక్ఖణో అసమయో బ్రహ్మచరియవాసాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, తథాగతో చ లోకే ఉప్పన్నో హోతి...పే.... సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా, ధమ్మో చ దేసియతి ఓపసమికో పరినిబ్బానికో సమ్బోధగామీ సుగతప్పవేదితో; అయఞ్చ పుగ్గలో తిరచ్ఛానయోనిం ఉపపన్నో హోతి...పే....

“పున చపరం, భిక్ఖవే...పే.... అయఞ్చ పుగ్గలో పేత్తివిసయం ఉపపన్నో హోతి...పే....

“పున చపరం, భిక్ఖవే...పే.... అయఞ్చ పుగ్గలో అఞ్ఞతరం దీఘాయుకం దేవనికాయం ఉపపన్నో హోతి...పే....

“పున చపరం, భిక్ఖవే...పే.... అయఞ్చ పుగ్గలో పచ్చన్తిమేసు జనపదేసు పచ్చాజాతో హోతి, సో చ హోతి అవిఞ్ఞాతారేసు మిలక్ఖేసు [మిలక్ఖూసు (స్యా. క.) దీ. ని. ౩.౩౫౮], యత్థ నత్థి గతి భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం...పే.... పఞ్చమో అక్ఖణో అసమయో బ్రహ్మచరియవాసాయ.

“పున చపరం, భిక్ఖవే...పే.... అయఞ్చ పుగ్గలో మజ్ఝిమేసు జనపదేసు పచ్చాజాతో హోతి, సో చ హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠికో విపరీతదస్సనో – ‘నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం

లోకో, నత్థి పరో లోకో, నత్థి మాతా, నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మా పటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ'తి…పే॰….

"పున చపరం, భిక్ఖవే…పే॰… అయఞ్చ పుగ్గలో మజ్ఝిమేసు జనపదేసు పచ్చాజాతో హోతి , సో చ హోతి దుప్పఞ్ఞో జళో ఏళమూగో అప్పటిబలో సుభాసితదుబ్భాసితస్స అత్థమఞ్ఞాతుం. అయం, భిక్ఖవే, సత్తమో అక్ఖణో అసమయో బ్రహ్మచరియవాసాయ.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, తథాగతో చ లోకే అనుప్పన్నో హోతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. ధమ్మో చ న దేసియతి ఓపసమికో పరినిబ్బానికో సమ్బోధగామీ సుగతప్పవేదితో. అయఞ్చ పుగ్గలో మజ్ఝిమేసు జనపదేసు పచ్చాజాతో హోతి, సో చ హోతి పఞ్ఞవా అజళో అనేళమూగో పటిబలో సుభాసితదుబ్భాసితస్స అత్థమఞ్ఞాతుం. అయం, భిక్ఖవే, అట్ఠమో అక్ఖణో అసమయో బ్రహ్మచరియవాసాయ. 'ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ అక్ఖణా అసమయా బ్రహ్మచరియవాసాయ'".

"ఏకోవ ఖో, భిక్ఖవే, ఖణో చ సమయో చ బ్రహ్మచరియవాసాయ. కతమో ఏకో? ఇధ, భిక్ఖవే, తథాగతో చ లోకే ఉప్పన్నో హోతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. ధమ్మో చ దేసియతి ఓపసమికో పరినిబ్బానికో సమ్బోధగామీ సుగతప్పవేదితో. అయఞ్చ పుగ్గలో మజ్ఝిమేసు జనపదేసు పచ్చాజాతో హోతి, సో చ హోతి పఞ్ఞవా అజళో అనేళమూగో పటిబలో సుభాసితదుబ్భాసితస్స అత్థమఞ్ఞాతుం. అయం, భిక్ఖవే, ఏకోవ ఖణో చ సమయో చ బ్రహ్మచరియవాసాయా"తి.

"మనుస్సలాభం [మనుస్సలోకం (స్యా॰)] లద్ధాన, సద్ధమ్మే సుప్పవేదితే;
యే ఖణం నాధిగచ్ఛన్తి, అతినామేన్తి తే ఖణం.

"బహూ హి అక్ఖణా వుత్తా, మగ్గస్స అన్తరాయికా;
కదాచి కరహచి లోకే, ఉప్పజ్జన్తి తథాగతా.

"తయిదం [తస్సిదం (క॰)] సమ్ముఖీభూతం, యం లోకస్మిం సుదుల్లభం;
మనుస్సపటిలాభో చ, సద్ధమ్మస్స చ దేసనా;
అలం వాయమితుం తత్థ, అత్తకామేన [అత్థకామేన (సీ॰ స్యా॰ క॰)] జన్తునా.

"కథం విజఞ్ఞా సద్ధమ్మం, ఖణో వే [వో (స్యా॰)] మా ఉపచ్చగా;
ఖణాతీతా హి సోచన్తి, నిరయమ్హి సమప్పితా.

"ఇధ చే నం విరాధేతి, సద్ధమ్మస్స నియామతం [నియామితం (స్యా॰)];
వాణిజోవ అతీతత్థో, చిరత్తం [చిరన్తం (క॰)] అనుతపిస్సతి.

"అవిజ్జానివుతో పోసో, సద్ధమ్మం అపరాధికో;

జాతిమరణసంసారం, చిరం పచ్చనుభోస్సతి.

“యే చ లద్ధా మనుస్సత్తం, సద్ధమ్మే సుప్పవేదితే;
అకంసు సత్థు వచనం, కరిస్సన్తి కరోన్తి వా.

“ఖణం పచ్చవిదుం లోకే, బ్రహ్మచరియం అనుత్తరం;
యే మగ్గం పటిపజ్జింసు, తథాగతప్పవేదితం.

“యే సంవరా చక్ఖుమతా, దేసితాదిచ్చబన్ధునా;
తేసు [తేసం (క.)] గుత్తో సదా సతో, విహరే అనవస్సుతో.

“సబ్బే అనుసయే ఛేత్వా, మారధేయ్యపరానుగే;
తే వే పారఙ్గతా [పారగతా (సీ. స్యా. పీ.)] లోకే, యే పత్తా ఆసవక్ఖయ”న్తి. నవమం;

౧౦. అనురుద్ధమహావితక్కసుత్తం

౩౦. ఏకం సమయం భగవా భగ్గేసు విహరతి సుంసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా అనురుద్ధో చేతీసు విహరతి పాచీనవంసదాయే. అథ ఖో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “అప్పిచ్ఛస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో మహిచ్ఛస్స; సన్తుట్ఠస్సాయం ధమ్మో , నాయం ధమ్మో అసన్తుట్ఠస్స; పవివిత్తస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో సఙ్గణికారామస్స; ఆరద్ధవీరియస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో కుసీతస్స; ఉపట్ఠితస్సతిస్సాయం [ఉపట్ఠితసతిస్సాయం (సీ. స్యా. పీ.)] ధమ్మో, నాయం ధమ్మో ముట్ఠస్సతిస్స [ముట్ఠసతిస్స (సీ. స్యా. పీ.)]; సమాహితస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసమాహితస్స; పఞ్ఞవతో అయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో దుప్పఞ్ఞస్సా”తి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య; ఏవమేవం – భగ్గేసు సుంసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే అన్తరహితో చేతీసు పాచీనవంసదాయే ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స సమ్ముఖే పాతురహోసి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. ఆయస్మాపి ఖో అనురుద్ధో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం

నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం భగవా ఏతదవోచ –

“సాధు సాధు, అనురుద్ధ! సాధు ఖో త్వం, అనురుద్ధ, (యం తం మహాపురిసవితక్కం) [సత్త మహాపురిసవితక్కే (సీ. పీ.) దీ. ని. ౩.౩౫౮] వితక్కేసి – ‘అప్పిచ్ఛస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో మహిచ్ఛస్స; సన్తుట్ఠస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసన్తుట్ఠస్స; పవివిత్తస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో సఙ్గణికారామస్స; ఆరద్ధవీరియస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో కుసీతస్స; ఉపట్ఠితస్సతిస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో ముట్ఠస్సతిస్స; సమాహితస్సాయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసమాహితస్స; పఞ్ఞవతో అయం ధమ్మో, నాయం ధమ్మో దుప్పఞ్ఞస్సా’తి. తేన హి త్వం, అనురుద్ధ,

ఇమమ్హి అట్ఠమం మహాపురిసవితక్కం వితక్కేహి – ‘నిప్పపఞ్చారామస్సాయం ధమ్మో నిప్పపఞ్చరతినో, నాయం ధమ్మో పపఞ్చారామస్స పపఞ్చరతినో’’’తి.

“యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, తతో త్వం, అనురుద్ధ, యావదేవ [యావదే (సం॰ ని॰ ౨.౧౫౨)] ఆకఙ్ఖిస్ససి, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్ససి.

“యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, తతో త్వం, అనురుద్ధ, యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి, వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్ససి.

“యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, తతో త్వం, అనురుద్ధ , యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి, పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరిస్ససి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదిస్ససి యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్ససి.

“యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, తతో త్వం, అనురుద్ధ, యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి, సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్ససి.

“యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే చ అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, ఇమేసఞ్చ చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ భవిస్ససి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, తతో తుయ్హం, అనురుద్ధ, సేయ్యథాపి నామ గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా నానారత్తానం దుస్సానం దుస్సకరణ్డకో పూరో; ఏవమేవం తే పంసుకూలచీవరం ఖాయిస్సతి సన్తుట్ఠస్స విహరతో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స.

“యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే చ అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, ఇమేసఞ్చ చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ భవిస్ససి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, తతో తుయ్హం, అనురుద్ధ, సేయ్యథాపి నామ గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా సాలీనం ఓదనో విచితకాళకో అనేకసూపో అనేకబ్యఞ్జనో; ఏవమేవం తే పిణ్డియాలోపభోజనం ఖాయిస్సతి సన్తుట్ఠస్స విహరతో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స.

“యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే చ అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, ఇమేసఞ్చ చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ భవిస్ససి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, తతో తుయ్హం, అనురుద్ధ, సేయ్యథాపి నామ గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా కూటాగారం ఉల్లిత్తావలిత్తం నివాతం ఫుసితగ్గళం పిహితవాతపానం; ఏవమేవం తే రుక్ఖమూలసేనాసనం ఖాయిస్సతి సన్తుట్ఠస్స విహరతో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స.

"యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే చ అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, ఇమేసఞ్చ చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ భవిస్ససి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, తతో తుయ్హం, అనురుద్ధ , సేయ్యథాపి నామ గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా పల్లఙ్కో గోనకత్థతో పటికత్థతో పటలికత్థతో కదలిమిగపవరపచ్చత్థరణో [కాదలి... పచ్చత్థరణో (సీ.)] సఉత్తరచ్ఛదో ఉభతోలోహితకూపధానో; ఏవమేవం తే తిణసన్థారకసయనాసనం ఖాయిస్సతి సన్తుట్ఠస్స విహరతో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స.

"యతో ఖో త్వం, అనురుద్ధ, ఇమే చ అట్ఠ మహాపురిసవితక్కే వితక్కేస్ససి, ఇమేసఞ్చ చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ భవిస్ససి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, తతో తుయ్హం, అనురుద్ధ, సేయ్యథాపి నామ గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా నానాభేసజ్జాని, సేయ్యథిదం – సప్పి నవనీతం తేలం మధు ఫాణితం; ఏవమేవం తే పూతిముత్తభేసజ్జం ఖాయిస్సతి సన్తుట్ఠస్స విహరతో రతియా అపరితస్సాయ ఫాసువిహారాయ ఓక్కమనాయ నిబ్బానస్స. తేన హి త్వం, అనురుద్ధ, ఆయతికమ్పి వస్సావాసం ఇధేవ చేతీసు పాచీనవంసదాయే విహరేయ్యాసీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో భగవతో పచ్చస్సోసి.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఇమినా ఓవాదేన ఓవదిత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవం – చేతీసు పాచీనవంసదాయే అన్తరహితో భగ్గేసు సుంసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే పాతురహోసీతి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "అట్ఠ ఖో, భిక్ఖవే, మహాపురిసవితక్కే దేసేస్సామి, తం సుణాథ...పే.... కతమే చ, భిక్ఖవే, అట్ఠ మహాపురిసవితక్కా? అప్పిచ్ఛస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో మహిచ్ఛస్స; సన్తుట్ఠస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసన్తుట్ఠస్స; పవివిత్తస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో సఙ్గణికారామస్స; ఆరద్ధవీరియస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో కుసీతస్స; ఉపట్ఠితస్సతిస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో ముట్ఠస్సతిస్స; సమాహితస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసమాహితస్స; పఞ్ఞవతో అయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో దుప్పఞ్ఞస్స; నిప్పపఞ్చారామస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో నిప్పపఞ్చరతినో, నాయం ధమ్మో పపఞ్చారామస్స పపఞ్చరతినో".

"'అప్పిచ్ఛస్సాయం , భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో మహిచ్ఛస్సా'తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అప్పిచ్ఛో సమానో 'అప్పిచ్ఛోతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి, సన్తుట్ఠో సమానో 'సన్తుట్ఠోతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి, పవివిత్తో సమానో 'పవివిత్తోతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి, ఆరద్ధవీరియో సమానో 'ఆరద్ధవీరియోతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి, ఉపట్ఠితస్సతి సమానో 'ఉపట్ఠితస్సతీతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి, సమాహితో సమానో 'సమాహితోతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి, పఞ్ఞవా సమానో 'పఞ్ఞవాతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి, నిప్పపఞ్చారామో సమానో 'నిప్పపఞ్చారామోతి మం జానేయ్యు'న్తి న ఇచ్ఛతి. 'అప్పిచ్ఛస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో మహిచ్ఛస్సా'తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

"'సన్తుట్ఠస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసన్తుట్ఠస్సా'తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి ఇతరీతరచీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేన. 'సన్తుట్ఠస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసన్తుట్ఠస్సా'తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

‘‘‘పవివిత్తస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో సఙ్గణికారామస్సా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో భవన్తి ఉపసఙ్కమితారో భిక్ఖూ భిక్ఖునియో ఉపాసకా ఉపాసికాయో రాజానో రాజమహామత్తా తిత్థియా తిత్థియసావకా. తత్ర భిక్ఖు వివేకనిన్నేన చిత్తేన వివేకపోణేన వివేకపబ్భారేన వివేకట్ఠేన నేక్ఖమ్మాభిరతేన అఞ్ఞదత్థు ఉయ్యోజనికపటిసంయుత్తంయేవ కథం కత్తా [పవత్తా (క.)] హోతి. ‘పవివిత్తస్సాయం , భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో సఙ్గణికారామస్సా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

‘‘‘ఆరద్ధవీరియస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో కుసీతస్సా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. ‘ఆరద్ధవీరియస్సాయం , భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో కుసీతస్సా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

‘‘‘ఉపట్ఠితస్సతిస్సాయం , భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో ముట్ఠస్సతిస్సా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సతిమా హోతి పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో, చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా. ‘ఉపట్ఠితస్సతిస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో, ముట్ఠస్సతిస్సా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

‘‘‘సమాహితస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసమాహితస్సా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ‘సమాహితస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో అసమాహితస్సా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

‘‘‘పఞ్ఞవతో అయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో దుప్పఞ్ఞస్సా’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. ‘పఞ్ఞవతో అయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నాయం ధమ్మో దుప్పఞ్ఞస్సా’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

‘‘‘నిప్పపఞ్చారామస్సాయం , భిక్ఖవే, ధమ్మో నిప్పపఞ్చరతినో, నాయం ధమ్మో పపఞ్చారామస్స పపఞ్చరతినో’తి, ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం. కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పపఞ్చనిరోధే చిత్తం పక్ఖన్దతి పసీదతి సన్తిట్ఠతి విముచ్చతి. ‘నిప్పపఞ్చారామస్సాయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో, నిప్పపఞ్చరతినో, నాయం ధమ్మో పపఞ్చారామస్స పపఞ్చరతినో’తి, ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్త’’న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో ఆయతికమ్పి వస్సావాసం తత్థేవ చేతీసు పాచీనవంసదాయే విహాసి. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. ‘‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’’తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ

పనాయస్మా అనురుద్ధో అరహతం అహోసీతి. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో అరహత్తప్పత్తో తాయం వేలాయం ఇమా గాథాయో అభాసి –

[థేరగా॰ ౯౦౧-౯౦౩] “మమ సఙ్కప్పమఞ్ఞాయ, సత్థా లోకే అనుత్తరో;
మనోమయేన కాయేన, ఇద్ధియా ఉపసఙ్కమి.

“యథా మే అహు సఙ్కప్పో, తతో ఉత్తరి దేసయి;
నిప్పపఞ్చరతో బుద్ధో, నిప్పపఞ్చం అదేసయి.

“తస్సాహం ధమ్మమఞ్ఞాయ, విహాసిం సాసనే రతో;
తిస్సో విజ్జా అనుప్పత్తా, కతం బుద్ధస్స సాసన”న్తి. దసమం;

గహపతివగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే ఉగ్గా ద్వే చ హత్థకా, మహానామేన జీవకో;
ద్వే బలా అక్ఖణా వుత్తా, అనురుద్ధేన తే దసాతి.

౪. దానవగ్గో

౧. పఠమదానసుత్తం

౩౧. [దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౬] “అట్ఠిమాని , భిక్ఖవే, దానాని. కతమాని అట్ఠ? ఆసజ్జ దానం దేతి, భయా దానం దేతి, ‘అదాసి మే’తి దానం దేతి, ‘దస్సతి మే’తి దానం దేతి, ‘సాహు దాన’న్తి దానం దేతి, ‘అహం పచామి, ఇమే న పచన్తి; నారహామి పచన్తో అపచన్తానం దానం అదాతు’న్తి దానం దేతి, ‘ఇమం మే దానం దదతో కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛతీ’తి దానం దేతి, చిత్తాలఙ్కారచిత్తపరిక్ఖారత్థం దానం దేతి. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ దానానీ”తి. పఠమం.

౨. దుతియదానసుత్తం

౩౨. [కథా॰ ౪౮౦] “సద్ధా హిరియం కుసలఞ్చ దానం,

ధమ్మా ఏతే సప్పురిసానుయాతా;

ఏతఞ్హి మగ్గం దివియం వదన్తి,

ఏతేన హి గచ్ఛతి దేవలోక”న్తి. దుతియం;

౩. దానవత్థుసుత్తం

౩౩. “అట్ఠిమాని , భిక్ఖవే, దానవత్థూని. కతమాని అట్ఠ? ఛన్దా దానం దేతి, దోసా దానం దేతి, మోహా దానం దేతి, భయా దానం దేతి, ‘దిన్నపుబ్బం కతపుబ్బం పితుపితామహేహి, నారహామి పోరాణం కులవంసం హాపేతు’న్తి దానం దేతి, ‘ఇమాహం దానం దత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సామీ’తి దానం దేతి, ‘ఇమం మే దానం దదతో చిత్తం పసీదతి, అత్తమనతా సోమనస్సం ఉపజాయతీ’తి దానం దేతి, చిత్తాలఙ్కారచిత్తపరిక్ఖారత్థం దానం దేతి. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ దానవత్థూనీ”తి. తతియం.

౪. ఖేత్తసుత్తం

౩౪. “అట్ఠఙ్గసమన్నాగతే , భిక్ఖవే, ఖేత్తే బీజం వుత్తం న మహప్ఫలం హోతి న మహస్సాదం న ఫాతిసేయ్యం [న ఫాతిసేయ్యన్తి (సీ॰ స్యా॰ క॰), న ఫాతిసేయ్యా (కత్థచి)]. కథం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతే? ఇధ, భిక్ఖవే, ఖేత్తం ఉన్నామనిన్నామి చ హోతి, పాసాణసక్ఖరికఞ్చ హోతి, ఊసరఞ్చ హోతి, న చ గమ్భీరసితం హోతి, న ఆయసమ్పన్నం హోతి, న అపాయసమ్పన్నం హోతి, న మాతికాసమ్పన్నం హోతి, న మరియాదసమ్పన్నం హోతి. ఏవం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతే, భిక్ఖవే, ఖేత్తే బీజం వుత్తం న మహప్ఫలం హోతి న మహస్సాదం న ఫాతిసేయ్యం.

“ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతేసు సమణబ్రాహ్మణేసు దానం దిన్నం న మహప్ఫలం హోతి న మహానిసంసం న మహాజుతికం న మహావిప్ఫారం. కథం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతేసు? ఇధ, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా మిచ్ఛాదిట్ఠికా హోన్తి, మిచ్ఛాసఙ్కప్పా, మిచ్ఛావాచా, మిచ్ఛాకమ్మన్తా, మిచ్ఛాఆజీవా, మిచ్ఛావాయామా, మిచ్ఛాసతినో,

మిచ్ఛాసమాధినో. ఏవం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతేసు, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణేసు దానం దిన్నం న మహప్ఫలం హోతి న మహానిసంసం న మహాజుతికం న మహావిప్ఫారం.

“అట్ఠఙ్గసమన్నాగతే, భిక్ఖవే, ఖేత్తే బీజం వుత్తం మహప్ఫలం హోతి మహస్సాదం ఫాతిసేయ్యం. కథం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతే? ఇధ, భిక్ఖవే, ఖేత్తం అనున్నామనిన్నామి చ హోతి, అపాసాణసక్ఖరికఞ్చ హోతి, అనూసరఞ్చ హోతి, గమ్భీరసితం హోతి, ఆయసమ్పన్నం హోతి, అపాయసమ్పన్నం హోతి, మాతికాసమ్పన్నం హోతి, మరియాదసమ్పన్నం హోతి. ఏవం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతే, భిక్ఖవే, ఖేత్తే బీజం వుత్తం మహప్ఫలం హోతి మహస్సాదం ఫాతిసేయ్యం.

“ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతేసు సమణబ్రాహ్మణేసు దానం దిన్నం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంసం మహాజుతికం మహావిప్ఫారం. కథం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతేసు? ఇధ, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణా సమ్మాదిట్ఠికా హోన్తి, సమ్మాసఙ్కప్పా, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తా, సమ్మాఆజీవా, సమ్మావాయామా, సమ్మాసతినో, సమ్మాసమాధినో. ఏవం అట్ఠఙ్గసమన్నాగతేసు, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణేసు దానం దిన్నం మహప్ఫలం హోతి మహానిసంసం మహాజుతికం మహావిప్ఫార”న్తి.

“యథాపి ఖేత్తే సమ్పన్నే, పవుత్తా బీజసమ్పదా;
దేవే సమ్పాదయన్తమ్హి [సఞ్జాయన్తమ్హి (క.)], హోతి ధఞ్ఞస్స సమ్పదా.

“అనీతిసమ్పదా హోతి, విరూళ్హీ భవతి సమ్పదా;
వేపుల్లసమ్పదా హోతి, ఫలం వే హోతి సమ్పదా.

“ఏవం సమ్పన్నసీలేసు, దిన్నా భోజనసమ్పదా;
సమ్పదానం ఉపనేతి, సమ్పన్నం హిస్స తం కతం.

“తస్మా సమ్పదమాకఙ్ఖీ, సమ్పన్నత్థూధ పుగ్గలో;
సమ్పన్నపఞ్ఞే సేవేథ, ఏవం ఇజ్ఝన్తి సమ్పదా.

“విజ్జాచరణసమ్పన్నే, లద్ధా చిత్తస్స సమ్పదం;
కరోతి కమ్మసమ్పదం, లభతి చత్థసమ్పదం.

“లోకం ఞత్వా యథాభూతం, పప్పుయ్య దిట్ఠిసమ్పదం;
మగ్గసమ్పదమాగమ్మ, యాతి సమ్పన్నమానసో.

“ఓధునిత్వా మలం సబ్బం, పత్వా నిబ్బానసమ్పదం;
ముచ్చతి సబ్బదుక్ఖేహి, సా హోతి సబ్బసమ్పదా”తి. చతుత్థం;

౫. దానూపపత్తిసుత్తం

౩౫. [దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౮] “అట్ఠిమా, భిక్ఖవే, దానూపపత్తియో. కతమా అట్ఠ? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో దానం దేతి సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా అన్నం పానం వత్థం యానం మాలాగన్ధవిలేపనం సేయ్యావసథపదీపేయ్యం. సో యం దేతి తం పచ్చాసీసతి [పచ్చాసింసతి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. సో పస్సతి ఖత్తియమహాసాలే వా బ్రాహ్మణమహాసాలే వా గహపతిమహాసాలే వా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితే సమఙ్గీభూతే పరిచారయమానే. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి! సో తం చిత్తం దహతి, తం చిత్తం అధిట్ఠాతి, తం చిత్తం భావేతి. తస్స తం చిత్తం హీనే విముత్తం [హీనేధిముత్తం (స్యా॰ పీ॰) విముత్తన్తి అధిముత్తం, విముత్తన్తి వా విస్సట్ఠం (టీకాసంవణ్ణనా)], ఉత్తరి అభావితం, తత్రూపపత్తియా సంవత్తతి. కాయస్స భేదా పరం మరణా ఖత్తియమహాసాలానం వా బ్రాహ్మణమహాసాలానం వా గహపతిమహాసాలానం వా సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తఞ్చ ఖో సీలవతో వదామి, నో దుస్సీలస్స. ఇజ్ఝతి, భిక్ఖవే, సీలవతో చేతోపణిధి విసుద్ధత్తా.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో దానం దేతి సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా అన్నం పానం వత్థం యానం మాలాగన్ధవిలేపనం సేయ్యావసథపదీపేయ్యం. సో యం దేతి తం పచ్చాసీసతి. తస్స సుతం హోతి – ‘చాతుమహారాజికా [చాతుమ్మహారాజికా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] దేవా దీఘాయుకా వణ్ణవన్తో సుఖబహులా’తి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి. సో తం చిత్తం దహతి, తం చిత్తం అధిట్ఠాతి, తం చిత్తం భావేతి. తస్స తం చిత్తం హీనే విముత్తం, ఉత్తరి అభావితం, తత్రూపపత్తియా సంవత్తతి. కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తఞ్చ ఖో సీలవతో వదామి, నో దుస్సీలస్స. ఇజ్ఝతి, భిక్ఖవే, సీలవతో చేతోపణిధి విసుద్ధత్తా.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో దానం దేతి సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా అన్నం పానం వత్థం యానం మాలాగన్ధవిలేపనం సేయ్యావసథపదీపేయ్యం. సో యం దేతి తం పచ్చాసీసతి. తస్స సుతం హోతి – తావతింసా దేవా… పే॰… యామా దేవా… తుసితా దేవా… నిమ్మానరతీ దేవా… పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవా దీఘాయుకా వణ్ణవన్తో సుఖబహులాతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి. సో తం చిత్తం దహతి, తం చిత్తం అధిట్ఠాతి , తం చిత్తం భావేతి. తస్స తం చిత్తం హీనే విముత్తం, ఉత్తరి అభావితం, తత్రూపపత్తియా సంవత్తతి. కాయస్స భేదా పరం మరణా పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తఞ్చ ఖో సీలవతో వదామి, నో దుస్సీలస్స. ఇజ్ఝతి, భిక్ఖవే, సీలవతో చేతోపణిధి విసుద్ధత్తా.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో దానం దేతి సమణస్స వా బ్రాహ్మణస్స వా అన్నం పానం వత్థం యానం మాలాగన్ధవిలేపనం సేయ్యావసథపదీపేయ్యం. సో యం దేతి తం పచ్చాసీసతి. తస్స సుతం హోతి – ‘బ్రహ్మకాయికా దేవా దీఘాయుకా వణ్ణవన్తో సుఖబహులా’తి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి. సో తం చిత్తం దహతి, తం చిత్తం అధిట్ఠాతి, తం చిత్తం భావేతి. తస్స తం చిత్తం హీనే విముత్తం, ఉత్తరి అభావితం, తత్రూపపత్తియా సంవత్తతి. కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తఞ్చ ఖో సీలవతో వదామి, నో దుస్సీలస్స; వీతరాగస్స, నో సరాగస్స. ఇజ్ఝతి, భిక్ఖవే, సీలవతో చేతోపణిధి వీతరాగత్తా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ దానూపపత్తియో”తి. పఞ్చమం.

౬. పుఞ్ఞకిరియవత్థుసుత్తం

౩౬. "తీణిమాని, భిక్ఖవే, పుఞ్ఞకిరియవత్థూని. కతమాని తీణి? దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు [పుఞ్ఞకిరియవత్థుం (సీ. పీ.) ఏవముపరిపి], సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు. ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు పరిత్తం కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు పరిత్తం కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం [పుఞ్ఞకిరియవత్థు (స్యా.)] నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనుస్సదోభగ్యం ఉపపజ్జతి.

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు మత్తసో కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు మత్తసో కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనుస్ససోభగ్యం ఉపపజ్జతి.

"ఇధ పన, భిక్ఖవే , ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తత్ర, భిక్ఖవే, చత్తారో మహారాజానో దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, చాతుమహారాజికే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హన్తి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా తావతింసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తత్ర, భిక్ఖవే, సక్కో దేవానమిన్దో దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా తావతింసే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హాతి – దిబ్బేన ఆయునా…పే॰… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా యామానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తత్ర, భిక్ఖవే, సుయామో దేవపుత్తో దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా , సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, యామే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హాతి – దిబ్బేన ఆయునా…పే॰… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా తుసితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తత్ర , భిక్ఖవే, సన్తుసితో దేవపుత్తో దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా,

సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, తుసితే దేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హాతి – దిబ్బేన ఆయునా…పే॰… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా నిమ్మానరతీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తత్ర, భిక్ఖవే, సునిమ్మితో దేవపుత్తో దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, నిమ్మానరతీదేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హాతి – దిబ్బేన ఆయునా…పే॰… దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చస్స దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థు అధిమత్తం కతం హోతి, భావనామయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం నాభిసమ్భోతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. తత్ర, భిక్ఖవే, వసవత్తీ దేవపుత్తో దానమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, సీలమయం పుఞ్ఞకిరియవత్థుం అతిరేకం కరిత్వా, పరనిమ్మితవసవత్తీదేవే దసహి ఠానేహి అధిగణ్హాతి – దిబ్బేన ఆయునా, దిబ్బేన వణ్ణేన, దిబ్బేన సుఖేన, దిబ్బేన యసేన, దిబ్బేన ఆధిపతేయ్యేన, దిబ్బేహి రూపేహి, దిబ్బేహి సద్దేహి, దిబ్బేహి గన్ధేహి, దిబ్బేహి రసేహి, దిబ్బేహి ఫోట్ఠబ్బేహి. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, తీణి పుఞ్ఞకిరియవత్థూనీ”తి. ఛట్ఠం.

౭. సప్పురిసదానసుత్తం

౩౭. “అట్ఠిమాని, భిక్ఖవే, సప్పురిసదానాని. కతమాని అట్ఠ? సుచిం దేతి, పణీతం దేతి, కాలేన దేతి, కప్పియం దేతి, విచెయ్య దేతి, అభిణ్హం దేతి, దదం చిత్తం పసాదేతి, దత్వా అత్తమనో హోతి. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ సప్పురిసదానానీ”తి.

“సుచిం పణీతం కాలేన, కప్పియం పానభోజనం;
అభిణ్హం దదాతి దానం, సుఖేత్తేసు [సుఖేత్తే (సీ॰ పీ॰)] బ్రహ్మచారిసు.

“నేవ [న చ (సీ॰ పీ॰)] విప్పటిసారిస్స, చజిత్వా ఆమిసం బహుం;
ఏవం దిన్నాని దానాని, వణ్ణయన్తి విపస్సినో.

“ఏవం యజిత్వా మేధావీ, సద్ధో ముత్తేన చేతసా;
అబ్యాబజ్ఝం [అబ్యాపజ్ఝం (క॰) అ॰ ని॰ ౪.౪౦; ౬.౩౭] సుఖం లోకం, పణ్డితో ఉపపజ్జతీ”తి. సత్తమం;

౮. సప్పురిససుత్తం

౩౮. “సప్పురిసో , భిక్ఖవే, కులే జాయమానో బహునో జనస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి – మాతాపితూనం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, పుత్తదారస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి , దాసకమ్మకరపోరిసస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, మిత్తామచ్చానం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, పుబ్బపేతానం అత్థాయ హితాయ

సుఖాయ హోతి, రఞ్ఞో అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, దేవతానం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, సమణబ్రాహ్మణానం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మహామేఘో సబ్బసస్సాని సమ్పాదేన్తో బహునో జనస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ [హితాయ...పే॰... (స్యా॰ క॰)] హోతి; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, సప్పురిసో కులే జాయమానో బహునో జనస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి – మాతాపితూనం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, పుత్తదారస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, దాసకమ్మకరపోరిసస్స అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, మిత్తామచ్చానం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, పుబ్బపేతానం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, రఞ్ఞో అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, దేవతానం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతి, సమణబ్రాహ్మణానం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ హోతీ"తి.

"బహూనం [బహున్నం (సీ॰ పీ॰)] వత అత్థాయ, సప్పఞ్ఞో ఘరమావసం;
మాతరం పితరం పుబ్బే, రత్తిన్దివమతన్దితో.

"పూజేతి సహధమ్మేన, పుబ్బేకతమనుస్సరం;
అనాగారే పబ్బజితే, అపచే బ్రహ్మచారయో [బ్రహ్మచారినో (స్యా॰)].

"నివిట్ఠసద్ధో పూజేతి, ఞత్వా ధమ్మే చ పేసలో [పేసలే (క॰)];
రఞ్ఞో హితో దేవహితో, ఞాతీనం సఖినం హితో.

"సబ్బేసం [సబ్బేసు (క॰)] సో [స (స్యా॰ పీ॰ క॰)] హితో హోతి, సద్ధమ్మే సుప్పతిట్ఠితో;
వినేయ్య మచ్ఛేరమలం, స లోకం భజతే సివ"న్తి. అట్ఠమం;

౯. అభిసన్దసుత్తం

౩౯. "అట్ఠిమే , భిక్ఖవే, పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా సోవగ్గికా సుఖవిపాకా సగ్గసంవత్తనికా, ఇట్ఠాయ కన్తాయ మనాపాయ హితాయ సుఖాయ సంవత్తన్తి. కతమే అట్ఠ? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో బుద్ధం సరణం గతో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, పఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో సోవగ్గికో సుఖవిపాకో సగ్గసంవత్తనికో, ఇట్ఠాయ కన్తాయ మనాపాయ హితాయ సుఖాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ధమ్మం సరణం గతో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, దుతియో పుఞ్ఞాభిసన్దో...పే॰... సంవత్తతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో సఙ్ఘం సరణం గతో హోతి. అయం, భిక్ఖవే, తతియో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో సోవగ్గికో సుఖవిపాకో సగ్గసంవత్తనికో, ఇట్ఠాయ కన్తాయ మనాపాయ హితాయ సుఖాయ సంవత్తతి.

[కథా॰ ౪౮౦] “పఞ్చిమాని , భిక్ఖవే, దానాని మహాదానాని అగ్గఞ్ఞాని రత్తఞ్ఞాని వంసఞ్ఞాని పోరాణాని అసంకిణ్ణాని అసంకిణ్ణపుబ్బాని, న సంకియన్తి న సంకియిస్సన్తి, అప్పటికుట్ఠాని [అప్పతికుట్ఠాని (సీ.)] సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహి. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి. పాణాతిపాతా పటివిరతో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అపరిమాణానం సత్తానం అభయం దేతి, అవేరం దేతి, అబ్యాబజ్ఝం [అబ్యాపజ్ఝం (క.) ఏవముపరిపి] దేతి. అపరిమాణానం సత్తానం అభయం దత్వా అవేరం దత్వా అబ్యాబజ్ఝం దత్వా అపరిమాణస్స అభయస్స అవేరస్స అబ్యాబజ్ఝస్స భాగీ హోతి. ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం దానం మహాదానం అగ్గఞ్ఞం రత్తఞ్ఞం వంసఞ్ఞం పోరాణం అసంకిణ్ణం అసంకిణ్ణపుబ్బం, న సంకియతి న సంకియిస్సతి, అప్పటికుట్ఠం సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహి. అయం, భిక్ఖవే, చతుత్థో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో సోవగ్గికో సుఖవిపాకో సగ్గసంవత్తనికో, ఇట్ఠాయ కన్తాయ మనాపాయ హితాయ సుఖాయ సంవత్తతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి…పే.… కామేసుమిచ్ఛాచారం పహాయ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి…పే.… ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి…పే.… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానం పహాయ సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి. సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అపరిమాణానం సత్తానం అభయం దేతి అవేరం దేతి అబ్యాబజ్ఝం దేతి. అపరిమాణానం సత్తానం అభయం దత్వా అవేరం దత్వా అబ్యాబజ్ఝం దత్వా, అపరిమాణస్స అభయస్స అవేరస్స అబ్యాబజ్ఝస్స భాగీ హోతి. ఇదం, భిక్ఖవే, పఞ్చమం దానం మహాదానం అగ్గఞ్ఞం రత్తఞ్ఞం వంసఞ్ఞం పోరాణం అసంకిణ్ణం అసంకిణ్ణపుబ్బం, న సంకియతి న సంకియిస్సతి, అప్పటికుట్ఠం సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహి. అయం ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠమో పుఞ్ఞాభిసన్దో కుసలాభిసన్దో సుఖస్సాహారో సోవగ్గికో సుఖవిపాకో సగ్గసంవత్తనికో, ఇట్ఠాయ కన్తాయ మనాపాయ హితాయ సుఖాయ సంవత్తతి. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ పుఞ్ఞాభిసన్దా కుసలాభిసన్దా సుఖస్సాహారా సోవగ్గికా సుఖవిపాకా సగ్గసంవత్తనికా, ఇట్ఠాయ కన్తాయ మనాపాయ హితాయ సుఖాయ సంవత్తన్తీ”తి. నవమం.

౧౦. దుచ్చరితవిపాకసుత్తం

౪౦. “పాణాతిపాతో, భిక్ఖవే, ఆసేవితో భావితో బహులీకతో నిరయసంవత్తనికో తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికో పేత్తివిసయసంవత్తనికో. యో సబ్బలహుసో [సబ్బలహుసోతి సబ్బలహుకో (స్యా. అట్ఠ.)] పాణాతిపాతస్స విపాకో, మనుస్సభూతస్స అప్పాయుకసంవత్తనికో హోతి.

“అదిన్నాదానం, భిక్ఖవే, ఆసేవితం భావితం బహులీకతం నిరయసంవత్తనికం తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికం పేత్తివిసయసంవత్తనికం. యో సబ్బలహుసో అదిన్నాదానస్స విపాకో, మనుస్సభూతస్స భోగబ్యసనసంవత్తనికో హోతి.

“కామేసుమిచ్ఛాచారో, భిక్ఖవే, ఆసేవితో భావితో బహులీకతో నిరయసంవత్తనికో తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికో పేత్తివిసయసంవత్తనికో. యో సబ్బలహుసో కామేసుమిచ్ఛాచారస్స విపాకో, మనుస్సభూతస్స సపత్తవేరసంవత్తనికో హోతి.

“ముసావాదో , భిక్ఖవే, ఆసేవితో భావితో బహులీకతో నిరయసంవత్తనికో తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికో పేత్తివిసయసంవత్తనికో. యో సబ్బలహుసో ముసావాదస్స విపాకో, మనుస్సభూతస్స అభూతబ్భక్ఖానసంవత్తనికో హోతి.

“పిసుణా , భిక్ఖవే, వాచా ఆసేవితా భావితా బహులీకతా నిరయసంవత్తనికా తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికా పేత్తివిసయసంవత్తనికా. యో సబ్బలహుసో పిసుణాయ వాచాయ విపాకో, మనుస్సభూతస్స మిత్తేహి భేదనసంవత్తనికో హోతి.

“ఫరుసా , భిక్ఖవే, వాచా ఆసేవితా భావితా బహులీకతా నిరయసంవత్తనికా తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికా పేత్తివిసయసంవత్తనికా. యో సబ్బలహుసో ఫరుసాయ వాచాయ విపాకో, మనుస్సభూతస్స అమనాపసద్దసంవత్తనికో హోతి.

“సమ్ఫప్పలాపో, భిక్ఖవే, ఆసేవితో భావితో బహులీకతో నిరయసంవత్తనికో తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికో పేత్తివిసయసంవత్తనికో. యో సబ్బలహుసో సమ్ఫప్పలాపస్స విపాకో, మనుస్సభూతస్స అనాదేయ్యవాచాసంవత్తనికో హోతి.

“సురామేరయపానం, భిక్ఖవే , ఆసేవితం భావితం బహులీకతం నిరయసంవత్తనికం తిరచ్ఛానయోనిసంవత్తనికం పేత్తివిసయసంవత్తనికం. యో సబ్బలహుసో సురామేరయపానస్స విపాకో, మనుస్సభూతస్స ఉమ్మత్తకసంవత్తనికో హోతీ”తి. దసమం.

దానవగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

ద్వే దానాని వత్థుఞ్చ, ఖేత్తం దానూపపత్తియో;
కిరియం ద్వే సప్పురిసా, అభిసన్దో విపాకో చాతి.

౫. ఉపోసథవగ్గో

౧. సఙ్ఖిత్తూపోసథసుత్తం

౪౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ''భిక్ఖవో''తి. ''భదన్తే''తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

''అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో, భిక్ఖవే, ఉపోసథో ఉపవుత్థో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో. కథం ఉపవుత్థో చ, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో? ఇధ , భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యావజీవం అరహన్తో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతా నిహితదణ్డా నిహితసత్థా లజ్జీ దయాపన్నా, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పినో విహరన్తి. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరామి. ఇమినాపఙ్గేన [ఇమినాపి అఙ్గేన (సీ. పీ.) అ. ని. ౩.౭౧] అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'తి. ఇమినా పఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి.

'''యావజీవం అరహన్తో అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతా దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ, అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరన్తి. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ, అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరామి. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'తి. ఇమినా దుతియేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి.

'''యావజీవం అరహన్తో అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారినో ఆరాచారినో విరతా మేథునా గామధమ్మా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారీ ఆరాచారీ [అనాచారీ (క.)] విరతో మేథునా గామధమ్మా. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'తి. ఇమినా తతియేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి.

'''యావజీవం అరహన్తో ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతా సచ్చవాదినో సచ్చసన్ధా థేతా పచ్చయికా అవిసంవాదకో లోకస్స. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో సచ్చవాదీ సచ్చసన్ధో థేతో పచ్చయికో అవిసంవాదకో లోకస్స. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'తి. ఇమినా చతుత్థేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి.

'''యావజీవం అరహన్తో సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానం పహాయ సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానం పహాయ సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'తి. ఇమినా పఞ్చమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి.

‘‘‘యావజీవం అరహన్తో ఏకభత్తికా రత్తూపరతా విరతా వికాలభోజనా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం ఏకభత్తికో రత్తూపరతో విరతో వికాలభోజనా. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ’తి. ఇమినా ఛట్ఠేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి.

‘‘‘యావజీవం అరహన్తో నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనమాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానం పహాయ నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనమాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనమాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానం పహాయ నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనమాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతో. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ’తి. ఇమినా సత్తమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి.

‘‘‘యావజీవం అరహన్తో ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతా నీచసేయ్యం కప్పేన్తి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో నీచసేయ్యం కప్పేమి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి , ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ’తి. ఇమినా అట్ఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి . ఏవం ఉపవుత్థో ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో’’తి. పఠమం.

౨. విత్థతూపోసథసుత్తం

౪౨. ‘‘అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో , భిక్ఖవే, ఉపోసథో ఉపవుత్థో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో. కథం ఉపవుత్థో చ, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యావజీవం అరహన్తో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతా నిహితదణ్డా నిహితసత్థా లజ్జీ దయాపన్నా, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పినో విహరన్తి. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరామి. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ’తి. ఇమినా పఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి...పే.....

‘‘‘యావజీవం అరహన్తో ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతా నీచసేయ్యం కప్పేన్తి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో నీచసేయ్యం కప్పేమి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ’తి. ఇమినా అట్ఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి. ఏవం ఉపవుత్థో ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో .

‘‘కీవమహప్ఫలో హోతి కీవమహానిసంసో కీవమహాజుతికో కీవమహావిప్ఫారో? సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యో ఇమేసం సోళసన్నం మహాజనపదానం పహూతరత్తరతనానం [పహూతసత్తరతనానం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰) అ॰ ని॰ ౩.౭౧ పాళియా టీకాయం దస్సితపాళియేవ. తదట్ఠకథాపి పస్సితబ్బా] ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేయ్య, సేయ్యథిదం – అఙ్గానం

మగధానం కాసీనం కోసలానం వజ్జీనం మల్లానం చేతీనం వఙ్గానం కురూనం పఞ్చాలానం మచ్ఛానం [మజ్ఝానం (క.)] సూరసేనానం అస్సకానం అవన్తీనం గన్ధారానం కమ్బోజానం, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతస్స ఉపోసథస్స ఏతం [ఏకం (క.)] కలం నాగ్ఘతి సోళసిం. తం కిస్స హేతు? కపణం, భిక్ఖవే, మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ.

"యాని, భిక్ఖవే, మానుసకాని పఞ్ఞాస వస్సాని, చాతుమహారాజికానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో [రత్తిదివో (క.)]. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని పఞ్చ వస్ససతాని చాతుమహారాజికానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, సన్ధాయ భాసితం – 'కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ'".

"యాని, భిక్ఖవే, మానుసకాని వస్ససతాని, తావతింసానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బం వస్ససహస్సం తావతింసానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా తావతింసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, సన్ధాయ భాసితం – 'కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ'".

"యాని, భిక్ఖవే, మానుసకాని ద్వే వస్ససతాని, యామానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని ద్వే వస్ససహస్సాని యామానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా యామానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, సన్ధాయ భాసితం – 'కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ'".

"యాని, భిక్ఖవే, మానుసకాని చత్తారి వస్ససతాని, తుసితానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని చత్తారి వస్ససహస్సాని తుసితానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా తుసితానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, సన్ధాయ భాసితం – 'కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ'".

"యాని, భిక్ఖవే, మానుసకాని అట్ఠ వస్ససతాని, నిమ్మానరతీనం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని అట్ఠ వస్ససహస్సాని నిమ్మానరతీనం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా నిమ్మానరతీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, సన్ధాయ భాసితం – 'కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ'".

“యాని, భిక్ఖవే, మానుసకాని సోళస వస్ససతాని, పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని సోళస వస్ససహస్సాని పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, సన్ధాయ భాసితం – ‘కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయా’”తి.

“పాణం న హఞ్ఞే [హానే (సీ.), హేన (క.) అ. ని. ౩.౭౧] న చదిన్నమాదియే,
ముసా న భాసే న చ మజ్జపో సియా;
అబ్రహ్మచరియా విరమేయ్య మేథునా,
రత్తిం న భుఞ్జేయ్య వికాలభోజనం.

“మాలం న ధారే న చ గన్ధమాచరే [గన్ధమాధరే (క.)],
మఞ్చే ఛమాయం వ సయేథ సన్థతే;
ఏతఞ్హి అట్ఠఙ్గికమాహుపోసథం,
బుద్ధేన దుక్ఖన్తగునా పకాసితం.

“చన్దో చ సురియో చ ఉభో సుదస్సనా,
ఓభాసయం అనుపరియన్తి యావతా;
తమోనుదా తే పన అన్తలిక్ఖగా,
నభే పభాసన్తి దిసావిరోచనా.

“ఏతస్మిం యం విజ్జతి అన్తరే ధనం,
ముత్తా మణి వేళురియఞ్చ భద్దకం;
సిఙ్గీసువణ్ణం అథ వాపి కఞ్చనం,
యం జాతరూపం హటకన్తి వుచ్చతి.

“అట్ఠఙ్గుపేతస్స ఉపోసథస్స,
కలమ్పి తే నానుభవన్తి సోళసిం;
చన్దప్పభా తారగణా చ సబ్బే.

“తస్మా హి నారీ చ నరో చ సీలవా,
అట్ఠఙ్గుపేతం ఉపవస్సుపోసథం;
పుఞ్ఞాని కత్వాన సుఖుద్రయాని,
అనిన్దితా సగ్గముపేన్తి ఠాన”న్తి. దుతియం;

౩. విసాఖాసుత్తం

៥៣. [అం. ని. ౩.౭౧] ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. అథ ఖో విసాఖా మిగారమాతా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో విసాఖం మిగారమాతరం భగవా ఏతదవోచ – "అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఖో, విసాఖే, ఉపోసథో ఉపవుత్థో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో. కథం ఉపవుత్థో చ, విసాఖే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో? ఇధ, విసాఖే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యావజీవం అరహన్తో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతా నిహితదణ్డా నిహితసత్థా లజ్జీ దయాపన్నా, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పినో విహరన్తి. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరామి. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి , ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'"తి. ఇమినా పఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి…పే.….

"'యావజీవం అరహన్తో ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతా నీచసేయ్యం కప్పేన్తి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో నీచసేయ్యం కప్పేమి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'తి. ఇమినా అట్ఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి. ఏవం ఉపవుత్థో ఖో, విసాఖే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో.

"కీవమహప్ఫలో హోతి, కీవమహానిసంసో, కీవమహాజుతికో, కీవమహావిప్ఫారో? సేయ్యథాపి, విసాఖే, యో ఇమేసం సోళసన్నం మహాజనపదానం పహూతరత్తరతనానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేయ్య, సేయ్యథిదం – అఙ్గానం మగధానం కాసీనం కోసలానం వజ్జీనం మల్లానం చేతీనం వఙ్గానం కురూనం పఞ్చాలానం మచ్ఛానం సూరసేనానం అస్సకానం అవన్తీనం గన్ధారానం కమ్బోజానం, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతస్స ఉపోసథస్స ఏతం కలం నాగ్ఘతి సోళసిం. తం కిస్స హేతు? కపణం, విసాఖే, మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ.

"యాని, విసాఖే, మానుసకాని పఞ్ఞాస వస్సాని, చాతుమహారాజికానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని పఞ్చ వస్ససతాని చాతుమహారాజికానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, విసాఖే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య . ఇదం ఖో పనేతం, విసాఖే, సన్ధాయ భాసితం – 'కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ'".

"యం , విసాఖే, మానుసకం వస్ససతం, తావతింసానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన వస్ససహస్సం తావతింసానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, విసాఖే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా తావతింసానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, విసాఖే, సన్ధాయ భాసితం – 'కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ'".

“యాని, విసాఖే, మానుసకాని ద్వే వస్ససతాని...పే.... చత్తారి వస్ససతాని...పే.... అట్ఠ వస్ససతాని...పే.... సోళస వస్ససతాని పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో . తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని సోళస వస్ససహస్సాని పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, విసాఖే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, విసాఖే, సన్ధాయ భాసితం – ‘కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయా’”తి.

“పాణం న హఞ్ఞే న చదిన్నమాదియే,
ముసా న భాసే న చ మజ్జపో సియా;
అబ్రహ్మచరియా విరమేయ్య మేథునా,
రత్తిం న భుఞ్జేయ్య వికాలభోజనం.

“మాలం న ధారే న చ గన్ధమాచరే,
మఞ్చే ఛమాయం వ సయేథ సన్థతే;
ఏతఞ్హి అట్ఠఙ్గికమాహుపోసథం,
బుద్ధేన దుక్ఖన్తగునా పకాసితం.

“చన్దో చ సురియో చ ఉభో సుదస్సనా,
ఓభాసయం అనుపరియన్తి యావతా;
తమోనుదా తే పన అన్తలిక్ఖగా,
నభే పభాసన్తి దిసావిరోచనా.

“ఏతస్మిం యం విజ్జతి అన్తరే ధనం,
ముత్తా మణి వేళురియఞ్చ భద్దకం;
సిఙ్గీసువణ్ణం అథ వాపి కఞ్చనం,
యం జాతరూపం హటకన్తి వుచ్చతి.

“అట్ఠఙ్గుపేతస్స ఉపోసథస్స,
కలమ్పి తే నానుభవన్తి సోళసిం;
చన్దప్పభా తారగణా చ సబ్బే.

“తస్మా హి నారీ చ నరో చ సీలవా,
అట్ఠఙ్గుపేతం ఉపవస్సుపోసథం;
పుఞ్ఞాని కత్వాన సుఖుద్రయాని,
అనిన్దితా సగ్గముపేన్తి ఠాన”న్తి. తతియం;

౪. వాసేట్ఠసుత్తం

౪౪. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో వాసేట్ఠో ఉపాసకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో వాసేట్ఠం ఉపాసకం భగవా ఏతదవోచ – "అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో, వాసేట్ఠ, ఉపోసథో ఉపవుత్థో మహప్ఫలో హోతి...పే॰... అనిన్దితా సగ్గముపేన్తి ఠాన"న్తి.

ఏవం వుత్తే వాసేట్ఠో ఉపాసకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "పియా మే, భన్తే, ఞాతిసాలోహితా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసేయ్యుం, పియానమ్పి మే అస్స ఞాతిసాలోహితానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. సబ్బే చేపి, భన్తే, ఖత్తియా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసేయ్యుం, సబ్బేసమ్పిస్స ఖత్తియానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. సబ్బే చేపి, భన్తే, బ్రాహ్మణా...పే॰... వేస్సా ... సుద్దా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసేయ్యుం, సబ్బేసమ్పిస్స సుద్దానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి.

"ఏవమేతం, వాసేట్ఠ, ఏవమేతం, వాసేట్ఠ! సబ్బే చేపి, వాసేట్ఠ, ఖత్తియా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసేయ్యుం, సబ్బేసమ్పిస్స ఖత్తియానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. సబ్బే చేపి, వాసేట్ఠ, బ్రాహ్మణా...పే॰... వేస్సా... సుద్దా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసేయ్యుం, సబ్బేసమ్పిస్స సుద్దానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. సదేవకో చేపి, వాసేట్ఠ, లోకో సమారకో సబ్రహ్మకో సస్సమణబ్రాహ్మణీ పజా సదేవమనుస్సా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసేయ్యుం [ఉపవసేయ్య (?)], సదేవకస్సపిస్స [సదేవకస్స (సబ్బత్థ) అ॰ ని॰ ౪.౧౯౩; మ॰ ని॰ ౩.౬౪ పస్సితబ్బం] లోకస్స సమారకస్స సబ్రహ్మకస్స సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. ఇమే చేపి, వాసేట్ఠ, మహాసాలా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసేయ్యుం, ఇమేసమ్పిస్స మహాసాలానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ ( ) [(సచే చేతేయ్యుం) కత్థచి అత్థి. అ॰ ని॰ ౪.౧౯౩ పస్సితబ్బం]. కో పన వాదో మనుస్సభూతస్సా"తి! చతుత్థం.

౫. బోజ్ఝసుత్తం

౪౫. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో బోజ్ఝా ఉపాసికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో బోజ్ఝం ఉపాసికం భగవా ఏతదవోచ –

"అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో, బోజ్ఝే, ఉపోసథో ఉపవుత్థో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో. కథం ఉపవుత్థో చ, బోజ్ఝే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో? ఇధ , బోజ్ఝే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యావజీవం అరహన్తో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతా నిహితదణ్డా నిహితసత్థా లజ్జీ దయాపన్నా, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పినో విహరన్తి. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరామి. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ'తి. ఇమినా పఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి...పే॰....

‘‘‘యావజీవం అరహన్తో ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతా నీచసేయ్యం కప్పేన్తి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. అహం పజ్జ ఇమఞ్చ రత్తిం ఇమఞ్చ దివసం ఉచ్చాసయనమహాసయనం పహాయ ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో నీచసేయ్యం కప్పేమి – మఞ్చకే వా తిణసన్థారకే వా. ఇమినాపఙ్గేన అరహతం అనుకరోమి, ఉపోసథో చ మే ఉపవుత్థో భవిస్సతీ’తి. ఇమినా అట్ఠమేన అఙ్గేన సమన్నాగతో హోతి. ఏవం ఉపవుత్థో ఖో, బోజ్ఝే, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఉపోసథో మహప్ఫలో హోతి మహానిసంసో మహాజుతికో మహావిప్ఫారో.

‘‘కీవమహప్ఫలో హోతి, కీవమహానిసంసో, కీవమహాజుతికో, కీవమహావిప్ఫారో? సేయ్యథాపి, బోజ్ఝే, యో ఇమేసం సోళసన్నం మహాజనపదానం పహూతరత్తరతనానం ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేయ్య, సేయ్యథిదం – అఙ్గానం మగధానం కాసీనం కోసలానం వజ్జీనం మల్లానం చేతీనం వఙ్గానం కురూనం పఞ్చాలానం మచ్ఛానం సూరసేనానం అస్సకానం అవన్తీనం గన్ధారానం కమ్బోజానం, అట్ఠఙ్గసమన్నాగతస్స ఉపోసథస్స ఏతం కలం నాగ్ఘతి సోళసిం. తం కిస్స హేతు? కపణం, బోజ్ఝే, మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ.

‘‘యాని, బోజ్ఝే, మానుసకాని పఞ్ఞాస వస్సాని, చాతుమహారాజికానం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని పఞ్చ వస్ససతాని చాతుమహారాజికానం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, బోజ్ఝే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, బోజ్ఝే, సన్ధాయ భాసితం – ‘కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయ’’’.

‘‘యం, బోజ్ఝే, మానుసకం వస్ససతం...పే.... తాని, బోజ్ఝే, మానుసకాని ద్వే వస్ససతాని...పే.... చత్తారి వస్ససతాని...పే.... అట్ఠ వస్ససతాని...పే.... సోళస వస్ససతాని పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఏసో ఏకో రత్తిన్దివో. తాయ రత్తియా తింసరత్తియో మాసో. తేన మాసేన ద్వాదసమాసియో సంవచ్ఛరో. తేన సంవచ్ఛరేన దిబ్బాని సోళస వస్ససహస్సాని పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం ఆయుప్పమాణం. ఠానం ఖో పనేతం, బోజ్ఝే, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో ఇత్థీ వా పురిసో వా అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం ఉపోసథం ఉపవసిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. ఇదం ఖో పనేతం, బోజ్ఝే, సన్ధాయ భాసితం – ‘కపణం మానుసకం రజ్జం దిబ్బం సుఖం ఉపనిధాయా’’’తి.

‘‘పాణం న హఞ్ఞే న చదిన్నమాదియే,
ముసా న భాసే న చ మజ్జపో సియా;
అబ్రహ్మచరియా విరమేయ్య మేథునా,
రత్తిం న భుఞ్జేయ్య వికాలభోజనం.

‘‘మాలం న ధారే న చ గన్ధమాచరే,
మఞ్చే ఛమాయం వ సయేథ సన్థతే;
ఏతఞ్హి అట్ఠఙ్గికమాహుపోసథం,
బుద్ధేన దుక్ఖన్తగునా పకాసితం.

“చన్దో చ సురియో చ ఉభో సుదస్సనా,
ఓభాసయం అనుపరియన్తి యావతా;
తమోనుదా తే పన అన్తలిక్ఖగా,
నభే పభాసన్తి దిసావిరోచనా.

“ఏతస్మిం యం విజ్జతి అన్తరే ధనం,
ముత్తా మణి వేళురియఞ్చ భద్దకం;
సిఙ్గీసువణ్ణం అథ వాపి కఞ్చనం,
యం జాతరూపం హటకన్తి వుచ్చతి.

“అట్ఠఙ్గుపేతస్స ఉపోసథస్స,
కలమ్పి తే నానుభవన్తి సోళసిం;
చన్దప్పభా తారగణా చ సబ్బే.

“తస్మా హి నారీ చ నరో చ సీలవా,
అట్ఠఙ్గుపేతం ఉపవస్సుపోసథం;
పుఞ్ఞాని కత్వాన సుఖుద్రయాని,
అనిన్దితా సగ్గముపేన్తి ఠాన”న్తి. పఞ్చమం;

౬. అనురుద్ధసుత్తం

౪౬. ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా అనురుద్ధో దివావిహారం గతో హోతి పటిసల్లీనో. అథ ఖో సమ్బహులా మనాపకాయికా దేవతా యేనాయస్మా అనురుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో తా దేవతా ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచుం – “మయం, భన్తే అనురుద్ధ, మనాపకాయికా నామ దేవతా తీసు ఠానేసు ఇస్సరియం కారేమ వసం వత్తేమ. మయం, భన్తే అనురుద్ధ, యాదిసకం వణ్ణం ఆకఙ్ఖామ తాదిసకం వణ్ణం ఠానసో పటిలభామ; యాదిసకం సరం ఆకఙ్ఖామ తాదిసకం సరం ఠానసో పటిలభామ; యాదిసకం సుఖం ఆకఙ్ఖామ తాదిసకం సుఖం ఠానసో పటిలభామ. మయం, భన్తే అనురుద్ధ, మనాపకాయికా నామ దేవతా ఇమేసు తీసు ఠానేసు ఇస్సరియం కారేమ వసం వత్తేమా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స ఏతదహోసి – “అహో వతిమా దేవతా సబ్బావ నీలా అస్సు నీలవణ్ణా నీలవత్థా నీలాలఙ్కారా”తి. అథ ఖో తా దేవతా ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స చిత్తమఞ్ఞాయ సబ్బావ నీలా అహేసుం నీలవణ్ణా నీలవత్థా నీలాలఙ్కారా.

అథ ఖో ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స ఏతదహోసి – “అహో వతిమా దేవతా సబ్బావ పీతా అస్సు…పే.… సబ్బావ లోహితకా అస్సు… సబ్బావ ఓదాతా అస్సు ఓదాతవణ్ణా ఓదాతవత్థా ఓదాతాలఙ్కారా”తి. అథ ఖో తా దేవతా ఆయస్మతో

అనురుద్ధస్స చిత్తమఞ్ఞాయ సబ్బావ ఓదాతా అహేసుం ఓదాతవణ్ణా ఓదాతవత్థా ఓదాతాలఙ్కారా.

అథ ఖో తా దేవతా ఏకా చ [కో (సీ.), ఏకావ (స్యా. పీ.)] గాయి ఏకా చ [ఏకా పన (సీ.), ఏకావ (స్యా. పీ.)] నచ్చి ఏకా చ [ఏకా (సీ.), ఏకావ (స్యా. పీ.)] అచ్ఛరం వాదేసి. సేయ్యథాపి నామ పఞ్చఙ్గికస్స తూరియస్స [తురియస్స (సీ. స్యా. పీ.)] సువినీతస్స సుప్పటిపతాళితస్స కుసలేహి సుసమన్నాహతస్స సద్దో హోతి వగ్గు చ రజనీయో చ కమనీయో చ పేమనీయో చ మదనీయో చ; ఏవమేవం తాసం దేవతానం అలఙ్కారానం సద్దో హోతి వగ్గు చ రజనీయో చ కమనీయో చ పేమనీయో చ మదనీయో చ. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో ఇన్ద్రియాని ఓక్ఖిపి.

అథ ఖో తా దేవతా "న ఖ్వయ్యో అనురుద్ధో సాదియతీ"తి [సాదయతీతి (సద్దనీతిధాతుమాలా)] తత్థేవన్తరధాయింసు. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో భగవన్తం ఏతదవోచ –

"ఇధాహం, భన్తే, దివావిహారం గతో హోమి పటిసల్లీనో. అథ ఖో, భన్తే, సమ్బహులా మనాపకాయికా దేవతా యేనాహం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో, భన్తే, తా దేవతా మం ఏతదవోచుం – 'మయం, భన్తే అనురుద్ధ, మనాపకాయికా నామ దేవతా తీసు ఠానేసు ఇస్సరియం కారేమ వసం వత్తేమ. మయం, భన్తే అనురుద్ధ, యాదిసకం వణ్ణం ఆకఙ్ఖామ తాదిసకం వణ్ణం ఠానసో పటిలభామ; యాదిసకం సరం ఆకఙ్ఖామ తాదిసకం సరం ఠానసో పటిలభామ; యాదిసకం సుఖం ఆకఙ్ఖామ తాదిసకం సుఖం ఠానసో పటిలభామ. మయం, భన్తే అనురుద్ధ, మనాపకాయికా నామ దేవతా ఇమేసు తీసు ఠానేసు ఇస్సరియం కారేమ వసం వత్తేమా'తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'అహో వతిమా దేవతా సబ్బావ నీలా అస్సు నీలవణ్ణా నీలవత్థా నీలాలఙ్కారా'తి. అథ ఖో, భన్తే, తా దేవతా మమ చిత్తమఞ్ఞాయ సబ్బావ నీలా అహేసుం నీలవణ్ణా నీలవత్థా నీలాలఙ్కారా.

"తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – 'అహో వతిమా దేవతా సబ్బావ పీతా అస్సు...పే.... సబ్బావ లోహితకా అస్సు... పే.... సబ్బావ ఓదాతా అస్సు ఓదాతవణ్ణా ఓదాతవత్థా ఓదాతాలఙ్కారా'తి . అథ ఖో, భన్తే, తా దేవతా మమ చిత్తమఞ్ఞాయ సబ్బావ ఓదాతా అహేసుం ఓదాతవణ్ణా ఓదాతవత్థా ఓదాతాలఙ్కారా.

"అథ ఖో, భన్తే, తా దేవతా ఏకా చ గాయి ఏకా చ నచ్చి ఏకా చ అచ్ఛరం వాదేసి. సేయ్యథాపి నామ పఞ్చఙ్గికస్స తూరియస్స సువినీతస్స సుప్పటిపతాళితస్స కుసలేహి సుసమన్నాహతస్స సద్దో హోతి వగ్గు చ రజనీయో చ కమనీయో చ పేమనీయో చ మదనీయో చ; ఏవమేవం తాసం దేవతానం అలఙ్కారానం సద్దో హోతి వగ్గు చ రజనీయో చ కమనీయో చ పేమనీయో చ మదనీయో చ. అథ ఖ్వాహం, భన్తే, ఇన్ద్రియాని ఓక్ఖిపిం.

"అథ ఖో, భన్తే, తా దేవతా 'న ఖ్వయ్యో అనురుద్ధో సాదియతీ'తి తత్థేవన్తరధాయింసు. కతిహి ను ఖో, భన్తే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనాపకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ"తి?

"అట్ఠహి ఖో, అనురుద్ధ, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనాపకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, అనురుద్ధ, మాతుగామో యస్స మాతాపితరో భత్తునో దేన్తి

అత్థకామా హితేసినో అనుకమ్పకా అనుకమ్పం ఉపాదాయ తస్స హోతి పుబ్బుట్ఠాయినీ పచ్ఛానిపాతినీ కిఙ్కారపటిస్సావినీ మనాపచారినీ పియవాదినీ.

“యే తే భత్తు గరునో [గురునో (క.)] హోన్తి – మాతాతి వా పితాతి వా సమణబ్రాహ్మణాతి వా – తే సక్కరోతి, గరుం కరోతి [గరుకరోతి (సీ. స్యా. పీ.)], మానేతి, పూజేతి, అబ్భాగతే చ ఆసనోదకేన పటిపూజేతి.

“యే తే భత్తు అబ్భన్తరా కమ్మన్తా – ఉణ్ణాతి వా కప్పాసాతి వా – తత్థ దక్ఖా హోతి అనలసా తత్రుపాయాయ [తత్రూపాయాయ (సీ.), అ. ని. ౪.౩౫; ౧౧.౧౪] వీమంసాయ సమన్నాగతా అలం కాతుం అలం సంవిధాతుం.

“యో సో భత్తు అబ్భన్తరో అన్తోజనో – దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా – తేసం కతఞ్చ కతతో జానాతి అకతఞ్చ అకతతో జానాతి, గిలానకానఞ్చ బలాబలం జానాతి ఖాదనీయం భోజనీయఞ్చస్స పచ్చంసేన [పచ్చయేన (స్యా.), పచ్చత్తంసేన (క.) అ. ని. ౫.౩౩] సంవిభజతి.

“యం భత్తు ఆహరతి ధనం వా ధఞ్ఞం వా జాతరూపం వా తం ఆరక్ఖేన గుత్తియా సమ్పాదేతి, తత్థ చ హోతి అధుత్తీ అథేనీ అసోణ్డీ అవినాసికా.

“ఉపాసికా ఖో పన హోతి బుద్ధం సరణం గతా ధమ్మం సరణం గతా సఙ్ఘం సరణం గతా.

“సీలవతీ ఖో పన హోతి – పాణాతిపాతా పటివిరతా, అదిన్నాదానా పటివిరతా, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతా, ముసావాదా పటివిరతా, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతా.

“చాగవతీ ఖో పన హోతి. విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగా [ముత్తచాగీ (స్యా.)] పయతపాణినీ [పయతపాణి (సీ.), పయతపాణీ (స్యా. పీ. క.)] వోస్సగ్గరతా యాచయోగా దానసంవిభాగరతా.

“ఇమేహి ఖో, అనురుద్ధ, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనాపకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ”తి.

“యో నం భరతి సబ్బదా, నిచ్చం ఆతాపి ఉస్సుకో;
తం సబ్బకామదం [తం సబ్బకామహరం (సీ. స్యా. పీ.) సబ్బకామహరం (అ. ని. ౫.౩౩] పోసం, భత్తారం నాతిమఞ్ఞతి.

“న చాపి సోత్థి భత్తారం, ఇస్సావాదేన రోసయే;
భత్తు చ గరునో సబ్బే, పటిపూజేతి పణ్డితా.

“ఉట్ఠాహికా [ఉట్ఠాయికా (క.)] అనలసా, సఙ్గహితపరిజ్జనా;
భత్తు మనాపం చరతి, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“యా ఏవం వత్తతి నారీ, భత్తు ఛన్దవసానుగా;

మనాపా నామ తే [మనాపకాయికా (సీ. క.)] దేవా, యత్థ సా ఉపపజ్జతీ”తి. ఛట్ఠం;

౭. దుతియవిసాఖాసుత్తం

౪౭. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. అథ ఖో విసాఖా మిగారమాతా…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో విసాఖం మిగారమాతరం భగవా ఏతదవోచ –

“అట్ఠహి ఖో, విసాఖే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనాపకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో యస్స మాతాపితరో భత్తునో దేన్తి అత్థకామా హితేసినో అనుకమ్పకా అనుకమ్పం ఉపాదాయ తస్స హోతి పుబ్బుట్ఠాయినీ పచ్ఛానిపాతినీ కిఙ్కారపటిస్సావినీ మనాపచారినీ పియవాదినీ…పే.….

“చాగవతీ ఖో పన హోతి. విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగా పయతపాణినీ వోస్సగ్గరతా యాచయోగా దానసంవిభాగరతా. ఇమేహి ఖో, విసాఖే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనాపకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ”తి.

“యో నం భరతి సబ్బదా, నిచ్చం ఆతాపి ఉస్సుకో;

తం సబ్బకామదం పోసం, భత్తారం నాతిమఞ్ఞతి.

“న చాపి సోత్థి భత్తారం, ఇస్సావాదేన రోసయే;

భత్తు చ గరునో సబ్బే, పటిపూజేతి పణ్డితా.

“ఉట్ఠాహికా అనలసా, సఙ్గహితపరిజ్జనా;

భత్తు మనాపం చరతి, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“యా ఏవం వత్తతి నారీ, భత్తు ఛన్దవసానుగా;

మనాపా నామ తే [మనాపకాయికా (సీ. క.)] దేవా, యత్థ సా ఉపపజ్జతీ”తి. సత్తమం;

౮. నకులమాతాసుత్తం

౪౮. ఏకం సమయం భగవా భగ్గేసు విహరతి సుంసుమారగిరే [సుంసుమారగిరే (సీ. స్యా. పీ.)] భేసకళావనే మిగదాయే. అథ ఖో నకులమాతా గహపతానీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా…పే.… ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో నకులమాతరం గహపతానిం భగవా ఏతదవోచ –

“అట్ఠహి ఖో, నకులమాతే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనాపకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, నకులమాతే, మాతుగామో యస్స మాతాపితరో భత్తునో దేన్తి

అత్థకామా హితేసినో అనుకమ్పకా అనుకమ్పం ఉపాదాయ తస్స హోతి పుబ్బుట్ఠాయినీ పచ్ఛానిపాతినీ కిఙ్కారపటిస్సావినీ మనాపచారినీ పియవాదినీ.

“యే తే భత్తు గరునో హోన్తి – మాతాతి వా పితాతి వా సమణబ్రాహ్మణాతి వా – తే సక్కరోతి గరుం కరోతి మానేతి పూజేతి, అబ్భాగతే చ ఆసనోదకేన పటిపూజేతి.

“యే తే భత్తు అబ్భన్తరా కమ్మన్తా – ఉణ్ణాతి వా కప్పాసాతి వా – తత్థ దక్ఖా హోతి అనలసా తత్రుపాయాయ వీమంసాయ సమన్నాగతా అలం కాతుం అలం సంవిధాతుం.

“యో సో భత్తు అబ్భన్తరో అన్తోజనో – దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా – తేసం కతఞ్చ కతతో జానాతి అకతఞ్చ అకతతో జానాతి, గిలానకానఞ్చ బలాబలం జానాతి ఖాదనీయం భోజనీయఞ్చస్స పచ్చంసేన సంవిభజతి.

“యం భత్తా ఆహరతి ధనం వా ధఞ్ఞం వా రజతం వా జాతరూపం వా తం ఆరక్ఖేన గుత్తియా సమ్పాదేతి, తత్థ చ హోతి అధుత్తీ అథేనీ అసోణ్డీ అవినాసికా.

“ఉపాసికా ఖో పన హోతి బుద్ధం సరణం గతా ధమ్మం సరణం గతా సఙ్ఘం సరణం గతా.

“సీలవతీ ఖో పన హోతి – పాణాతిపాతా పటివిరతా…పే.… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతా…పే.….

“చాగవతీ ఖో పన హోతి విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగా పయతపాణినీ వోస్సగ్గరతా యాచయోగా దానసంవిభాగరతా.

“ఇమేహి ఖో, నకులమాతే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో కాయస్స భేదా పరం మరణా మనాపకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతీ”తి.

“యో నం భరతి సబ్బదా, నిచ్చం ఆతాపి ఉస్సుకో;
తం సబ్బకామదం పోసం, భత్తారం నాతిమఞ్ఞతి.

“న చాపి సోత్థి భత్తారం, ఇస్సావాదేన రోసయే;
భత్తు చ గరునో సబ్బే, పటిపూజేతి పణ్డితా.

“ఉట్ఠాహికా అనలసా, సఙ్గహితపరిజ్జనా;
భత్తు మనాపం చరతి, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“యా ఏవం వత్తతి నారీ, భత్తు ఛన్దవసానుగా;
మనాపా నామ తే [మనాపకాయికా (సీ.)] దేవా, యత్థ సా ఉపపజ్జతీ”తి. అట్ఠమం;

౯. పఠమఇధలోకికసుత్తం

౪౯. ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. అథ ఖో విసాఖా మిగారమాతా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే..... ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో విసాఖం మిగారమాతరం భగవా ఏతదవోచ –

"చతూహి ఖో, విసాఖే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఇధలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, అయంస లోకో ఆరద్ధో హోతి. కతమేహి చతూహి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో సుసంవిహితకమ్మన్తో హోతి, సఙ్గహితపరిజనో, భత్తు మనాపం చరతి, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

"కథఞ్చ , విసాఖే, మాతుగామో సుసంవిహితకమ్మన్తో హోతి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో యే తే భత్తు అబ్భన్తరా కమ్మన్తా – ఉణ్ణాతి వా కప్పాసాతి వా – తత్థ దక్ఖా హోతి అనలసా తత్రుపాయాయ వీమంసాయ సమన్నాగతా అలం కాతుం అలం సంవిధాతుం. ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో సుసంవిహితకమ్మన్తో హోతి.

"కథఞ్చ, విసాఖే, మాతుగామో సఙ్గహితపరిజనో హోతి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో యో సో భత్తు అబ్భన్తరో అన్తోజనో – దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా – తేసం కతఞ్చ కతతో జానాతి అకతఞ్చ అకతతో జానాతి, గిలానకానఞ్చ బలాబలం జానాతి ఖాదనీయం భోజనీయఞ్చస్స పచ్చంసేన సంవిభజతి. ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో సఙ్గహితపరిజనో హోతి.

"కథఞ్చ, విసాఖే, మాతుగామో భత్తు మనాపం చరతి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో యం భత్తు అమనాపసఙ్ఖాతం తం జీవితహేతుపి న అజ్ఝాచరతి. ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో భత్తు మనాపం చరతి.

"కథఞ్చ, విసాఖే, మాతుగామో సమ్భతం అనురక్ఖతి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో యం భత్తా ఆహరతి ధనం వా ధఞ్ఞం వా రజతం వా జాతరూపం వా తం ఆరక్ఖేన గుత్తియా సమ్పాదేతి, తత్థ చ హోతి అధుత్తీ అథేనీ అసోణ్డీ అవినాసికా. ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో సమ్భతం అనురక్ఖతి. ఇమేహి ఖో, విసాఖే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఇధలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, అయంస లోకో ఆరద్ధో హోతి.

"చతూహి ఖో , విసాఖే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో పరలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, పరలోకో ఆరద్ధో హోతి. కతమేహి చతూహి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో సద్ధాసమ్పన్నో హోతి, సీలసమ్పన్నో హోతి, చాగసమ్పన్నో హోతి, పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి.

"కథఞ్చ , విసాఖే, మాతుగామో సద్ధాసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో సద్ధాసమ్పన్నో హోతి.

"కథఞ్చ, విసాఖే, మాతుగామో సీలసమ్పన్నో హోతి? ఇధ , విసాఖే, మాతుగామో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి... పే... సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి. ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో సీలసమ్పన్నో హోతి.

“కథఞ్చ , విసాఖే, మాతుగామో చాగసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగా పయతపాణినీ వోస్సగ్గరతా యాచయోగా దానసంవిభాగరతా. ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో చాగసమ్పన్నో హోతి.

“కథఞ్చ, విసాఖే, మాతుగామో పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, విసాఖే, మాతుగామో పఞ్ఞవా హోతి…పే॰… ఏవం ఖో, విసాఖే, మాతుగామో పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి. ఇమేహి ఖో, విసాఖే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో పరలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, పరలోకో ఆరద్ధో హోతీ”తి.

“సుసంవిహితకమ్మన్తా, సఙ్గహితపరిజ్జనా;
భత్తు మనాపం చరతి, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“సద్ధా సీలేన సమ్పన్నా, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరా;
నిచ్చం మగ్గం విసోధేతి, సోత్థానం సమ్పరాయికం.

“ఇచ్చేతే అట్ఠ ధమ్మా చ, యస్సా విజ్జన్తి నారియా;
తమ్పి సీలవతిం ఆహు, ధమ్మట్ఠం సచ్చవాదినిం.

“సోళసాకారసమ్పన్నా, అట్ఠఙ్గసుసమాగతా;
తాదిసీ సీలవతీ ఉపాసికా;
ఉపపజ్జతి దేవలోకం మనాప”న్తి. నవమం;

౧౦. దుతియఇధలోకికసుత్తం

౫౦. “చతూహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఇధలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, అయంస లోకో ఆరద్ధో హోతి. కతమేహి చతూహి? ఇధ , భిక్ఖవే, మాతుగామో సుసంవిహితకమ్మన్తో హోతి, సఙ్గహితపరిజనో, భత్తు మనాపం చరతి, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సుసంవిహితకమ్మన్తో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో యే తే భత్తు అబ్భన్తరా కమ్మన్తా…పే॰… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో సుసంవిహితకమ్మన్తో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సఙ్గహితపరిజనో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో యో సో భత్తు అబ్భన్తరో అన్తోజనో…పే॰… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో సఙ్గహితపరిజనో హోతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, మాతుగామో భత్తు మనాపం చరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో యం భత్తు అమనాపసఙ్ఖాతం తం జీవితహేతుపి న అజ్ఝాచరతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో భత్తు మనాపం చరతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమ్భతం అనురక్ఖతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో యం భత్తా ఆహరతి…పే॰… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో సమ్భతం అనురక్ఖతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో ఇధలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, అయంస లోకో ఆరద్ధో హోతి.

“చతూహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో పరలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, పరలోకో ఆరద్ధో హోతి. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సద్ధాసమ్పన్నో హోతి, సీలసమ్పన్నో హోతి, చాగసమ్పన్నో హోతి, పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సద్ధాసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో సద్ధో హోతి…పే॰… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో సద్ధాసమ్పన్నో హోతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, మాతుగామో సీలసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి… పే॰… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో సీలసమ్పన్నో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో చాగసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి…పే॰… ఏవం ఖో , భిక్ఖవే, మాతుగామో చాగసమ్పన్నో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, మాతుగామో పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, మాతుగామో పఞ్ఞవా హోతి…పే॰… ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామో పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో మాతుగామో పరలోకవిజయాయ పటిపన్నో హోతి, పరలోకో ఆరద్ధో హోతీ”తి.

“సుసంవిహితకమ్మన్తా, సఙ్గహితపరిజ్జనా;
భత్తు మనాపం చరతి, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“సద్ధా సీలేన సమ్పన్నా, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరా;
నిచ్చం మగ్గం విసోధేతి, సోత్థానం సమ్పరాయికం.

“ఇచ్చేతే అట్ఠ ధమ్మా చ, యస్సా విజ్జన్తి నారియా;
తమ్పి సీలవతిం ఆహు, ధమ్మట్ఠం సచ్చవాదినిం.

“సోళసాకారసమ్పన్నా, అట్ఠఙ్గసుసమాగతా;
తాదిసీ సీలవతీ ఉపాసికా, ఉపపజ్జతి దేవలోకం మనాప”న్తి. దసమం;

ఉపోసథవగ్గో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

సంఖిత్తే విత్థతే విసాఖే, వాసేట్ఠో బోజ్ఝాయ పఞ్చమం;
అనురుద్ధం పున విసాఖే, నకులా ఇధలోకికా ద్వేతి.

పఠమపణ్ణాసకం సమత్తం.

౨. దుతియపణ్ణాసకం

(౬) ౧. గోతమీవగ్గో

౧. గోతమీసుత్తం

౫౧. ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో మహాపజాపతీ [మహాపజాపతి (స్యా॰) చూళవ॰ ౪౦౨] గోతమీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో మహాపజాపతీ గోతమీ భగవన్తం ఏతదవోచ – "సాధు, భన్తే, లభేయ్య మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ"న్తి. "అలం, గోతమి! మా తే రుచ్చి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జా"తి.

దుతియమ్పి ఖో మహాపజాపతీ గోతమీ భగవన్తం ఏతదవోచ – "సాధు, భన్తే, లభేయ్య మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ"న్తి. "అలం, గోతమి! మా తే రుచ్చి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జా"తి. "తతియమ్పి ఖో మహాపజాపతీ గోతమీ భగవన్తం ఏతదవోచ – "సాధు భన్తే, లభేయ్య మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ"న్తి. "అలం, గోతమి! మా తే రుచ్చి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జా"తి.

అథ ఖో మహాపజాపతీ గోతమీ "న భగవా అనుజానాతి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ"న్తి దుక్ఖీ దుమ్మనా అస్సుముఖీ రుదమానా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

అథ ఖో భగవా కపిలవత్థుస్మిం యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన వేసాలీ తేన చారికం పక్కామి . అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన వేసాలీ తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం . అథ ఖో మహాపజాపతీ గోతమీ కేసే ఛేదాపేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా సమ్బహులాహి సాకియానీహి సద్ధిం యేన వేసాలీ తేన పక్కామి. అనుపుబ్బేన యేన వేసాలీ మహావనం కూటాగారసాలా తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో మహాపజాపతీ గోతమీ సూనేహి పాదేహి రజోకిణ్ణేన గత్తేన దుక్ఖీ దుమ్మనా అస్సుముఖీ రుదమానా బహిద్వారకోట్ఠకే అట్ఠాసి.

అద్దసా ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో మహాపజాపతిం గోతమిం సూనేహి పాదేహి రజోకిణ్ణేన గత్తేన దుక్ఖిం దుమ్మనం అస్సుముఖిం రుదమానం బహిద్వారకోట్ఠకే ఠితం. దిస్వాన మహాపజాపతిం గోతమిం ఏతదవోచ – "కిం ను త్వం, గోతమి, సూనేహి పాదేహి రజోకిణ్ణేన గత్తేన దుక్ఖీ దుమ్మనా అస్సుముఖీ రుదమానా బహిద్వారకోట్ఠకే ఠితా"తి? "తథా హి పన, భన్తే ఆనన్ద, న భగవా అనుజానాతి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ"న్తి. "తేన హి త్వం, గోతమి, ముహుత్తం ఇధేవ తావ హోహి, యావాహం భగవన్తం యాచామి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ"న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏసా, భన్తే, మహాపజాపతీ గోతమీ సూనేహి పాదేహి రజోకిణ్ణేన గత్తేన దుక్ఖీ దుమ్మనా అస్సుముఖీ రుదమానా బహిద్వారకోట్ఠకే ఠితా – 'న భగవా అనుజానాతి మాతుగామస్స

తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ’న్తి. సాధు, భన్తే, లభేయ్య మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ”న్తి. “అలం, ఆనన్ద! మా తే రుచ్చి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జా”తి.

దుతియమ్పి ఖో…పే… తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు, భన్తే, లభేయ్య మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ”న్తి. “అలం, ఆనన్ద! మా తే రుచ్చి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – “న భగవా అనుజానాతి మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జం. యంనూనాహం అఞ్ఞేనపి పరియాయేన భగవన్తం యాచేయ్యం మాతుగామస్స తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ”న్తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “భబ్బో ను ఖో, భన్తే, మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిత్వా సోతాపత్తిఫలం వా సకదాగామిఫలం వా అనాగామిఫలం వా అరహత్తఫలం వా సచ్ఛికాతు”న్తి? “భబ్బో, ఆనన్ద, మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిత్వా సోతాపత్తిఫలమ్పి సకదాగామిఫలమ్పి అనాగామిఫలమ్పి అరహత్తఫలమ్పి సచ్ఛికాతు”న్తి. “సచే, భన్తే, భబ్బో మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిత్వా సోతాపత్తిఫలమ్పి…పే… అరహత్తఫలమ్పి సచ్ఛికాతుం, బహుకారా, భన్తే, మహాపజాపతీ గోతమీ భగవతో మాతుచ్ఛా ఆపాదికా పోసికా ఖీరస్స దాయికా; భగవన్తం జనేత్తియా కాలఙ్కతాయ థఞ్ఞం పాయేసి. సాధు, భన్తే, లభేయ్య మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జ”న్తి.

“సచే, ఆనన్ద, మహాపజాపతీ గోతమీ అట్ఠ గరుధమ్మే పటిగ్గణ్హాతి, సావస్సా హోతు ఉపసమ్పదా –

[పాచి. ౧౪౯; చూళవ. ౪౦౩] “వస్ససతూపసమ్పన్నాయ భిక్ఖునియా తదహూపసమ్పన్నస్స భిక్ఖునో అభివాదనం పచ్చుట్ఠానం అఞ్జలికమ్మం సామీచికమ్మం కత్తబ్బం. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా [గరుకత్వా (సీ. స్యా. పీ.)] మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“న భిక్ఖునియా అభిక్ఖుకే ఆవాసే వస్సం ఉపగన్తబ్బం. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“అన్వడ్ఢమాసం భిక్ఖునియా భిక్ఖుసఙ్ఘతో ద్వే ధమ్మా పచ్చాసీసితబ్బా [పచ్చాసింసితబ్బా (సీ. స్యా. పీ.)] – ఉపోసథపుచ్ఛకఞ్చ, ఓవాదూపసఙ్కమనఞ్చ . అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“వస్సంవుట్ఠాయ భిక్ఖునియా ఉభతోసఙ్ఘే తీహి ఠానేహి పవారేతబ్బం – దిట్ఠేన వా సుతేన వా పరిసఙ్కాయ వా. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“గరుధమ్మం అజ్ఝాపన్నాయ భిక్ఖునియా ఉభతోసఙ్ఘే పక్ఖమానత్తం చరితబ్బం. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“ద్వే వస్సాని ఛసు ధమ్మేసు సిక్ఖితసిక్ఖాయ సిక్ఖమానాయ ఉభతోసఙ్ఘే ఉపసమ్పదా పరియేసితబ్బా. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“న కేనచి పరియాయేన భిక్ఖునియా భిక్ఖు అక్కోసితబ్బో పరిభాసితబ్బో. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“అజ్జతగ్గే ఓవటో భిక్ఖునీనం భిక్ఖూసు వచనపథో, అనోవటో భిక్ఖూనం భిక్ఖునీసు వచనపథో. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో.

“సచే, ఆనన్ద, మహాపజాపతీ గోతమీ ఇమే అట్ఠ గరుధమ్మే పటిగ్గణ్హాతి, సావస్సా హోతు ఉపసమ్పదా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో సన్తికే ఇమే అట్ఠ గరుధమ్మే ఉగ్గహేత్వా యేన మహాపజాపతీ గోతమీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మహాపజాపతిం గోతమిం ఏతదవోచ –

“సచే ఖో త్వం, గోతమి, అట్ఠ గరుధమ్మే పటిగ్గణ్హేయ్యాసి, సావ తే భవిస్సతి ఉపసమ్పదా –

“వస్ససతూపసమ్పన్నాయ భిక్ఖునియా తదహూపసమ్పన్నస్స భిక్ఖునో అభివాదనం పచ్చుట్ఠానం అఞ్జలికమ్మం సామీచికమ్మం కత్తబ్బం. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో... పే....

“అజ్జతగ్గే ఓవటో భిక్ఖునీనం భిక్ఖూసు వచనపథో, అనోవటో భిక్ఖూనం భిక్ఖునీసు వచనపథో. అయమ్పి ధమ్మో సక్కత్వా గరుం కత్వా మానేత్వా పూజేత్వా యావజీవం అనతిక్కమనీయో. సచే ఖో త్వం, గోతమి, ఇమే అట్ఠ గరుధమ్మే పటిగ్గణ్హేయ్యాసి, సావ తే భవిస్సతి ఉపసమ్పదా”తి.

“సేయ్యథాపి , భన్తే ఆనన్ద, ఇత్థీ వా పురిసో వా దహరో యువా మణ్డనకజాతికో [మణ్డనకజాతియో (సీ. పీ.)] సీసంన్హాతో [సీసంనహాతో (సీ. పీ.), సీసనహాతో (స్యా.)] ఉప్పలమాలం వా వస్సికమాలం వా అధిముత్తకమాలం [అతిముత్తకమాలం (సీ.)] వా లభిత్వా ఉభోహి హత్థేహి పటిగ్గహేత్వా ఉత్తమఙ్గే సిరస్మిం పతిట్ఠాపేయ్య; ఏవమేవం ఖో అహం, భన్తే ఆనన్ద, ఇమే అట్ఠ గరుధమ్మే పటిగ్గణ్హామి యావజీవం అనతిక్కమనీయే”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “పటిగ్గహితా, భన్తే, మహాపజాపతియా గోతమియా అట్ఠ గరుధమ్మా యావజీవం అనతిక్కమనీయా”తి.

“సచే, ఆనన్ద, నాలభిస్స మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జం, చిరట్ఠితికం, ఆనన్ద, బ్రహ్మచరియం అభవిస్స, వస్ససహస్సమేవ సద్ధమ్మో తిట్ఠేయ్య. యతో చ ఖో, ఆనన్ద, మాతుగామో తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, న దాని, ఆనన్ద, బ్రహ్మచరియం చిరట్ఠితికం భవిస్సతి. పఞ్చేవ దాని, ఆనన్ద, వస్ససతాని సద్ధమ్మో ఠస్సతి.

“సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, యాని కానిచి కులాని బహుత్థికాని [బహుకిత్థికాని (సీ. పీ.), బహుఇత్థికాని (స్యా.)] అప్పపురిసకాని, తాని సుప్పధంసియాని హోన్తి చోరేహి కుమ్భత్థేనకేహి; ఏవమేవం ఖో, ఆనన్ద, యస్మిం ధమ్మవినయే లభతి మాతుగామో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జం, న తం బ్రహ్మచరియం చిరట్ఠితికం హోతి.

“సేయ్యథాపి , ఆనన్ద, సమ్పన్నే సాలిక్ఖేత్తే సేతట్ఠికా నామ రోగజాతి నిపతతి, ఏవం తం సాలిక్ఖేత్తం న చిరట్ఠితికం హోతి; ఏవమేవం ఖో, ఆనన్ద, యస్మిం ధమ్మవినయే లభతి మాతుగామో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జం, న తం బ్రహ్మచరియం చిరట్ఠితికం హోతి.

“సేయ్యథాపి , ఆనన్ద, సమ్పన్నే ఉచ్ఛుక్ఖేత్తే మఞ్జిట్ఠికా [మఞ్జేట్ఠికా (సీ. స్యా.)] నామ రోగజాతి నిపతతి, ఏవం తం ఉచ్ఛుక్ఖేత్తం న చిరట్ఠితికం హోతి; ఏవమేవం ఖో, ఆనన్ద, యస్మిం ధమ్మవినయే లభతి మాతుగామో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జం, న తం బ్రహ్మచరియం చిరట్ఠితికం హోతి.

“సేయ్యథాపి , ఆనన్ద, పురిసో మహతో తళాకస్స పటికచ్చేవ [పటిగచ్చేవ (సీ. పీ.)] ఆళిం బన్ధేయ్య యావదేవ ఉదకస్స అనతిక్కమనాయ; ఏవమేవం ఖో, ఆనన్ద, మయా పటికచ్చేవ భిక్ఖునీనం అట్ఠ గరుధమ్మా పఞ్ఞత్తా యావజీవం అనతిక్కమనీయా”తి. పఠమం.

౨. ఓవాదసుత్తం

౫౨. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కతిహి ను ఖో, భన్తే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు భిక్ఖునోవాదకో సమ్మన్నితబ్బో”తి?

[పాచి. ౧౪౭] “అట్ఠహి ఖో, ఆనన్ద, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు భిక్ఖునోవాదకో సమ్మన్నితబ్బో. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సీలవా హోతి…పే.… సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు; బహుస్సుతో హోతి…పే.… దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా; ఉభయాని ఖో పనస్స పాతిమోక్ఖాని విత్థారేన స్వాగతాని హోన్తి సువిభత్తాని సుప్పవత్తీని సువినిచ్ఛితాని సుత్తసో అనుబ్యఞ్జనసో; కల్యాణవాచో హోతి కల్యాణవాక్కరణో, పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ [విసట్ఠాయ (క.)] అనేలగళాయ [అనేళగళాయ (సీ. క.)] అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; పటిబలో హోతి భిక్ఖునిసఙ్ఘస్స ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతుం సమాదపేతుం సముత్తేజేతుం సమ్పహంసేతుం; యేభుయ్యేన భిక్ఖునీనం పియో హోతి మనాపో; న ఖో పనేతం భగవన్తం ఉద్దిస్స పబ్బజితాయ కాసాయవత్థనివసనాయ గరుధమ్మం అజ్ఝాపన్నపుబ్బో హోతి; వీసతివస్సో వా హోతి

అతిరేకవీసతివస్సో వా. ఇమేహి ఖో, ఆనన్ద, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు భిక్ఖునోవాదకో సమ్మన్నితబ్బో”తి. దుతియం.

౩. సంఖిత్తసుత్తం

౫౩. [చూళవ. ౪౦౬] ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో మహాపజాపతీ గోతమీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా మహాపజాపతీ గోతమీ భగవన్తం ఏతదవోచ –

“సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకా వూపకట్ఠా అప్పమత్తా ఆతాపినీ పహితత్తా విహరేయ్య”న్తి. “యే ఖో త్వం, గోతమి, ధమ్మే జానేయ్యాసి – ‘ఇమే ధమ్మా సరాగాయ సంవత్తన్తి, నో విరాగాయ; సంయోగాయ సంవత్తన్తి, నో విసంయోగాయ; ఆచయాయ సంవత్తన్తి, నో అపచయాయ; మహిచ్ఛతాయ సంవత్తన్తి, నో అప్పిచ్ఛతాయ; అసన్తుట్ఠియా సంవత్తన్తి, నో సన్తుట్ఠియా; సఙ్గణికాయ సంవత్తన్తి, నో పవివేకాయ; కోసజ్జాయ సంవత్తన్తి, నో వీరియారమ్భాయ; దుబ్భరతాయ సంవత్తన్తి, నో సుభరతాయా’తి, ఏకంసేన, గోతమి, ధారేయ్యాసి – ‘నేసో ధమ్మో, నేసో వినయో, నేతం సత్థుసాసన’”న్తి .

“యే చ ఖో త్వం, గోతమి, ధమ్మే జానేయ్యాసి – ‘ఇమే ధమ్మా విరాగాయ సంవత్తన్తి, నో సరాగాయ; విసంయోగాయ సంవత్తన్తి, నో సంయోగాయ; అపచయాయ సంవత్తన్తి, నో ఆచయాయ; అప్పిచ్ఛతాయ సంవత్తన్తి, నో మహిచ్ఛతాయ; సన్తుట్ఠియా సంవత్తన్తి, నో అసన్తుట్ఠియా; పవివేకాయ సంవత్తన్తి, నో సఙ్గణికాయ ; వీరియారమ్భాయ సంవత్తన్తి, నో కోసజ్జాయ; సుభరతాయ సంవత్తన్తి, నో దుబ్భరతాయా’తి, ఏకంసేన, గోతమి, ధారేయ్యాసి – ‘ఏసో ధమ్మో, ఏసో వినయో, ఏతం సత్థుసాసన’”న్తి. తతియం.

౪. దీఘజాణుసుత్తం

౫౪. ఏకం సమయం భగవా కోలియేసు విహరతి కక్కరపత్తం నామ కోలియానం నిగమో. అథ ఖో దీఘజాణు కోలియపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో దీఘజాణు కోలియపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “మయం, భన్తే, గిహీ కామభోగినో [కామభోగీ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసామ, కాసికచన్దనం పచ్చనుభోమ , మాలాగన్ధవిలేపనం ధారయామ, జాతరూపరజతం సాదయామ. తేసం నో, భన్తే, భగవా అమ్హాకం తథా ధమ్మం దేసేతు యే అమ్హాకం అస్సు ధమ్మా దిట్ఠధమ్మహితాయ దిట్ఠధమ్మసుఖాయ, సమ్పరాయహితాయ సమ్పరాయసుఖాయా”తి.

“చత్తారోమే, బ్యగ్ఘపజ్జ, ధమ్మా కులపుత్తస్స దిట్ఠధమ్మహితాయ సంవత్తన్తి దిట్ఠధమ్మసుఖాయ. కతమే చత్తారో? ఉట్ఠానసమ్పదా, ఆరక్ఖసమ్పదా, కల్యాణమిత్తతా, సమజీవితా [సమజీవికతా (సీ॰) అ॰ ని॰ ౮.౭౫]. కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, ఉట్ఠానసమ్పదా? ఇధ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో యేన కమ్మట్ఠానేన జీవికం [జీవితం (క॰)] కప్పేతి – యది కసియా, యది వణిజ్జాయ, యది గోరక్ఖేన, యది ఇస్సత్తేన [ఇస్సత్థేన (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)], యది రాజపోరిసేన, యది సిప్పఞ్ఞతరేన – తత్థ దక్ఖో

హోతి అనలసో, తత్రుపాయాయ వీమంసాయ సమన్నాగతో, అలం కాతుం అలం సంవిధాతుం. అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, ఉట్ఠానసమ్పదా.

"కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, ఆరక్ఖసమ్పదా? ఇధ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తస్స భోగా హోన్తి ఉట్ఠానవీరియాధిగతా బాహాబలపరిచితా, సేదావక్ఖిత్తా, ధమ్మికా ధమ్మలద్ధా. తే ఆరక్ఖేన గుత్తియా సమ్పాదేతి – 'కిన్తి మే ఇమే భోగే నేవ రాజానో హరేయ్యుం, న చోరా హరేయ్యుం, న అగ్గి డహేయ్య, న ఉదకం వహేయ్య, న అప్పియా దాయాదా హరేయ్యు'న్తి! అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, ఆరక్ఖసమ్పదా.

"కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కల్యాణమిత్తతా? ఇధ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో యస్మిం గామే వా నిగమే వా పటివసతి, తత్థ యే తే హోన్తి – గహపతీ వా గహపతిపుత్తా వా దహరా వా వుద్ధసీలినో, వుద్ధా వా వుద్ధసీలినో, సద్ధాసమ్పన్నా, సీలసమ్పన్నా, చాగసమ్పన్నా, పఞ్ఞాసమ్పన్నా – తేహి సద్ధిం సన్తిట్ఠతి సల్లపతి సాకచ్ఛం సమాపజ్జతి; యథారూపానం సద్ధాసమ్పన్నానం సద్ధాసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం సీలసమ్పన్నానం సీలసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం చాగసమ్పన్నానం చాగసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం పఞ్ఞాసమ్పన్నానం పఞ్ఞాసమ్పదం అనుసిక్ఖతి. అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, కల్యాణమిత్తతా.

"కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, సమజీవితా? ఇధ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా, వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా, సమం జీవికం [సమజీవికం (స్యా.), సమజీవితం (క.)] కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – 'ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ'తి. సేయ్యథాపి , బ్యగ్ఘపజ్జ, తులాధారో వా తులాధారన్తేవాసీ వా తులం పగ్గహేత్వా జానాతి – 'ఏత్తకేన వా ఓనతం [ఓణతం (క.)], ఏత్తకేన వా ఉన్నత'న్తి [ఉణ్ణతన్తి (క.)]; ఏవమేవం ఖో, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా, వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా, సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – 'ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి , న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ'తి. సచాయం, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో అప్పాయో సమానో ఉళారం జీవికం [జీవితం (క.)] కప్పేతి, తస్స భవన్తి వత్తారో – 'ఉదుమ్బరఖాదీవాయం [ఉదుమ్బరఖాదికం వాయం (సీ. పీ.), ఉదుమ్బరఖాదకం చాయం (స్యా.)] కులపుత్తో భోగే ఖాదతీ'తి. సచే పనాయం, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో మహాయో సమానో కసిరం జీవికం [జీవితం (క.)] కప్పేతి, తస్స భవన్తి వత్తారో – 'అజేట్ఠమరణంవాయం [అజద్ధుమారికం వాయం (సీ. పీ.), అద్ధమారకం చాయం (స్యా.), ఏత్థ జద్ధూతి అసనం = భత్తభుఞ్జనం, తస్మా అజద్ధుమారికన్తి అనసనమరణన్తి వుత్తం హోతి. మ. ని. ౧.౩౭౯ అధోలిపియా "అజద్ధుక"న్తి పదం దస్సితం] కులపుత్తో మరిస్సతీ'తి. యతో చ ఖోయం, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా, వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా, సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – 'ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ'తి. అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, సమజీవితా.

"ఏవం సముప్పన్నానం, బ్యగ్ఘపజ్జ, భోగానం చత్తారి అపాయముఖాని హోన్తి – ఇత్థిధుత్తో, సురాధుత్తో, అక్ఖధుత్తో, పాపమిత్తో పాపసహాయో పాపసమ్పవఙ్కో. సేయ్యథాపి, బ్యగ్ఘపజ్జ, మహతో తళాకస్స చత్తారి చేవ ఆయముఖాని, చత్తారి చ అపాయముఖాని. తస్స పురిసో యాని చేవ ఆయముఖాని తాని పిదహేయ్య, యాని చ అపాయముఖాని తాని వివరేయ్య; దేవో చ న సమ్మా ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. ఏవఞ్హి తస్స, బ్యగ్ఘపజ్జ, మహతో తళాకస్స పరిహానియేవ పాటికఙ్ఖా, నో వుద్ధి;

ఏవమేవం, బ్యగ్ఘపజ్జ, ఏవం సముప్పన్నానం భోగానం చత్తారి అపాయముఖాని హోన్తి – ఇత్థిధుత్తో, సురాధుత్తో, అక్ఖధుత్తో, పాపమిత్తో పాపసహాయో పాపసమ్పవఙ్కో.

“ఏవం సముప్పన్నానం, బ్యగ్ఘపజ్జ, భోగానం చత్తారి ఆయముఖాని హోన్తి – న ఇత్థిధుత్తో, న సురాధుత్తో, న అక్ఖధుత్తో , కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో. సేయ్యథాపి, బ్యగ్ఘపజ్జ, మహతో తళాకస్స చత్తారి చేవ ఆయముఖాని, చత్తారి చ అపాయముఖాని. తస్స పురిసో యాని చేవ ఆయముఖాని తాని వివరేయ్య, యాని చ అపాయముఖాని తాని పిదహేయ్య; దేవో చ సమ్మా ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. ఏవఞ్హి తస్స, బ్యగ్ఘపజ్జ, మహతో తళాకస్స వుద్ధియేవ పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని; ఏవమేవం ఖో, బ్యగ్ఘపజ్జ, ఏవం సముప్పన్నానం భోగానం చత్తారి ఆయముఖాని హోన్తి – న ఇత్థిధుత్తో , న సురాధుత్తో, న అక్ఖధుత్తో, కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో. ఇమే ఖో, బ్యగ్ఘపజ్జ, చత్తారో ధమ్మా కులపుత్తస్స దిట్ఠధమ్మహితాయ సంవత్తన్తి దిట్ఠధమ్మసుఖాయ.

“చత్తారోమే, బ్యగ్ఘపజ్జ, ధమ్మా కులపుత్తస్స సమ్పరాయహితాయ సంవత్తన్తి సమ్పరాయసుఖాయ. కతమే చత్తారో? సద్ధాసమ్పదా, సీలసమ్పదా , చాగసమ్పదా, పఞ్ఞాసమ్పదా. కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, సద్ధాసమ్పదా? ఇధ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, సద్ధాసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, సీలసమ్పదా? ఇధ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి…పే॰… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి. అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, సీలసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, చాగసమ్పదా? ఇధ, బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో. అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, చాగసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్యగ్ఘపజ్జ, పఞ్ఞాసమ్పదా? ఇధ , బ్యగ్ఘపజ్జ, కులపుత్తో పఞ్ఞవా హోతి, ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. అయం వుచ్చతి, బ్యగ్ఘపజ్జ, పఞ్ఞాసమ్పదా. ఇమే ఖో, బ్యగ్ఘపజ్జ, చత్తారో ధమ్మా కులపుత్తస్స సమ్పరాయహితాయ సంవత్తన్తి సమ్పరాయసుఖాయా”తి.

“ఉట్ఠాతా కమ్మధేయ్యేసు, అప్పమత్తో విధానవా;
సమం కప్పేతి జీవికం [జీవితం (క॰)], సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“సద్ధో సీలేన సమ్పన్నో, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరో;
నిచ్చం మగ్గం విసోధేతి, సోత్థానం సమ్పరాయికం.

“ఇచ్చేతే అట్ఠ ధమ్మా చ, సద్ధస్స ఘరమేసినో;
అక్ఖాతా సచ్చనామేన, ఉభయత్థ సుఖావహా.

“దిట్ఠధమ్మహితత్థాయ, సమ్పరాయసుఖాయ చ;

ఏవమేతం గహట్ఠానం, చాగో పుఞ్ఞం పవడ్ఢతీ”తి. చతుత్థం;

౫. ఉజ్జయసుత్తం

౫౫. అథ ఖో ఉజ్జయో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉజ్జయో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “మయం, భో గోతమ, పవాసం గన్తుకామా. తేసం నో భవం గోతమో అమ్హాకం తథా ధమ్మం దేసేతు – యే అమ్హాకం అస్సు ధమ్మా దిట్ఠధమ్మహితాయ, దిట్ఠధమ్మసుఖాయ, సమ్పరాయహితాయ, సమ్పరాయసుఖాయా”తి.

“చత్తారోమే, బ్రాహ్మణ, ధమ్మా కులపుత్తస్స దిట్ఠధమ్మహితాయ సంవత్తన్తి, దిట్ఠధమ్మసుఖాయ. కతమే చత్తారో? ఉట్ఠానసమ్పదా , ఆరక్ఖసమ్పదా, కల్యాణమిత్తతా, సమజీవితా. కతమా చ, బ్రాహ్మణ, ఉట్ఠానసమ్పదా? ఇధ, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో యేన కమ్మట్ఠానేన జీవికం కప్పేతి – యది కసియా, యది వణిజ్జాయ, యది గోరక్ఖేన, యది ఇస్సత్తేన, యది రాజపోరిసేన, యది సిప్పఞ్ఞతరేన – తత్థ దక్ఖో హోతి అనలసో, తత్రుపాయాయ వీమంసాయ సమన్నాగతో, అలం కాతుం అలం సంవిధాతుం. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, ఉట్ఠానసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్రాహ్మణ, ఆరక్ఖసమ్పదా? ఇధ, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తస్స భోగా హోన్తి ఉట్ఠానవీరియాధిగతా, బాహాబలపరిచితా, సేదావక్ఖిత్తా, ధమ్మికా ధమ్మలద్ధా. తే ఆరక్ఖేన గుత్తియా సమ్పాదేతి – ‘కిన్తి మే ఇమే భోగే నేవ రాజానో హరేయ్యుం, న చోరా హరేయ్యుం, న అగ్గి డహేయ్య, న ఉదకం వహేయ్య, న అప్పియా దాయాదా హరేయ్యు’న్తి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, ఆరక్ఖసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్రాహ్మణ, కల్యాణమిత్తతా? ఇధ, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో యస్మిం గామే వా నిగమే వా పటివసతి తత్ర యే తే హోన్తి – గహపతీ వా గహపతిపుత్తా వా దహరా వా వుద్ధసీలినో, వుద్ధా వా వుద్ధసీలినో, సద్ధాసమ్పన్నా, సీలసమ్పన్నా, చాగసమ్పన్నా, పఞ్ఞాసమ్పన్నా – తేహి సద్ధిం సన్తిట్ఠతి సల్లపతి సాకచ్ఛం సమాపజ్జతి; యథారూపానం సద్ధాసమ్పన్నానం సద్ధాసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం సీలసమ్పన్నానం సీలసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం చాగసమ్పన్నానం చాగసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం పఞ్ఞాసమ్పన్నానం పఞ్ఞాసమ్పదం అనుసిక్ఖతి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, కల్యాణమిత్తతా.

“కతమా చ, బ్రాహ్మణ, సమజీవితా? ఇధ, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – ‘ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ’తి. సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, తులాధారో వా తులాధారన్తేవాసీ వా తులం పగ్గహేత్వా జానాతి – ‘ఏత్తకేన వా ఓనతం, ఏత్తకేన వా ఉన్నత’న్తి; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – ‘ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ’తి. సచాయం, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో అప్పాయో సమానో ఉళారం జీవికం కప్పేతి, తస్స భవన్తి వత్తారో – ‘ఉదుమ్బరఖాదీవాయం కులపుత్తో భోగే ఖాదతీ’తి. సచే పనాయం, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో మహాయో సమానో కసిరం జీవికం కప్పేతి, తస్స భవన్తి వత్తారో – ‘అజేట్ఠమరణంవాయం కులపుత్తో మరిస్సతీ’తి. యతో చ ఖోయం, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం

– ‘ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ’తి, అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, సమజీవితా.

“ఏవం సముప్పన్నానం, బ్రాహ్మణ, భోగానం చత్తారి అపాయముఖాని హోన్తి – ఇత్థిధుత్తో, సురాధుత్తో, అక్ఖధుత్తో, పాపమిత్తో పాపసహాయో పాపసమ్పవఙ్కో. సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, మహతో తళాకస్స చత్తారి చేవ ఆయముఖాని, చత్తారి చ అపాయముఖాని. తస్స పురిసో యాని చేవ ఆయముఖాని తాని పిదహేయ్య, యాని చ అపాయముఖాని తాని వివరేయ్య; దేవో చ న సమ్మా ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. ఏవఞ్హి తస్స బ్రాహ్మణ , మహతో తళాకస్స పరిహానియేవ పాటికఙ్ఖా, నో వుద్ధి ; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, ఏవం సముప్పన్నానం భోగానం చత్తారి అపాయముఖాని హోన్తి – ఇత్థిధుత్తో, సురాధుత్తో, అక్ఖధుత్తో, పాపమిత్తో పాపసహాయో పాపసమ్పవఙ్కో.

“ఏవం సముప్పన్నానం, బ్రాహ్మణ, భోగానం చత్తారి ఆయముఖాని హోన్తి – న ఇత్థిధుత్తో, న సురాధుత్తో, న అక్ఖధుత్తో, కల్యాణమిత్తో కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో. సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, మహతో తళాకస్స చత్తారి చేవ ఆయముఖాని చత్తారి చ అపాయముఖాని. తస్స పురిసో యాని చేవ ఆయముఖాని తాని వివరేయ్య, యాని చ అపాయముఖాని తాని పిదహేయ్య; దేవో చ సమ్మా ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. ఏవఞ్హి తస్స, బ్రాహ్మణ, మహతో తళాకస్స వుద్ధియేవ పాటికఙ్ఖా, నో పరిహాని; ఏవమేవం ఖో, బ్రాహ్మణ, ఏవం సముప్పన్నానం భోగానం చత్తారి ఆయముఖాని హోన్తి – న ఇత్థిధుత్తో…పే॰… కల్యాణసమ్పవఙ్కో. ఇమే ఖో, బ్రాహ్మణ, చత్తారో ధమ్మా కులపుత్తస్స దిట్ఠధమ్మహితాయ సంవత్తన్తి దిట్ఠధమ్మసుఖాయ.

“చత్తారోమే, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తస్స ధమ్మా సమ్పరాయహితాయ సంవత్తన్తి సమ్పరాయసుఖాయ. కతమే చత్తారో? సద్ధాసమ్పదా, సీలసమ్పదా, చాగసమ్పదా, పఞ్ఞాసమ్పదా. కతమా చ, బ్రాహ్మణ, సద్ధాసమ్పదా? ఇధ, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే॰… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, సద్ధాసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్రాహ్మణ, సీలసమ్పదా? ఇధ, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి…పే॰… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, సీలసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్రాహ్మణ, చాగసమ్పదా? ఇధ , బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి ముత్తచాగో పయతపాణి వోస్సగ్గరతో యాచయోగో దానసంవిభాగరతో. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, చాగసమ్పదా.

“కతమా చ, బ్రాహ్మణ, పఞ్ఞాసమ్పదా? ఇధ, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తో పఞ్ఞవా హోతి…పే॰… సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, పఞ్ఞాసమ్పదా. ఇమే ఖో, బ్రాహ్మణ, చత్తారో ధమ్మా కులపుత్తస్స సమ్పరాయహితాయ సంవత్తన్తి సమ్పరాయసుఖాయా”తి.

“ఉట్ఠాతా కమ్మధేయ్యేసు, అప్పమత్తో విధానవా;
సమం కప్పేతి జీవికం, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“సద్ధో సీలేన సమ్పన్నో, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరో;

నిచ్చం మగ్గం విసోధేతి, సోత్థానం సమ్పరాయికం.

“ఇచ్చేతే అట్ఠ ధమ్మా చ, సద్ధస్స ఘరమేసినో;
అక్ఖాతా సచ్చనామేన, ఉభయత్థ సుఖావహా.

“దిట్ఠధమ్మహితత్థాయ, సమ్పరాయసుఖాయ చ;
ఏవమేతం గహట్ఠానం, చాగో పుఞ్ఞం పవడ్ఢతీ”తి. పఞ్చమం;

౬. భయసుత్తం

౫౬. “‘భయ’న్తి [చూళని॰ ఖగ్గవిసాణసుత్తనిద్దేస ౧౩౭], భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. ‘దుక్ఖ’న్తి, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. ‘రోగో’తి, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. ‘గణ్డో’తి, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. ‘సల్ల’న్తి, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. ‘సఙ్గో’తి, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. ‘పఙ్కో’తి, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం . ‘గబ్భో’తి, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. కస్మా చ, భిక్ఖవే, ‘భయ’న్తి కామానమేతం అధివచనం? యస్మా చ కామరాగరత్తాయం, భిక్ఖవే, ఛన్దరాగవినిబద్ధో దిట్ఠధమ్మికాపి భయా న పరిముచ్చతి, సమ్పరాయికాపి భయా న పరిముచ్చతి, తస్మా ‘భయ’న్తి కామానమేతం అధివచనం. కస్మా చ, భిక్ఖవే, ‘దుక్ఖ’న్తి…పే॰… ‘రోగో’తి… ‘గణ్డో’తి… ‘సల్ల’న్తి… ‘సఙ్గో’తి… ‘పఙ్కో’తి… ‘గబ్భో’తి కామానమేతం అధివచనం? యస్మా చ కామరాగరత్తాయం, భిక్ఖవే, ఛన్దరాగవినిబద్ధో దిట్ఠధమ్మికాపి గబ్భా న పరిముచ్చతి, సమ్పరాయికాపి గబ్భా న పరిముచ్చతి, తస్మా ‘గబ్భో’తి కామానమేతం అధివచనం”.

“భయం దుక్ఖఞ్చ రోగో చ, గణ్డో సల్లఞ్చ సఙ్గో చ;
పఙ్కో గబ్భో చ ఉభయం, ఏతే కామా పవుచ్చన్తి;
యత్థ సత్తో పుథుజ్జనో.

“ఓతిణ్ణో సాతరూపేన, పున గబ్భాయ గచ్ఛతి;
యతో చ భిక్ఖు ఆతాపీ, సమ్పజఞ్ఞం [సమ్పజఞ్ఞో (స్యా॰ క॰) సం॰ ని॰ ౪.౨౫౧ పస్సితబ్బం] న రిచ్చతి.

“సో ఇమం పలిపథం దుగ్గం, అతిక్కమ్మ తథావిధో;
పజం జాతిజరూపేతం, ఫన్దమానం అవేక్ఖతీ”తి. ఛట్ఠం;

౭. పఠమఆహునేయ్యసుత్తం

౫౭. “అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలవా హోతి …పే॰… సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు; బహుస్సుతో హోతి…పే॰… దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా; కల్యాణమిత్తో హోతి కల్యాణసహాయో కల్యాణసమ్పవఙ్కో ; సమ్మాదిట్ఠికో హోతి, సమ్మాదస్సనేన సమన్నాగతో; చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి

అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ; అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి; దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన...పే.... యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి; ఆసవానం ఖయా...పే.... సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా''తి. సత్తమం.

౮. దుతియఆహునేయ్యసుత్తం

౫౮. ''అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమేహి అట్ఠహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సీలవా హోతి ...పే.... సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు; బహుస్సుతో హోతి...పే.... దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా; ఆరద్ధవీరియో విహరతి థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు; ఆరఞ్ఞికో హోతి పన్తసేనాసనో; అరతిరతిసహో హోతి, ఉప్పన్నం అరతిం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరతి; భయభేరవసహో హోతి, ఉప్పన్నం భయభేరవం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరతి ; చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ; ఆసవానం ఖయా...పే.... సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా''తి. అట్ఠమం.

౯. పఠమపుగ్గలసుత్తం

౫౯. ''అట్ఠిమే భిక్ఖవే, పుగ్గలా ఆహునేయ్యా పాహునేయ్యా దక్ఖిణేయ్యా అఞ్జలికరణీయా అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స? కతమే అట్ఠ? సోతాపన్నో, సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, సకదాగామీ, సకదాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అనాగామీ, అనాగామిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో, అరహా, అరహత్తాయ పటిపన్నో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ పుగ్గలా ఆహునేయ్యా...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా''తి.

''చత్తారో చ పటిపన్నా, చత్తారో చ ఫలే ఠితా;
ఏస సఙ్ఘో ఉజుభూతో, పఞ్ఞాసీలసమాహితో.

''యజమానానం మనుస్సానం, పుఞ్ఞపేక్ఖాన పాణినం;
కరోతం ఓపధికం పుఞ్ఞం, సఙ్ఘే దిన్నం మహప్ఫల''న్తి. నవమం;

౧౦. దుతియపుగ్గలసుత్తం

౬౦. ''అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, పుగ్గలా ఆహునేయ్యా...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమే అట్ఠ? సోతాపన్నో , సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ పటిపన్నో...పే.... అరహా, అరహత్తాయ పటిపన్నో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ పుగ్గలా ఆహునేయ్యా...పే.... అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా''తి.

“చత్తారో చ పటిపన్నా, చత్తారో చ ఫలే ఠితా;
ఏస సఙ్ఘో సముక్కట్ఠో, సత్తానం అట్ఠ పుగ్గలా.

“యజమానానం మనుస్సానం, పుఞ్ఞపేక్ఖాన పాణినం;
కరోతం ఓపధికం పుఞ్ఞం, ఏత్థ దిన్నం మహప్ఫల”న్తి. దసమం;

గోతమీవగ్గో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

గోతమీ ఓవాదం సంఖిత్తం, దీఘజాణు చ ఉజ్జయో;
భయా ద్వే ఆహునేయ్యా చ, ద్వే చ అట్ఠ పుగ్గలాతి.

(౭) ౨. భూమిచాలవగ్గో

౧. ఇచ్ఛాసుత్తం

౬౧. [అ॰ ని॰ ౮.౭౭] “అట్ఠిమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే అట్ఠ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో లాభాయ లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన సోచతి కిలమతి పరిదేవతి, ఉరత్తాళిం కన్దతి, సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ , ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ, న చ లాభీ, సోచీ చ పరిదేవీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా’”.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో లాభాయ లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన మజ్జతి పమజ్జతి పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ మదీ చ పమాదీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా’”.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి న ఘటతి న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో అఘటతో అవాయమతో లాభాయ లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన సోచతి, కిలమతి, పరిదేవతి, ఉరత్తాళిం కన్దతి, సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి న ఘటతి న వాయమతి లాభాయ, న చ లాభీ, సోచీ చ పరిదేవీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా’”.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో, అఘటతో, అవాయమతో లాభాయ లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన మజ్జతి, పమజ్జతి, పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి న ఘటతి న వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ మదీ చ, పమాదీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా’”.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో లాభాయ లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన న సోచతి న కిలమతి న పరిదేవతి, న ఉరత్తాళిం కన్దతి, న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ, న చ లాభీ, న చ సోచీ న చ పరిదేవీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా’”.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో లాభాయ లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన న మజ్జతి, న పమజ్జతి, న పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ, న చ మదీ న చ పమాదీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా’”.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో, అఘటతో, అవాయమతో లాభాయ లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన న సోచతి, న కిలమతి, న పరిదేవతి, న ఉరత్తాళిం కన్దతి, న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ , న చ లాభీ, న చ సోచీ న చ పరిదేవీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా’”.

“ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో అఘటతో అవాయమతో లాభాయ లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన న మజ్జతి, న పమజ్జతి, న పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ, న చ మదీ న చ పమాదీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా ’. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మి”న్తి. పఠమం.

౨. అలంసుత్తం

౬౨. “ఛహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో అలం పరేసం. కతమేహి ఛహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో [ధారకజాతికో (సీ॰ స్యా॰ పీ॰) అ॰ ని॰ ౮.౨౮] హోతి; ధాతానఞ్చ [ధతానఞ్చ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా [అత్థూపపరిక్ఖీ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి కల్యాణవాక్కరణో, పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగళాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; సన్దస్సకో చ హోతి సమాదపకో [సమాదాపకో (?)] సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ఛహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో అలం పరేసం.

“పఞ్చహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో అలం పరేసం. కతమేహి పఞ్చహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి…పే॰… అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; సన్దస్సకో చ హోతి సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో అలం పరేసం.

“చతూహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో నాలం పరేసం. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి ; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; నో చ కల్యాణవాచో హోతి కల్యాణవాక్కరణో, పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగళాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; నో చ సన్దస్సకో హోతి సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో నాలం పరేసం.

“చతూహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం నాలం అత్తనో. కతమేహి చతూహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; నో చ ధాతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; న చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి కల్యాణవాక్కరణో…పే.… అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; సన్దస్సకో చ హోతి…పే.… సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో.

“తీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో నాలం పరేసం. కతమేహి తీహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; నో చ కల్యాణవాచో హోతి కల్యాణవాక్కరణో, పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగళాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; నో చ సన్దస్సకో హోతి సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం.

“తీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో. కతమేహి తీహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; నో చ ధాతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; నో చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి… పే.… అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; సన్దస్సకో చ హోతి సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో.

“ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం. కతమేహి ద్వీహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; నో చ సుతానం ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; నో చ కల్యాణవాచో హోతి… పే.… అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; నో చ సన్దస్సకో హోతి…పే.… సబ్రహ్మచారీనం . ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం.

“ద్వీహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో. కతమేహి ద్వీహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; నో చ సుతానం ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; నో చ ధాతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; నో చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి కల్యాణవాక్కరణో, పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగళాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; సన్దస్సకో చ హోతి సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే , ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో”తి. దుతియం.

3. సంఖిత్తసుత్తం

౬౩. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి...పే॰... ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “సాధు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం దేసేతు, యమహం భగవతో ధమ్మం సుత్వా ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరేయ్య”న్తి. “ఏవమేవం పనిధేకచ్చే మోఘపురిసా మమఞ్ఞేవ అజ్ఝేసన్తి. ధమ్మే చ భాసితే మమఞ్ఞేవ అనుబన్ధితబ్బం మఞ్ఞన్తీ”తి. “దేసేతు మే, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ధమ్మం, దేసేతు సుగతో సంఖిత్తేన ధమ్మం. అప్పేవ నామాహం భగవతో భాసితస్స అత్థం ఆజానేయ్యం, అప్పేవ నామాహం భగవతో భాసితస్స దాయాదో అస్స”న్తి. “తస్మాతిహ తే, భిక్ఖు ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘అజ్ఝత్తం మే చిత్తం ఠితం భవిస్సతి సుసణ్ఠితం, న చ ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా చిత్తం పరియాదాయ ఠస్సన్తీ’తి. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖు, సిక్ఖితబ్బం”.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అజ్ఝత్తం చిత్తం ఠితం హోతి సుసణ్ఠితం, న చ ఉప్పన్నా పాపకా అకుసలా ధమ్మా చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి, తతో తే, భిక్ఖు, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘మేత్తా మే చేతోవిముత్తి భావితా భవిస్సతి బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా’తి. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖు, సిక్ఖితబ్బం.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి బహులీకతో, తతో త్వం, భిక్ఖు, ఇమం సమాధిం సవితక్కమ్పి సవిచారం [సవితక్కసవిచారమ్పి (క॰)] భావేయ్యాసి, అవితక్కమ్పి విచారమత్తం [అవితక్కవిచారమత్తమ్పి (క॰) విసుద్ధి॰ ౧.౨౭౧ పస్సితబ్బం] భావేయ్యాసి, అవితక్కమ్పి అవిచారం [అవితక్కఅవిచారమ్పి (క॰)] భావేయ్యాసి, సప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, నిప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, సాతసహగతమ్పి భావేయ్యాసి, ఉపేక్ఖాసహగతమ్పి భావేయ్యాసి.

“యతో ఖో, తే భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి సుభావితో, తతో తే, భిక్ఖు, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘కరుణా మే చేతోవిముత్తి... ముదితా మే చేతోవిముత్తి... ఉపేక్ఖా మే చేతోవిముత్తి భావితా భవిస్సతి బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా’తి. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖు, సిక్ఖితబ్బం.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి సుభావితో, తతో త్వం, భిక్ఖు, ఇమం సమాధిం సవితక్కసవిచారమ్పి భావేయ్యాసి, అవితక్కవిచారమత్తమ్పి భావేయ్యాసి, అవితక్కఅవిచారమ్పి భావేయ్యాసి, సప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, నిప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, సాతసహగతమ్పి భావేయ్యాసి, ఉపేక్ఖాసహగతమ్పి భావేయ్యాసి.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి సుభావితో, తతో తే, భిక్ఖు, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘కాయే కాయానుపస్సీ విహరిస్సామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స’న్తి. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖు, సిక్ఖితబ్బం.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి బహులీకతో, తతో త్వం, భిక్ఖు, ఇమం సమాధిం సవితక్కసవిచారమ్పి భావేయ్యాసి, అవితక్కవిచారమత్తమ్పి భావేయ్యాసి, అవితక్కఅవిచారమ్పి భావేయ్యాసి, సప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, నిప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, సాతసహగతమ్పి భావేయ్యాసి , ఉపేక్ఖాసహగతమ్పి భావేయ్యాసి.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి సుభావితో, తతో తే, భిక్ఖు , ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరిస్సామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స’న్తి; చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరిస్సామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స’న్తి; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరిస్సామి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స’న్తి. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖు, సిక్ఖితబ్బం.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి బహులీకతో, తతో త్వం, భిక్ఖు, ఇమం సమాధిం సవితక్కసవిచారమ్పి భావేయ్యాసి, అవితక్కవిచారమత్తమ్పి భావేయ్యాసి, అవితక్కఅవిచారమ్పి భావేయ్యాసి, సప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, నిప్పీతికమ్పి భావేయ్యాసి, సాతసహగతమ్పి భావేయ్యాసి, ఉపేక్ఖాసహగతమ్పి భావేయ్యాసి.

“యతో ఖో తే, భిక్ఖు, అయం సమాధి ఏవం భావితో హోతి సుభావితో, తతో త్వం, భిక్ఖు, యేన యేనేవ గగ్ఛసి ఫాసుంయేవ గగ్ఛసి, యత్థ యత్థ ఠస్ససి ఫాసుంయేవ ఠస్ససి, యత్థ యత్థ నిసీదిస్ససి ఫాసుంయేవ నిసీదిస్ససి, యత్థ యత్థ సేయ్యం కప్పేస్ససి ఫాసుంయేవ సేయ్యం కప్పేస్ససీ”తి.

అథ ఖో సో భిక్ఖు భగవతా ఇమినా ఓవాదేన ఓవదితో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో సో భిక్ఖు ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి, తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. “ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా”తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో చ పన సో భిక్ఖు అరహతం అహోసీతి. తతియం.

౪. గయాసీససుత్తం

౬౪. ఏకం సమయం భగవా గయాయం విహరతి గయాసీసే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి...పే.... “పుబ్బాహం, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధో బోధిసత్తోవ సమానో ఓభాసఞ్ఞేవ ఖో సఞ్జానామి, నో చ రూపాని పస్సామి”.

“తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘సచే ఖో అహం ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానేయ్యం రూపాని చ పస్సేయ్యం; ఏవం మే ఇదం ఞాణదస్సనం పరిసుద్ధతరం అస్సా’”తి.

“సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అపరేన సమయేన అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానామి, రూపాని చ పస్సామి; నో చ ఖో తాహి దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠామి సల్లపామి సాకచ్ఛం సమాపజ్జామి.

“తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘సచే ఖో అహం ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానేయ్యం, రూపాని చ పస్సేయ్యం, తాహి చ దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠేయ్యం సల్లపేయ్యం సాకచ్ఛం సమాపజ్జేయ్యం; ఏవం మే ఇదం ఞాణదస్సనం పరిసుద్ధతరం అస్సా’”తి.

“సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అపరేన సమయేన అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానామి, రూపాని చ పస్సామి, తాహి చ దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠామి సల్లపామి సాకచ్ఛం సమాపజ్జామి; నో చ ఖో తా దేవతా జానామి – ఇమా దేవతా అముకమ్హా వా అముకమ్హా వా దేవనికాయాతి.

“తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘సచే ఖో అహం ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానేయ్యం, రూపాని చ పస్సేయ్యం, తాహి చ దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠేయ్యం సల్లపేయ్యం సాకచ్ఛం సమాపజ్జేయ్యం, తా చ దేవతా జానేయ్యం – ఇమా దేవతా అముకమ్హా వా అముకమ్హా వా దేవనికాయా’తి; ఏవం మే ఇదం ఞాణదస్సనం పరిసుద్ధతరం అస్సా’”తి.

“సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అపరేన సమయేన అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానామి, రూపాని చ పస్సామి, తాహి చ దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠామి సల్లపామి సాకచ్ఛం సమాపజ్జామి, తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా అముకమ్హా వా అముకమ్హా వా దేవనికాయా’తి; నో చ ఖో తా దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఇమస్స కమ్మస్స విపాకేన ఇతో చుతా తత్థ ఉపపన్నా’తి...పే.... తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఇమస్స కమ్మస్స విపాకేన ఇతో చుతా తత్థ ఉపపన్నా’తి; నో చ ఖో తా దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఇమస్స కమ్మస్స విపాకేన ఏవమాహారా ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదినియో’తి ...పే.... తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఇమస్స కమ్మస్స విపాకేన ఏవమాహారా ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదినియో’తి; నో చ ఖో తా దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఏవందీఘాయుకా ఏవంచిరట్ఠితికా’తి...పే.... తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఏవందీఘాయుకా ఏవంచిరట్ఠితికా’తి; నో చ ఖో తా దేవతా జానామి యది వా మే ఇమాహి దేవతాహి సద్ధిం సన్నివుత్థపుబ్బం యది వా న సన్నివుత్థపుబ్బన్తి.

“తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘సచే ఖో అహం ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానేయ్యం, రూపాని చ పస్సేయ్యం, తాహి చ దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠేయ్యం సల్లపేయ్యం సాకచ్ఛం సమాపజ్జేయ్యం , తా చ దేవతా జానేయ్యం – ‘ఇమా దేవతా అముకమ్హా వా అముకమ్హా వా దేవనికాయా’తి, తా చ దేవతా జానేయ్యం – ‘ఇమా దేవతా ఇమస్స కమ్మస్స విపాకేన ఇతో చుతా తత్థ ఉపపన్నా’తి, తా చ దేవతా జానేయ్యం – ‘ఇమా దేవతా ఏవమాహారా ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదినియో’తి, తా చ దేవతా జానేయ్యం – ‘ఇమా దేవతా ఏవందీఘాయుకా ఏవంచిరట్ఠితికా’తి, తా చ దేవతా జానేయ్యం యది వా మే ఇమాహి దేవతాహి సద్ధిం సన్నివుత్థపుబ్బం యది వా న సన్నివుత్థపుబ్బన్తి; ఏవం మే ఇదం ఞాణదస్సనం పరిసుద్ధతరం అస్సా’”తి.

“సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అపరేన సమయేన అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో ఓభాసఞ్చేవ సఞ్జానామి, రూపాని చ పస్సామి, తాహి చ దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠామి సల్లపామి సాకచ్ఛం సమాపజ్జామి, తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా అముకమ్హా వా అముకమ్హా వా దేవనికాయా’తి, తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఇమస్స కమ్మస్స విపాకేన ఇతో చుతా తత్థ ఉపపన్నా’తి, తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఏవమాహారా ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదినియో’తి , తా చ దేవతా జానామి – ‘ఇమా దేవతా ఏవందీఘాయుకా ఏవంచిరట్ఠితికా’తి, తా చ దేవతా జానామి యది వా మే దేవతాహి సద్ధిం సన్నివుత్థపుబ్బం యది వా న సన్నివుత్థపుబ్బన్తి.

“యావకీవఞ్చ మే, భిక్ఖవే, ఏవం అట్ఠపరివట్టం అధిదేవఞాణదస్సనం న సువిసుద్ధం అహోసి, నేవ తావాహం, భిక్ఖవే, ‘సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి [అభిసమ్బుద్ధో (సీ. స్యా. పీ.)] పచ్చఞ్ఞాసిం. యతో చ ఖో మే , భిక్ఖవే, ఏవం అట్ఠపరివట్టం అధిదేవఞాణదస్సనం సువిసుద్ధం అహోసి, అథాహం, భిక్ఖవే, ‘సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి పచ్చఞ్ఞాసిం; ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది; అకుప్పా మే చేతోవిముత్తి [విముత్తి (క. సీ. క.)]; అయమన్తిమా జాతి నత్థి దాని పునబ్భవో”తి. చతుత్థం.

౫. అభిభాయతనసుత్తం

౬౫. [దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౮, ౩౫౮; అ॰ ని॰ ౧౦.౨౯] “అట్ఠిమాని, భిక్ఖవే, అభిభాయతనాని. కతమాని అట్ఠ? అజ్ఝత్తం రూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పరిత్తాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం పఠమం అభిభాయతనం.

“అజ్ఝత్తం రూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి అప్పమాణాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం దుతియం అభిభాయతనం.

“అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పరిత్తాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం తతియం అభిభాయతనం.

“అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి అప్పమాణాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం చతుత్థం అభిభాయతనం.

“అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి నీలాని నీలవణ్ణాని నీలనిదస్సనాని నీలనిభాసాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం పఞ్చమం అభిభాయతనం.

“అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పీతాని పీతవణ్ణాని పీతనిదస్సనాని పీతనిభాసాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం ఛట్ఠం అభిభాయతనం.

“అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి లోహితకాని లోహితకవణ్ణాని లోహితకనిదస్సనాని లోహితకనిభాసాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం సత్తమం అభిభాయతనం.

“అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి ఓదాతాని ఓదాతవణ్ణాని ఓదాతనిదస్సనాని ఓదాతనిభాసాని. ‘తాని అభిభుయ్య జానామి పస్సామీ’తి, ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం అట్ఠమం అభిభాయతనం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ అభిభాయతనానీ”తి. పఞ్చమం.

౬. విమోక్ఖసుత్తం

౬౬. “అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, విమోక్ఖా. కతమే అట్ఠ? రూపీ రూపాని పస్సతి. అయం పఠమో విమోక్ఖో.

“అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ, బహిద్ధా [అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా (స్యా॰ పీ॰ క॰) దీ॰ ని॰ ౨.౧౨౯; దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౮, ౩౫౮; అ॰ ని॰ ౮.౧౧౯; మ॰ ని॰ ౨.౨౪౮ పస్సితబ్బం] రూపాని పస్సతి. అయం దుతియో విమోక్ఖో.

“సుభన్తేవ అధిముత్తో హోతి. అయం తతియో విమోక్ఖో.

“సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం చతుత్థో విమోక్ఖో.

“సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం పఞ్చమో విమొక్ఖో.

“సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం ఛట్ఠో విమొక్ఖో.

“సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం సత్తమో విమొక్ఖో.

“సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం అట్ఠమో విమొక్ఖో. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ విమొక్ఖా”తి. ఛట్ఠం.

౭. అనరియవోహారసుత్తం

౬౭. “అట్ఠిమే , భిక్ఖవే, అనరియవోహారా. కతమే అట్ఠ? అదిట్ఠే దిట్ఠవాదితా, అసుతే సుతవాదితా, అముతే ముతవాదితా, అవిఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతవాదితా, దిట్ఠే అదిట్ఠవాదితా, సుతే అసుతవాదితా, ముతే అముతవాదితా, విఞ్ఞాతే అవిఞ్ఞాతవాదితా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ అనరియవోహారా”తి. సత్తమం.

౮. అరియవోహారసుత్తం

౬౮. “అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, అరియవోహారా. కతమే అట్ఠ? అదిట్ఠే అదిట్ఠవాదితా, అసుతే అసుతవాదితా, అముతే అముతవాదితా, అవిఞ్ఞాతే అవిఞ్ఞాతవాదితా, దిట్ఠే దిట్ఠవాదితా, సుతే సుతవాదితా, ముతే ముతవాదితా, విఞ్ఞాతే విఞ్ఞాతవాదితా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ అరియవోహారా”తి. అట్ఠమం.

౯. పరిసాసుత్తం

౬౯. “అట్ఠిమా, భిక్ఖవే, పరిసా. కతమా అట్ఠ? ఖత్తియపరిసా , బ్రాహ్మణపరిసా, గహపతిపరిసా, సమణపరిసా, చాతుమహారాజికపరిసా, తావతింసపరిసా, మారపరిసా, బ్రహ్మపరిసా. అభిజానామి ఖో పనాహం, భిక్ఖవే, అనేకసతం ఖత్తియపరిసం ఉపసఙ్కమితా. తత్రపి మయా సన్నిసిన్నపుబ్బఞ్చేవ సల్లపితపుబ్బఞ్చ సాకచ్ఛా చ సమాపన్నపుబ్బా. తత్థ యాదిసకో తేసం వణ్ణో హోతి తాదిసకో మయ్హం వణ్ణో హోతి, యాదిసకో తేసం సరో హోతి తాదిసకో మయ్హం సరో హోతి. ధమ్మియా చ కథాయ సన్దస్సేమి సమాదపేమి సముత్తేజేమి సమ్పహంసేమి . భాసమానఞ్చ మం న జానన్తి – ‘కో ను ఖో అయం భాసతి దేవో వా మనుస్సో వా’తి. ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా అన్తరధాయామి. అన్తరహితఞ్చ మం న జానన్తి – ‘కో ను ఖో అయం అన్తరహితో దేవో వా మనుస్సో వా’”తి.

“అభిజానామి ఖో పనాహం, భిక్ఖవే, అనేకసతం బ్రాహ్మణపరిసం…పే॰… గహపతిపరిసం… సమణపరిసం… చాతుమహారాజికపరిసం… తావతింసపరిసం… మారపరిసం… బ్రహ్మపరిసం ఉపసఙ్కమితా. తత్రపి మయా సన్నిసిన్నపుబ్బఞ్చేవ సల్లపితపుబ్బఞ్చ సాకచ్ఛా చ సమాపన్నపుబ్బా. తత్థ యాదిసకో తేసం వణ్ణో హోతి తాదిసకో

మయ్హం వణ్ణో హోతి, యాదిసకో తేసం సరో హోతి తాదిసకో మయ్హం సరో హోతి. ధమ్మియా చ కథాయ సన్దస్సేమి సమాదపేమి సముత్తేజేమి సమ్పహంసేమి. భాసమానఞ్చ మం న జానన్తి – 'కో ను ఖో అయం భాసతి దేవో వా మనుస్సో వా'తి. ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా అన్తరధాయామి. అన్తరహితఞ్చ మం న జానన్తి – 'కో ను ఖో అయం అన్తరహితో దేవో వా మనుస్సో వా'తి. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ పరిసా"తి. నవమం.

౧౦. భూమిచాలసుత్తం

౭౦. ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసి. వేసాలియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "గణ్హాహి, ఆనన్ద, నిసీదనం. యేన చాపాలం చేతియం [పావాలచేతియం (స్యా.), చాపాలచేతియం (పీ. క.)] తేనుపసఙ్కమిస్సామ దివావిహారాయా"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా నిసీదనం ఆదాయ భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి.

అథ ఖో భగవా యేన చాపాలం చేతియం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "రమణీయా , ఆనన్ద, వేసాలీ, రమణీయం ఉదేనం చేతియం, రమణీయం గోతమకం చేతియం, రమణీయం సత్తమ్బం చేతియం, రమణీయం బహుపుత్తకం చేతియం; రమణీయం సారన్దదం చేతియం, రమణీయం చాపాలం చేతియం. యస్స కస్సచి , ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా, ఆకఙ్ఖమానో సో, ఆనన్ద, కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా. తథాగతస్స ఖో, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా. ఆకఙ్ఖమానో, ఆనన్ద, తథాగతో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా"తి. ఏవమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతా ఓళారికే నిమిత్తే కయిరమానే ఓళారికే ఓభాసే కయిరమానే నాసక్ఖి పటివిజ్ఝితుం; న భగవన్తం యాచి – "తిట్ఠతు, భన్తే, భగవా కప్పం, తిట్ఠతు సుగతో కప్పం బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన"న్తి, యథా తం మారేన పరియుట్ఠితచిత్తో.

దుతియమ్పి ఖో భగవా...పే.... తతియమ్పి ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "రమణీయా, ఆనన్ద, వేసాలీ, రమణీయం ఉదేనం చేతియం, రమణీయం గోతమకం చేతియం, రమణీయం సత్తమ్బం చేతియం, రమణీయం బహుపుత్తకం చేతియం, రమణీయం సారన్దదం చేతియం, రమణీయం చాపాలం చేతియం. యస్స కస్సచి, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా బహులీకతా యానీకతా వత్థుకతా అనుట్ఠితా పరిచితా సుసమారద్ధా, ఆకఙ్ఖమానో సో, ఆనన్ద, కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా. తథాగతస్స ఖో, ఆనన్ద, చత్తారో ఇద్ధిపాదా భావితా...పే.... ఆకఙ్ఖమానో, ఆనన్ద, తథాగతో కప్పం వా తిట్ఠేయ్య కప్పావసేసం వా"తి. ఏవమ్పి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతా ఓళారికే నిమిత్తే కయిరమానే ఓళారికే ఓభాసే కయిరమానే నాసక్ఖి పటివిజ్ఝితుం; న భగవన్తం యాచి – "తిట్ఠతు, భన్తే, భగవా కప్పం, తిట్ఠతు సుగతో కప్పం బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన"న్తి, యథా తం మారేన పరియుట్ఠితచిత్తో.

అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “గచ్ఛ త్వం [గచ్ఛ ఖో త్వం (సం. ని. ౫.౮౨౨) ఉదా. ౫౧ పస్సితబ్బం], ఆనన్ద, యస్స దాని కాలం మఞ్ఞసీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా భగవతో అవిదూరే అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే నిసీది. అథ ఖో మారో పాపిమా అచిరపక్కన్తే ఆయస్మన్తే ఆనన్దే భగవన్తం ఏతదవోచ –

“పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు సుగతో. పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే , భగవతో. భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – ‘న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే భిక్ఖూ న సావకా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా పత్తయోగక్ఖేమా [ఇదం పదం దీ. ని. ౨.౧౬౮ చ సం. ని. ౫.౮౨౨ చ న దిస్సతి] బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ’తి. ఏతరహి, భన్తే, భిక్ఖూ భగవతో సావకా వియత్తా వినీతా విసారదా పత్తయోగక్ఖేమా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి.

“పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు సుగతో. పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో. భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – ‘న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే భిక్ఖునియో న సావికా భవిస్సన్తి…పే.… యావ మే ఉపాసకా న సావకా భవిస్సన్తి…పే.… యావ మే ఉపాసికా న సావికా భవిస్సన్తి వియత్తా వినీతా విసారదా పత్తయోగక్ఖేమా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖిస్సన్తి దేసేస్సన్తి పఞ్ఞపేస్సన్తి పట్ఠపేస్సన్తి వివరిస్సన్తి విభజిస్సన్తి ఉత్తానీకరిస్సన్తి, ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేస్సన్తీ’తి. ఏతరహి, భన్తే, ఉపాసికా భగవతో సావికా వియత్తా వినీతా విసారదా పత్తయోగక్ఖేమా బహుస్సుతా ధమ్మధరా ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నా సామీచిప్పటిపన్నా అనుధమ్మచారినియో, సకం ఆచరియకం ఉగ్గహేత్వా ఆచిక్ఖన్తి దేసేన్తి పఞ్ఞపేన్తి పట్ఠపేన్తి వివరన్తి విభజన్తి ఉత్తానీకరోన్తి, ఉప్పన్నం పరప్పవాదం సహధమ్మేన సునిగ్గహితం నిగ్గహేత్వా సప్పాటిహారియం ధమ్మం దేసేన్తి.

“పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు సుగతో. పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో. భాసితా ఖో పనేసా, భన్తే, భగవతా వాచా – ‘న తావాహం, పాపిమ, పరినిబ్బాయిస్సామి యావ మే ఇదం బ్రహ్మచరియం న ఇద్ధఞ్చేవ భవిస్సతి ఫీతఞ్చ విత్థారికం బాహుజఞ్ఞం పుథుభూతం, యావ దేవమనుస్సేహి సుప్పకాసిత’న్తి. ఏతరహి, భన్తే, భగవతో బ్రహ్మచరియం ఇద్ధఞ్చేవ ఫీతఞ్చ విత్థారికం బాహుజఞ్ఞం పుథుభూతం, యావ దేవమనుస్సేహి సుప్పకాసితం.

“పరినిబ్బాతు దాని, భన్తే, భగవా, పరినిబ్బాతు సుగతో. పరినిబ్బానకాలో దాని, భన్తే, భగవతో”తి. “అప్పోస్సుక్కో త్వం, పాపిమ, హోహి. నచిరం తథాగతస్స పరినిబ్బానం భవిస్సతి. ఇతో తిణ్ణం మాసానం అచ్చయేన తథాగతో పరినిబ్బాయిస్సతీ”తి.

అథ ఖో భగవా చాపాలే చేతియే సతో సమ్పజానో ఆయుసఙ్ఖారం ఓస్సజి. ఓస్సట్ఠే చ భగవతా ఆయుసఙ్ఖారే మహాభూమిచాలో అహోసి భింసనకో సలోమహంసో, దేవదున్దుభియో చ ఫలింసు. అథ ఖో భగవా ఏతమత్థం విదిత్వా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"తులమతులఞ్చ సమ్భవం, భవసఙ్ఖారమవస్సజి ముని;
అజ్ఝత్తరతో సమాహితో, అభిన్ది కవచమివత్తసమ్భవ"న్తి.

అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – "మహా వతాయం భూమిచాలో; సుమహా వతాయం భూమిచాలో భింసనకో సలోమహంసో, దేవదున్దుభియో చ ఫలింసు. కో ను ఖో హేతు, కో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయా"తి?

అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "మహా వతాయం, భన్తే, భూమిచాలో ; సుమహా వతాయం, భన్తే, భూమిచాలో భింసనకో సలోమహంసో, దేవదున్దుభియో చ ఫలింసు. కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయా"తి?

"అట్ఠిమే, ఆనన్ద, హేతూ, అట్ఠ పచ్చయా మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ. కతమే అట్ఠ? అయం, ఆనన్ద, మహాపథవీ ఉదకే పతిట్ఠితా; ఉదకం వాతే పతిట్ఠితం; వాతో ఆకాసట్ఠో హోతి. సో, ఆనన్ద, సమయో యం మహావాతా వాయన్తి; మహావాతా వాయన్తా ఉదకం కమ్పేన్తి; ఉదకం కమ్పితం పథవిం కమ్పేతి. అయం, ఆనన్ద, పఠమో హేతు, పఠమో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ.

"పున చపరం, ఆనన్ద, సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇద్ధిమా చేతోవసిప్పత్తో దేవతా వా మహిద్ధికా మహానుభావా. తస్స పరిత్తా పథవీసఞ్ఞా భావితా హోతి, అప్పమాణా ఆపోసఞ్ఞా. సో ఇమం పథవిం కమ్పేతి సఙ్కమ్పేతి సమ్పకమ్పేతి సమ్పవేధేతి. అయం, ఆనన్ద, దుతియో హేతు, దుతియో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ.

"పున చపరం, ఆనన్ద, యదా బోధిసత్తో తుసితా కాయా చవిత్వా సతో సమ్పజానో మాతుకుచ్ఛిం ఓక్కమతి, తదాయం పథవీ కమ్పతి సఙ్కమ్పతి సమ్పకమ్పతి సమ్పవేధతి. అయం, ఆనన్ద, తతియో హేతు; తతియో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ.

"పున చపరం, ఆనన్ద, యదా బోధిసత్తో సతో సమ్పజానో మాతుకుచ్ఛిస్మా నిక్ఖమతి, తదాయం పథవీ కమ్పతి సఙ్కమ్పతి సమ్పకమ్పతి సమ్పవేధతి. అయం, ఆనన్ద, చతుత్థో హేతు, చతుత్థో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ.

"పున చపరం, ఆనన్ద, యదా తథాగతో అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుజ్ఝతి, తదాయం పథవీ కమ్పతి సఙ్కమ్పతి సమ్పకమ్పతి సమ్పవేధతి. అయం, ఆనన్ద, పఞ్చమో హేతు, పఞ్చమో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ.

“పున చపరం, ఆనన్ద, యదా తథాగతో అనుత్తరం ధమ్మచక్కం పవత్తేతి, తదాయం పథవీ కమ్పతి సఙ్కమ్పతి సమ్పకమ్పతి సమ్పవేధతి. అయం, ఆనన్ద, ఛట్ఠో హేతు, ఛట్ఠో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ.

“పున చపరం, ఆనన్ద, యదా తథాగతో సతో సమ్పజానో ఆయుసఙ్ఖారం ఓస్సజ్జతి, తదాయం పథవీ కమ్పతి సఙ్కమ్పతి సమ్పకమ్పతి సమ్పవేధతి. అయం, ఆనన్ద, సత్తమో హేతు, సత్తమో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ.

“పున చపరం, ఆనన్ద, యదా తథాగతో అనుపాదిసేసాయ నిబ్బానధాతుయా పరినిబ్బాయతి, తదాయం పథవీ కమ్పతి సఙ్కమ్పతి సమ్పకమ్పతి సమ్పవేధతి. అయం, ఆనన్ద, అట్ఠమో హేతు, అట్ఠమో పచ్చయో మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయ. ఇమే ఖో, ఆనన్ద, అట్ఠ హేతూ, అట్ఠ పచ్చయా మహతో భూమిచాలస్స పాతుభావాయా”తి. దసమం.

భూమిచాలవగ్గో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

ఇచ్ఛా అలఞ్చ సంఖిత్తం, గయా అభిభునా సహ;
విమోక్ఖో ద్వే చ వోహారా, పరిసా భూమిచాలేనాతి.

(౮) ౩. యమకవగ్గో

౧. పఠమసద్ధాసుత్తం

౭౧. "సద్ధో చ [సద్ధో (స్యా॰) ఏత్థేవ. అ॰ ని॰ ౮.౪], భిక్ఖవే, భిక్ఖు హోతి, నో చ [నో (స్యా॰) ఏవముపరిపి "నో"త్వేవ దిస్సతి] సీలవా. ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. తేన తం అఙ్గం పరిపూరేతబ్బం – 'కిన్తాహం సద్ధో చ అస్సం సీలవా చా'తి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధో చ హోతి సీలవా చ, ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి.

"సద్ధో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు హోతి సీలవా చ, నో చ బహుస్సుతో. ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. తేన తం అఙ్గం పరిపూరేతబ్బం – 'కిన్తాహం సద్ధో చ అస్సం, సీలవా చ, బహుస్సుతో చా'తి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధో చ హోతి సీలవా చ బహుస్సుతో చ, ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి.

"సద్ధో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు హోతి సీలవా చ బహుస్సుతో చ, నో చ ధమ్మకథికో…పే॰… ధమ్మకథికో చ, నో చ పరిసావచరో…పే॰… పరిసావచరో చ, నో చ విసారదో పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి…పే॰… విసారదో చ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి, నో చ చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ…పే॰… చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, నో చ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. తేన తం అఙ్గం పరిపూరేతబ్బం – 'కిన్తాహం సద్ధో చ అస్సం, సీలవా చ, బహుస్సుతో చ, ధమ్మకథికో చ, పరిసావచరో చ, విసారదో చ పరిసాయ ధమ్మం దేసేయ్యం, చతున్నఞ్చ ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ అస్సం అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య'"న్తి.

"యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధో చ హోతి, సీలవా చ, బహుస్సుతో చ, ధమ్మకథికో చ, పరిసావచరో చ, విసారదో చ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి, చతున్నఞ్చ ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి. ఇమేహి, ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సమన్తపాసాదికో చ హోతి సబ్బాకారపరిపూరో చా"తి. పఠమం.

౨. దుతియసద్ధాసుత్తం

౭౨. "సద్ధో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు హోతి, నో చ సీలవా. ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. తేన తం అఙ్గం పరిపూరేతబ్బం – 'కిన్తాహం సద్ధో చ అస్సం సీలవా చా'తి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధో చ హోతి సీలవా చ, ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి.

“సద్ధో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు హోతి సీలవా చ, నో చ బహుస్సుతో…పే॰… బహుస్సుతో చ, నో చ ధమ్మకథికో…పే॰… ధమ్మకథికో చ, నో చ పరిసావచరో…పే॰… పరిసావచరో చ, నో చ విసారదో పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి …పే॰… విసారదో చ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి, నో చ యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి…పే॰… యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, నో చ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఏవం సో తేనఙ్గేన అపరిపూరో హోతి. తేన తం అఙ్గం పరిపూరేతబ్బం – ‘కిన్తాహం సద్ధో చ అస్సం, సీలవా చ, బహుస్సుతో చ, ధమ్మకథికో చ, పరిసావచరో చ, విసారదో చ పరిసాయ ధమ్మం దేసేయ్యం, యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే కాయేన ఫుసిత్వా విహరేయ్యం, ఆసవానఞ్చ ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’’న్తి.

“యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సద్ధో చ హోతి, సీలవా చ, బహుస్సుతో చ, ధమ్మకథికో చ, పరిసావచరో చ, విసారదో చ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి. యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే చ కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, ఆసవానఞ్చ ఖయా…పే॰… సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఏవం సో తేనఙ్గేన పరిపూరో హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు సమన్తపాసాదికో చ హోతి సబ్బాకారపరిపూరో చా”తి. దుతియం.

౩. పఠమమరణస్సతిసుత్తం

౭౩. ఏకం సమయం భగవా నాతికే [నాదికే (సీ॰ స్యా॰), నాటికే (పీ॰) అ॰ ని॰ ౬.౧౯] విహరతి గిఞ్జకావసథే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి . “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “మరణస్సతి, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా. భావేథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, మరణస్సతి”న్తి.

ఏవం వుత్తే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం రత్తిన్దివం జీవేయ్యం , భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు [బహుం (సీ॰ పీ॰)] వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

అఞ్ఞతరోపి ఖో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం దివసం జీవేయ్యం, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

అఞ్ఞతరోపి ఖో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం ఉపడ్ఢదివసం జీవేయ్యం, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

అఞ్ఞతరోపి ఖో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి . “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం ఏకపిణ్డపాతం భుఞ్జామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

అఞ్ఞతరోపి ఖో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం , భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం ఉపడ్ఢపిణ్డపాతం భుఞ్జామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

అఞ్ఞతరోపి ఖో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం చత్తారో పఞ్చ ఆలోపే సఙ్ఖాదిత్వా [సఙ్ఖరిత్వా (క.)] అజ్ఝోహరామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

అఞ్ఞతరోపి ఖో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం ఏకం ఆలోపం సఙ్ఖాదిత్వా [సఙ్ఖరిత్వా (క.)] అజ్ఝోహరామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

అఞ్ఞతరోపి ఖో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహమ్పి ఖో, భన్తే, భావేమి మరణస్సతి”న్తి. “యథా కథం పన త్వం, భిక్ఖు, భావేసి మరణస్సతి”న్తి? “ఇధ మయ్హం భన్తే, ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం అస్ససిత్వా వా పస్ససామి, పస్ససిత్వా వా అస్ససామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే భావేమి మరణస్సతి”న్తి.

ఏవం వుత్తే భగవా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “య్వాయం [యో చాయం (క. సీ.)], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – ‘అహో వతాహం రత్తిన్దివం జీవేయ్యం, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. యో చాయం [యో పాయం (క.) అ. ని. ౬.౧౯ పస్సితబ్బం], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – ‘అహో వతాహం దివసం జీవేయ్యం, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి; యో చాయం [యో పాయం (క.) అ. ని. ౬.౧౯ పస్సితబ్బం], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – ‘అహో వతాహం ఉపడ్ఢదివసం జీవేయ్యం, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి. యో చాయం [యో పాయం (క.) అ. ని. ౬.౧౯ పస్సితబ్బం], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – ‘అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం ఏకపిణ్డపాతం భుఞ్జామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా’తి; యో చాయం [యో పాయం (క.) అ. ని. ౬.౧౯ పస్సితబ్బం], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – ‘అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం ఉపడ్ఢపిణ్డపాతం భుఞ్జామి,

భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా'తి. యో చాయం [యో పాయం (క.) అ. ని. ౬.౧౯ పస్సితబ్బం], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – 'అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం చత్తారో పఞ్చ ఆలోపే సఙ్ఖాదిత్వా అజ్ఝోహరామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా'తి – ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖూ పమత్తా విహరన్తి, దన్ధం మరణస్సతిం భావేన్తి ఆసవానం ఖయాయ'".

"యో చ ఖ్వాయం [యో చాయం (స్యా.), యో చ ఖో యం (క.)], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – 'అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం ఏకం ఆలోపం సఙ్ఖాదిత్వా అజ్ఝోహరామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా'తి. యో చాయం [యో పాయం (క.)], భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం మరణస్సతిం భావేతి – 'అహో వతాహం తదన్తరం జీవేయ్యం యదన్తరం అస్ససిత్వా వా పస్ససామి, పస్ససిత్వా వా అస్ససామి, భగవతో సాసనం మనసి కరేయ్యం, బహు వత మే కతం అస్సా'తి – ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, 'భిక్ఖూ అప్పమత్తా విహరన్తి, తిక్ఖం మరణస్సతిం భావేన్తి ఆసవానం ఖయాయ'".

"తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'అప్పమత్తా విహరిస్సామ, తిక్ఖం మరణస్సతిం భావయిస్సామ ఆసవానం ఖయాయా'తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బ"న్తి. తతియం.

౪. దుతియమరణస్సతిసుత్తం

౭౪. ఏకం సమయం భగవా నాతికే విహరతి గిఞ్జకావసథే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి ...పే.... మరణస్సతి, భిక్ఖవే, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా.

"కథం భావితా చ, భిక్ఖవే, మరణస్సతి కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు దివసే నిక్ఖన్తే రత్తియా పతిహితాయ [పటిహితాయ (పీ.), (అ. ని. ౬.౨౦ పస్సితబ్బం)] ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'బహుకా ఖో మే పచ్చయా మరణస్స – అహి వా మం డంసేయ్య, విచ్ఛికో వా మం డంసేయ్య, సతపదీ వా మం డంసేయ్య; తేన మే అస్స కాలకిరియా. సో మమ అస్స [మమస్స (అ. ని. ౬.౨౦)] అన్తరాయో. ఉపక్ఖలిత్వా వా పపతేయ్యం, భత్తం వా మే భుత్తం బ్యాపజ్జేయ్య, పిత్తం వా మే కుప్పేయ్య, సేమ్హం వా మే కుప్పేయ్య, సత్థకా వా మే వాతా కుప్పేయ్యుం , మనుస్సా వా మం ఉపక్కమేయ్యుం, అమనుస్సా వా మం ఉపక్కమేయ్యుం; తేన మే అస్స కాలకిరియా. సో మమ అస్స అన్తరాయో'తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అత్థి ను ఖో మే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అప్పహీనా యే మే అస్సు రత్తిం కాలం కరోన్తస్స అన్తరాయాయా'"తి.

"సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – 'అత్థి మే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అప్పహీనా యే మే అస్సు రత్తిం కాలం కరోన్తస్స అన్తరాయాయా'తి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ అధిమత్తో ఛన్దో చ వాయామో చ ఉస్సాహో చ ఉస్సోళ్హీ చ అప్పటివానీ చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరణీయం.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆదిత్తచేలో వా ఆదిత్తసీసో వా తస్సేవ చేలస్స వా సీసస్స వా నిబ్బాపనాయ అధిమత్తం ఛన్దఞ్చ వాయామఞ్చ ఉస్సాహఞ్చ ఉస్సోళ్హిఞ్చ అప్పటివానిఞ్చ సతిఞ్చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరేయ్య; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, తేన

భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ అధిమత్తో ఛన్దో చ వాయామో చ ఉస్సాహో చ ఉస్సోళ్హీ చ అప్పటివానీ చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరణీయం.

"సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – 'నత్థి మే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అప్పహీనా యే మే అస్సు రత్తిం కాలం కరోన్తస్స అన్తరాయాయా'తి , తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

"ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు రత్తియా నిక్ఖన్తాయ దివసే పతిహితే ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'బహుకా ఖో మే పచ్చయా మరణస్స – అహి వా మం డంసేయ్య, విచ్ఛికో వా మం డంసేయ్య, సతపదీ వా మం డంసేయ్య; తేన మే అస్స కాలకిరియా. సో మమ అస్స అన్తరాయో. ఉపక్ఖలిత్వా వా పపతేయ్యం, భత్తం వా మే భుత్తం బ్యాపజ్జేయ్య, పిత్తం వా మే కుప్పేయ్య, సేమ్హం వా మే కుప్పేయ్య, సత్థకా వా మే వాతా కుప్పేయ్యుం, మనుస్సా వా మం ఉపక్కమేయ్యుం, అమనుస్సా వా మం ఉపక్కమేయ్యుం; తేన మే అస్స కాలకిరియా. సో మమ అస్స అన్తరాయో'తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అత్థి ను ఖో మే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అప్పహీనా యే మే అస్సు దివా కాలం కరోన్తస్స అన్తరాయాయా'"తి.

"సచే , భిక్ఖవే, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – 'అత్థి మే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అప్పహీనా యే మే అస్సు దివా కాలం కరోన్తస్స అన్తరాయాయా'తి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ అధిమత్తో ఛన్దో చ వాయామో చ ఉస్సాహో చ ఉస్సోళ్హీ చ అప్పటివానీ చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరణీయం.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆదిత్తచేలో వా ఆదిత్తసీసో వా తస్సేవ చేలస్స వా సీసస్స వా నిబ్బాపనాయ అధిమత్తం ఛన్దఞ్చ వాయామఞ్చ ఉస్సాహఞ్చ ఉస్సోళ్హిఞ్చ అప్పటివానిఞ్చ సతిఞ్చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరేయ్య; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, తేన భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ అధిమత్తో ఛన్దో చ వాయామో చ ఉస్సాహో చ ఉస్సోళ్హీ చ అప్పటివానీ చ సతి చ సమ్పజఞ్ఞఞ్చ కరణీయం.

"సచే పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – 'నత్థి మే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అప్పహీనా యే మే అస్సు దివా కాలం కరోన్తస్స అన్తరాయాయా'తి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు. ఏవం భావితా ఖో, భిక్ఖవే, మరణస్సతి ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా అమతోగధా అమతపరియోసానా"తి. చతుత్థం.

౫. పఠమసమ్పదాసుత్తం

౭౫. "అట్ఠిమా , భిక్ఖవే, సమ్పదా. కతమా అట్ఠ? [అం. ని. ౮.౫౪] ఉట్ఠానసమ్పదా, ఆరక్ఖసమ్పదా, కల్యాణమిత్తతా, సమజీవితా, సద్ధాసమ్పదా, సీలసమ్పదా, చాగసమ్పదా, పఞ్ఞాసమ్పదా – ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ సమ్పదా"తి.

"ఉట్ఠాతా కమ్మధేయ్యేసు, అప్పమత్తో విధానవా;
సమం కప్పేతి జీవికం, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“సద్ధో సీలేన సమ్పన్నో, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరో;
నిచ్చం మగ్గం విసోధేతి, సోత్థానం సమ్పరాయికం.

“ఇచ్చేతే అట్ఠ ధమ్మా చ, సద్ధస్స ఘరమేసినో;
అక్ఖాతా సచ్చనామేన, ఉభయత్థ సుఖావహా.

“దిట్ఠధమ్మహితత్థాయ, సమ్పరాయసుఖాయ చ;
ఏవమేతం గహట్ఠానం, చాగో పుఞ్ఞం పవడ్ఢతీ”తి. పఞ్చమం;

౬. దుతియసమ్పదాసుత్తం

౭౬. “అట్ఠిమా , భిక్ఖవే, సమ్పదా. కతమా అట్ఠ? ఉట్ఠానసమ్పదా, ఆరక్ఖసమ్పదా, కల్యాణమిత్తతా, సమజీవితా, సద్ధాసమ్పదా, సీలసమ్పదా, చాగసమ్పదా, పఞ్ఞాసమ్పదా. కతమా చ, భిక్ఖవే, ఉట్ఠానసమ్పదా? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తో యేన కమ్మట్ఠానేన జీవితం కప్పేతి – యది కసియా యది వణిజ్జాయ యది గోరక్ఖేన యది ఇస్సత్తేన యది రాజపోరిసేన యది సిప్పఞ్ఞతరేన – తత్థ దక్ఖో హోతి అనలసో, తత్రుపాయాయ వీమంసాయ సమన్నాగతో, అలం కాతుం అలం సంవిధాతున్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఉట్ఠానసమ్పదా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, ఆరక్ఖసమ్పదా? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తస్స భోగా హోన్తి ఉట్ఠానవీరియాధిగతా బాహాబలపరిచితా సేదావక్ఖిత్తా ధమ్మికా ధమ్మలద్ధా తే ఆరక్ఖేన గుత్తియా సమ్పాదేతి – ‘కిన్తి మే భోగే నేవ రాజానో హరేయ్యుం, న చోరా హరేయ్యుం, న అగ్గి డహేయ్య, న ఉదకం వహేయ్య, న అప్పియా దాయాదా హరేయ్యు’న్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఆరక్ఖసమ్పదా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, కల్యాణమిత్తతా? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తో యస్మిం గామే వా నిగమే వా పటివసతి, తత్థ యే తే హోన్తి గహపతీ వా గహపతిపుత్తా వా దహరా వా వుద్ధసీలినో వుద్ధా వా వుద్ధసీలినో సద్ధాసమ్పన్నా సీలసమ్పన్నా చాగసమ్పన్నా పఞ్ఞాసమ్పన్నా, తేహి సద్ధిం సన్తిట్ఠతి సల్లపతి సాకచ్ఛం సమాపజ్జతి; యథారూపానం సద్ధాసమ్పన్నానం సద్ధాసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం సీలసమ్పన్నానం సీలసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం చాగసమ్పన్నానం చాగసమ్పదం అనుసిక్ఖతి, యథారూపానం పఞ్ఞాసమ్పన్నానం పఞ్ఞాసమ్పదం అనుసిక్ఖతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, కల్యాణమిత్తతా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సమజీవితా? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – ‘ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ’తి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, తులాధారో వా తులాధారన్తేవాసీ వా తులం పగ్గహేత్వా జానాతి – ‘ఏత్తకేన వా ఓనతం, ఏత్తకేన వా ఉన్నత’న్తి; ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – ‘ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ’తి. సచాయం, భిక్ఖవే, కులపుత్తో అప్పాయో సమానో ఉళారం జీవికం కప్పేతి, తస్స భవన్తి వత్తారో ‘ఉదుమ్బరఖాదీ వాయం కులపుత్తో భోగే ఖాదతీ’తి. సచే పనాయం, భిక్ఖవే, కులపుత్తో మహాయో సమానో కసిరం జీవికం

కప్పేతి, తస్స భవన్తి వత్తారో – ‘అజేట్ఠమరణం వాయం కులపుత్తో మరిస్సతీ’తి. యతో చ ఖోయం, భిక్ఖవే, కులపుత్తో ఆయఞ్చ భోగానం విదిత్వా వయఞ్చ భోగానం విదిత్వా సమం జీవికం కప్పేతి నాచ్చోగాళ్హం నాతిహీనం – ‘ఏవం మే ఆయో వయం పరియాదాయ ఠస్సతి, న చ మే వయో ఆయం పరియాదాయ ఠస్సతీ’తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమజీవితా.

“కతమా చ భిక్ఖవే, సద్ధాసమ్పదా? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా…పే.… సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సద్ధాసమ్పదా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సీలసమ్పదా? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి…పే.… సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో హోతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సీలసమ్పదా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, చాగసమ్పదా? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తో విగతమలమచ్ఛేరేన చేతసా అగారం అజ్ఝావసతి…పే.… యాచయోగో దానసంవిభాగరతో. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, చాగసమ్పదా.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, పఞ్ఞాసమ్పదా? ఇధ , భిక్ఖవే, కులపుత్తో పఞ్ఞవా హోతి…పే.… సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పఞ్ఞాసమ్పదా. ఇమా ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ సమ్పదా”తి.

“ఉట్ఠాతా కమ్మధేయ్యేసు, అప్పమత్తో విధానవా;
సమం కప్పేతి జీవికం, సమ్భతం అనురక్ఖతి.

“సద్ధో సీలేన సమ్పన్నో, వదఞ్ఞూ వీతమచ్ఛరో;
నిచ్చం మగ్గం విసోధేతి, సోత్థానం సమ్పరాయికం.

“ఇచ్చేతే అట్ఠ ధమ్మా చ, సద్ధస్స ఘరమేసినో;
అక్ఖాతా సచ్చనామేన, ఉభయత్థ సుఖావహా.

“దిట్ఠధమ్మహితత్థాయ, సమ్పరాయసుఖాయ చ;
ఏవమేతం గహట్ఠానం, చాగో పుఞ్ఞం పవడ్ఢతీ”తి. ఛట్ఠం;

౭. ఇచ్ఛాసుత్తం

౭౭. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో భిక్ఖవో”తి! “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

[అం. ని. ౮.౬౧] “అట్ఠిమే, ఆవుసో, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే అట్ఠ? ఇధావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి, ఘటతి, వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో, ఘటతో, వాయమతో లాభాయ లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన సోచతి కిలమతి పరిదేవతి, ఉరత్తాళిం కన్దతి, సమ్మోహం

ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో, 'భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, ఉట్ఠహతి, ఘటతి , వాయమతి లాభాయ, న చ లాభీ, సోచీ చ పరిదేవీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా'".

"ఇధ పనావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి, ఘటతి, వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో లాభాయ లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన మజ్జతి పమజ్జతి పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో, 'భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ, మదీ చ పమాదీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా'".

"ఇధ పనావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో, అఘటతో, అవాయమతో లాభాయ లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన సోచతి కిలమతి పరిదేవతి, ఉరత్తాళిం కన్దతి, సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో, 'భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ, న చ లాభీ, సోచీ చ పరిదేవీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా'".

"ఇధ పనావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో, అఘటతో, అవాయమతో లాభాయ లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన మజ్జతి పమజ్జతి పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో, 'భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి న ఘటతి న వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ, మదీ చ పమాదీ చ, చుతో చ సద్ధమ్మా'".

"ఇధ పనావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి, ఘటతి, వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో, ఘటతో, వాయమతో లాభాయ, లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన న సోచతి న కిలమతి న పరిదేవతి, న ఉరత్తాళిం కన్దతి, న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో, 'భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, ఉట్ఠహతి ఘటతి వాయమతి లాభాయ, న చ లాభీ, న చ సోచీ న చ పరిదేవీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా'".

"ఇధ పనావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో ఉట్ఠహతి, ఘటతి, వాయమతి లాభాయ. తస్స ఉట్ఠహతో, ఘటతో, వాయమతో లాభాయ, లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన న మజ్జతి న పమజ్జతి న పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో, 'భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, ఉట్ఠహతి, ఘటతి, వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ, న చ మదీ న చ పమాదీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా'".

"ఇధ పనావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో, అఘటతో, అవాయమతో లాభాయ, లాభో నుప్పజ్జతి. సో తేన అలాభేన న సోచతి న కిలమతి న పరిదేవతి, న ఉరత్తాళిం కన్దతి, న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో, 'భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ, న చ లాభీ, న చ సోచీ న చ పరిదేవీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా'".

"ఇధ పనావుసో, భిక్ఖునో పవివిత్తస్స విహరతో నిరాయత్తవుత్తినో ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి లాభాయ. సో న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి, న వాయమతి లాభాయ. తస్స అనుట్ఠహతో, అఘటతో, అవాయమతో లాభాయ, లాభో ఉప్పజ్జతి. సో తేన లాభేన

న మజ్జతి న పమజ్జతి న పమాదమాపజ్జతి. అయం వుచ్చతావుసో , ‘భిక్ఖు ఇచ్ఛో విహరతి లాభాయ, న ఉట్ఠహతి, న ఘటతి , న వాయమతి లాభాయ, లాభీ చ, న చ మదీ న చ పమాదీ, అచ్చుతో చ సద్ధమ్మా’. ఇమే ఖో, ఆవుసో, అట్ఠ పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మి’’న్తి. సత్తమం.

౮. అలంసుత్తం

౭౮. [అ. ని. ౮.౬౨] తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి…పే॰… ఛహావుసో, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, అలం పరేసం. కతమేహి ఛహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి కల్యాణవాక్కరణో, పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగళాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; సన్దస్సకో చ హోతి సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, ఛహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, అలం పరేసం.

‘‘పఞ్చహావుసో, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, అలం పరేసం. కతమేహి పఞ్చహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి…పే॰… సన్దస్సకో చ హోతి…పే॰… సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, పఞ్చహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, అలం పరేసం.

‘‘చతూహావుసో, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం . కతమేహి చతూహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; నో చ కల్యాణవాచో హోతి…పే॰… నో చ సన్దస్సకో హోతి…పే॰… సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం.

‘‘చతూహావుసో , ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో. కతమేహి చతూహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; నో చ ధాతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; నో చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి…పే॰… సన్దస్సకో చ హోతి…పే॰… సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో.

‘‘తీహావుసో, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం. కతమేహి తీహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; నో చ కల్యాణవాచో హోతి…

పే॰... నో చ సన్దస్సకో హోతి...పే॰... సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం.

“తీహావుసో , ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో. కతమేహి తీహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; సుతానఞ్చ ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; నో చ ధాతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; నో చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి... పే॰... అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా, సన్దస్సకో చ హోతి...పే॰... సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, తీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో.

“ద్వీహావుసో, ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం. కతమేహి ద్వీహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; నో చ సుతానం ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; నో చ కల్యాణవాచో హోతి... పే॰... నో చ సన్దస్సకో హోతి...పే॰... సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం అత్తనో, నాలం పరేసం.

“ద్వీహావుసో , ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో. కతమేహి ద్వీహి? ఇధావుసో, భిక్ఖు న హేవ ఖో ఖిప్పనిసన్తి చ హోతి కుసలేసు ధమ్మేసు; నో చ సుతానం ధమ్మానం ధారణజాతికో హోతి; నో చ ధాతానం ధమ్మానం అత్థూపపరిక్ఖితా హోతి; నో చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి; కల్యాణవాచో చ హోతి కల్యాణవాక్కరణో , పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగళాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా; సన్దస్సకో చ హోతి సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీనం. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, ద్వీహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అలం పరేసం, నాలం అత్తనో”తి. అట్ఠమం.

౯. పరిహానసుత్తం

౭౯. “అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో పరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే అట్ఠ? కమ్మారామతా, భస్సారామతా, నిద్దారామతా, సఙ్గణికారామతా, ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారతా, భోజనే అమత్తఞ్ఞుతా, సంసగ్గారామతా, పపఞ్చారామతా – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో పరిహానాయ సంవత్తన్తి.

“అట్ఠిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తి. కతమే అట్ఠ? న కమ్మారామతా, న భస్సారామతా, న నిద్దారామతా, న సఙ్గణికారామతా, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారతా, భోజనే మత్తఞ్ఞుతా, అసంసగ్గారామతా, నిప్పపఞ్చారామతా – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ధమ్మా సేఖస్స భిక్ఖునో అపరిహానాయ సంవత్తన్తీ”తి. నవమం.

౧౦. కుసీతారమ్భవత్థుసుత్తం

౮౦. [దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౪, ౩౫౮] “అట్ఠిమాని , భిక్ఖవే, కుసీతవత్థూని. కతమాని అట్ఠ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా కమ్మం కత్తబ్బం హోతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘కమ్మం ఖో మే కత్తబ్బం భవిస్సతి. కమ్మం ఖో పన మే కరోన్తస్స కాయో కిలమిస్సతి.

హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి. సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం కుసీతవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా కమ్మం కతం హోతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో కమ్మం అకాసిం. కమ్మం ఖో పన మే కరోన్తస్స కాయో కిలన్తో. హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి. సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం కుసీతవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా మగ్గో గన్తబ్బో హోతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘మగ్గో మే గన్తబ్బో భవిస్సతి. మగ్గం ఖో పన మే గచ్ఛన్తస్స కాయో కిలమిస్సతి. హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి. సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం కుసీతవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా మగ్గో గతో హోతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో మగ్గం అగమాసిం. మగ్గం ఖో పన మే గచ్ఛన్తస్స కాయో కిలన్తో. హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి. సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం భిక్ఖవే, చతుత్థం కుసీతవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో న లభతి లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో నాలత్థం లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స మే కాయో కిలన్తో అకమ్మఞ్ఞో. హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి. సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి…పే॰… ఇదం, భిక్ఖవే, పఞ్చమం కుసీతవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో లభతి లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో అలత్థం లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స మే కాయో గరుకో అకమ్మఞ్ఞో మాసాచితం మఞ్ఞే. హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి. సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి…పే॰… ఇదం, భిక్ఖవే, ఛట్ఠం కుసీతవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఉప్పన్నో హోతి అప్పమత్తకో ఆబాధో. తస్స ఏవం హోతి – ‘ఉప్పన్నో ఖో మే అయం అప్పమత్తకో ఆబాధో అత్థి కప్పో నిపజ్జితుం. హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి. సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి…పే॰… ఇదం, భిక్ఖవే, సత్తమం కుసీతవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గిలానా వుట్ఠితో [అ॰ ని॰ ౬.౧౬ సుత్తవణ్ణనా టీకా ఓలోకేతబ్బా] హోతి అచిరవుట్ఠితో గేలఞ్ఞా. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో గిలానా వుట్ఠితో అచిరవుట్ఠితో గేలఞ్ఞా. తస్స మే కాయో దుబ్బలో అకమ్మఞ్ఞో. హన్దాహం నిపజ్జామీ’తి . సో నిపజ్జతి, న వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం, భిక్ఖవే, అట్ఠమం కుసీతవత్థు. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ కుసీతవత్థూని.

[దీ॰ ని॰ ౩.౩౩౪, ౩౫౮] “అట్ఠిమాని , భిక్ఖవే, ఆరమ్భవత్థూని. కతమాని అట్ఠ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా కమ్మం కత్తబ్బం హోతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘కమ్మం ఖో మే కత్తబ్బం భవిస్సతి. కమ్మం ఖో మయా కరోన్తేన న సుకరం బుద్ధానం సాసనం

మనసి కాతుం. హన్దాహం పటికచ్చేవ వీరియం ఆరభామి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయా’తి. సో వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం, భిక్ఖవే, పఠమం ఆరమ్భవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా కమ్మం కతం హోతి. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో కమ్మం అకాసిం. కమ్మం ఖో పనాహం కరోన్తో నాసక్ఖిం బుద్ధానం సాసనం మనసి కాతుం. హన్దాహం వీరియం ఆరభామి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయా’తి. సో వీరియం ఆరభతి. ఇదం, భిక్ఖవే, దుతియం ఆరమ్భవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా మగ్గో గన్తబ్బో హోతి. తస్స ఏవం హోతి – మగ్గో ఖో మే గన్తబ్బో భవిస్సతి. మగ్గం ఖో పన మే గచ్ఛన్తేన న సుకరం బుద్ధానం సాసనం మనసి కాతుం. హన్దాహం వీరియం…పే.… ఇదం, భిక్ఖవే, తతియం ఆరమ్భవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా మగ్గో గతో హోతి. తస్స ఏవం హోతి – అహం ఖో మగ్గం అగమాసిం. మగ్గం ఖో పనాహం గచ్ఛన్తో నాసక్ఖిం బుద్ధానం సాసనం మనసి కాతుం. హన్దాహం వీరియం ఆరభామి…పే.… ఇదం, భిక్ఖవే, చతుత్థం ఆరమ్భవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో న లభతి లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స ఏవం హోతి – అహం ఖో గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో నాలత్థం లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స మే కాయో లహుకో కమ్మఞ్ఞో. హన్దాహం వీరియం ఆరభామి…పే.… ఇదం, భిక్ఖవే, పఞ్చమం ఆరమ్భవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో లభతి లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స ఏవం హోతి – అహం ఖో గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ చరన్తో అలత్థం లూఖస్స వా పణీతస్స వా భోజనస్స యావదత్థం పారిపూరిం. తస్స మే కాయో బలవా కమ్మఞ్ఞో. హన్దాహం వీరియం ఆరభామి…పే.… ఇదం, భిక్ఖవే, ఛట్ఠం ఆరమ్భవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఉప్పన్నో హోతి అప్పమత్తకో ఆబాధో. తస్స ఏవం హోతి – ఉప్పన్నో ఖో మే అయం అప్పమత్తకో ఆబాధో. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం మే ఆబాధో పవడ్ఢేయ్య. హన్దాహం పటికచ్చేవ వీరియం ఆరభామి… పే.… ఇదం, భిక్ఖవే, సత్తమం ఆరమ్భవత్థు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గిలానా వుట్ఠితో హోతి అచిరవుట్ఠితో గేలఞ్ఞా. తస్స ఏవం హోతి – ‘అహం ఖో గిలానా వుట్ఠితో అచిరవుట్ఠితో గేలఞ్ఞా. ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి యం మే ఆబాధో పచ్చుదావత్తేయ్య. హన్దాహం పటికచ్చేవ వీరియం ఆరభామి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయా’తి. సో వీరియం ఆరభతి అప్పత్తస్స పత్తియా అనధిగతస్స అధిగమాయ అసచ్ఛికతస్స సచ్ఛికిరియాయ. ఇదం, భిక్ఖవే, అట్ఠమం ఆరమ్భవత్థు. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠ ఆరమ్భవత్థూనీ”తి. దసమం.

యమకవగ్గో తతియో.

తస్సుద్దానం –

> ద్వే సద్ధా ద్వే మరణస్సతీ, ద్వే సమ్పదా అథాపరే;
> ఇచ్ఛా అలం పరిహానం, కుసీతారమ్భవత్థూనీతి.

(౯) ౪. సతివగ్గో

౧. సతిసమ్పజఞ్ఞసుత్తం

౮౧. "సతిసమ్పజఞ్ఞే , భిక్ఖవే, అసతి సతిసమ్పజఞ్ఞవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి హిరోత్తప్పం. హిరోత్తప్పే అసతి హిరోత్తప్పవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి ఇన్ద్రియసంవరో. ఇన్ద్రియసంవరే అసతి ఇన్ద్రియసంవరవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి సీలం. సీలే అసతి సీలవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి సమ్మాసమాధి. సమ్మాసమాధిమ్హి అసతి సమ్మాసమాధివిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి యథాభూతఞాణదస్సనం. యథాభూతఞాణదస్సనే అసతి యథాభూతఞాణదస్సనవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి నిబ్బిదావిరాగో. నిబ్బిదావిరాగే అసతి నిబ్బిదావిరాగవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి విముత్తిఞాణదస్సనం. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రుక్ఖో సాఖాపలాసవిపన్నో. తస్స పపటికాపి న పారిపూరిం గచ్ఛతి, తచోపి... ఫేగ్గుపి... సారోపి న పారిపూరిం గచ్ఛతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, సతిసమ్పజఞ్ఞే అసతి సతిసమ్పజఞ్ఞవిపన్నస్స హతూపనిసం హోతి హిరోత్తప్పం; హిరోత్తప్పే అసతి హిరోత్తప్పవిపన్నస్స హతూపనిసో హోతి... పే॰... విముత్తిఞాణదస్సనం.

"సతిసమ్పజఞ్ఞే, భిక్ఖవే, సతి సతిసమ్పజఞ్ఞసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి హిరోత్తప్పం. హిరోత్తప్పే సతి హిరోత్తప్పసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి ఇన్ద్రియసంవరో. ఇన్ద్రియసంవరే సతి ఇన్ద్రియసంవరసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి సీలం. సీలే సతి సీలసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి సమ్మాసమాధి. సమ్మాసమాధిమ్హి సతి సమ్మాసమాధిసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి యథాభూతఞాణదస్సనం. యథాభూతఞాణదస్సనే సతి యథాభూతఞాణదస్సనసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి నిబ్బిదావిరాగో . నిబ్బిదావిరాగే సతి నిబ్బిదావిరాగసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి విముత్తిఞాణదస్సనం. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, రుక్ఖో సాఖాపలాససమ్పన్నో. తస్స పపటికాపి పారిపూరిం గచ్ఛతి, తచోపి... ఫేగ్గుపి... సారోపి పారిపూరిం గచ్ఛతి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, సతిసమ్పజఞ్ఞే సతి సతిసమ్పజఞ్ఞసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నం హోతి హిరోత్తప్పం; హిరోత్తప్పే సతి హిరోత్తప్పసమ్పన్నస్స ఉపనిససమ్పన్నో హోతి...పే॰... విముత్తిఞాణదస్సన"న్తి. పఠమం.

౨. పుణ్ణియసుత్తం

౮౨. అథ ఖో ఆయస్మా పుణ్ణియో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా పుణ్ణియో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కో ను ఖో, భన్తే, హేతు కో పచ్చయో యేన అప్పేకదా తథాగతం ధమ్మదేసనా పటిభాతి, అప్పేకదా న పటిభాతీ"తి? "సద్ధో చ, పుణ్ణియ, భిక్ఖు హోతి, నో చుపసఙ్కమితా; నేవ తథాగతం ధమ్మదేసనా పటిభాతి. యతో చ ఖో , పుణ్ణియ, భిక్ఖు సద్ధో చ హోతి, ఉపసఙ్కమితా చ; ఏవం తథాగతం ధమ్మదేసనా పటిభాతి. సద్ధో చ, పుణ్ణియ, భిక్ఖు హోతి, ఉపసఙ్కమితా చ, నో చ పయిరుపాసితా...పే॰... పయిరుపాసితా చ, నో చ పరిపుచ్ఛితా... పరిపుచ్ఛితా చ, నో చ ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి... ఓహితసోతో చ ధమ్మం సుణాతి, నో చ సుత్వా ధమ్మం ధారేతి... సుత్వా చ ధమ్మం ధారేతి, నో చ ధాతానం ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖతి...

ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖతి, నో చ అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో హోతి. నేవ తావ తథాగతం ధమ్మదేసనా పటిభాతి.

“యతో చ ఖో, పుణ్ణియ, భిక్ఖు సద్ధో చ హోతి, ఉపసఙ్కమితా చ, పయిరుపాసితా చ, పరిపుచ్ఛితా చ, ఓహితసోతో చ ధమ్మం సుణాతి, సుత్వా చ ధమ్మం ధారేతి, ధాతానఞ్చ ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖతి, అత్థమఞ్ఞాయ ధమ్మమఞ్ఞాయ ధమ్మానుధమ్మప్పటిపన్నో చ హోతి; ఏవం తథాగతం ధమ్మదేసనా పటిభాతి. ఇమేహి ఖో, పుణ్ణియ, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతా [సమన్నాగతో (సీ. పీ.), సమన్నాగతం (స్యా. క.)] ఏకన్తపటిభానా [ఏకన్తపటిభానం (సబ్బత్థ) అ. ని. ౧౦.౮౩ పన పస్సితబ్బం] తథాగతం ధమ్మదేసనా హోతీ”తి. దుతియం.

౩. మూలకసుత్తం

౮౩. [అ. ని. ౧౦.౫౮ పస్సితబ్బం] “సచే, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కింమూలకా, ఆవుసో, సబ్బే ధమ్మా, కింసమ్భవా సబ్బే ధమ్మా, కింసముదయా సబ్బే ధమ్మా, కింసమోసరణా సబ్బే ధమ్మా, కింపముఖా సబ్బే ధమ్మా, కింఅధిపతేయ్యా సబ్బే ధమ్మా, కింఉత్తరా సబ్బే ధమ్మా, కింసారా సబ్బే ధమ్మా’తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం కిన్తి బ్యాకరేయ్యాథా”తి? “భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా, భగవంనేత్తికా భగవంపటిసరణా. సాధు, భన్తే , భగవన్తంయేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి.

“తేన హి, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ; భాసిస్సామీ”తి . “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “సచే, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కింమూలకా, ఆవుసో, సబ్బే ధమ్మా, కింసమ్భవా సబ్బే ధమ్మా, కింసముదయా సబ్బే ధమ్మా, కింసమోసరణా సబ్బే ధమ్మా, కింపముఖా సబ్బే ధమ్మా , కింఅధిపతేయ్యా సబ్బే ధమ్మా, కింఉత్తరా సబ్బే ధమ్మా, కింసారా సబ్బే ధమ్మా’తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథ – ‘ఛన్దమూలకా, ఆవుసో, సబ్బే ధమ్మా, మనసికారసమ్భవా సబ్బే ధమ్మా, ఫస్ససముదయా సబ్బే ధమ్మా, వేదనాసమోసరణా సబ్బే ధమ్మా, సమాధిప్పముఖా సబ్బే ధమ్మా, సతాధిపతేయ్యా సబ్బే ధమ్మా, పఞ్ఞుత్తరా సబ్బే ధమ్మా, విముత్తిసారా సబ్బే ధమ్మా’తి, ఏవం పుట్ఠా తుమ్హే, భిక్ఖవే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఏవం బ్యాకరేయ్యాథా”తి. తతియం.

౪. చోరసుత్తం

౮౪. “అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో మహాచోరో ఖిప్పం పరియాపజ్జతి, న చిరట్ఠితికో హోతి. కతమేహి అట్ఠహి? అప్పహరన్తస్స పహరతి, అనవసేసం ఆదియతి, ఇత్థిం హనతి, కుమారిం దూసేతి, పబ్బజితం విలుమ్పతి, రాజకోసం విలుమ్పతి, అచ్చాసన్నే కమ్మం కరోతి, న చ నిధానకుసలో హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతో మహాచోరో ఖిప్పం పరియాపజ్జతి, న చిరట్ఠితికో హోతి.

“అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో మహాచోరో న ఖిప్పం పరియాపజ్జతి, చిరట్ఠితికో హోతి. కతమేహి అట్ఠహి? న అప్పహరన్తస్స పహరతి , న అనవసేసం ఆదియతి, న ఇత్థిం హనతి, న కుమారిం దూసేతి, న పబ్బజితం విలుమ్పతి, న

రాజకోసం విలుమ్పతి, న అచ్చాసన్నే కమ్మం కరోతి, నిధానకుసలో చ హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతో మహాచోరో న ఖిప్పం పరియాపజ్జతి, చిరట్ఠితికో హోతీ”తి. చతుత్థం.

౫. సమణసుత్తం

౮౫. “‘సమణో’తి , భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘బ్రాహ్మణో’తి, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘వేదగూ’తి, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘భిసక్కో’తి, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘నిమ్మలో’తి, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘విమలో’తి, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘ఞాణీ’తి, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘విముత్తో’తి, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా”తి.

“యం సమణేన పత్తబ్బం, బ్రాహ్మణేన వుసీమతా;
యం వేదగునా పత్తబ్బం, భిసక్కేన అనుత్తరం.

“యం నిమ్మలేన పత్తబ్బం, విమలేన సుచీమతా;
యం ఞాణినా చ పత్తబ్బం, విముత్తేన అనుత్తరం.

“సోహం విజితసఙ్గామో, ముత్తో మోచేమి బన్ధనా;
నాగోమ్హి పరమదన్తో, అసేఖో పరినిబ్బుతో”తి. పఞ్చమం;

౬. యససుత్తం

౮౬. ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన ఇచ్ఛానఙ్గలం నామ కోసలానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా ఇచ్ఛానఙ్గలే విహరతి ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డే. అస్సోసుం ఖో ఇచ్ఛానఙ్గలకా బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు భో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో ఇచ్ఛానఙ్గలం అనుప్పత్తో ఇచ్ఛానఙ్గలే విహరతి ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డే . తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే.… సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ’”తి.

అథ ఖో ఇచ్ఛానఙ్గలకా బ్రాహ్మణగహపతికా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పహూతం ఖాదనీయం భోజనీయం ఆదాయ యేన ఇచ్ఛానఙ్గలవనసణ్డో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా బహిద్వారకోట్ఠకే అట్ఠంసు ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా నాగితో భగవతో ఉపట్ఠాకో హోతి. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం నాగితం ఆమన్తేసి – “కే పన తే, నాగిత, ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా కేవట్టా మఞ్ఞే మచ్ఛవిలోపే”తి? “ఏతే, భన్తే, ఇచ్ఛానఙ్గలకా బ్రాహ్మణగహపతికా పహూతం ఖాదనీయం భోజనీయం ఆదాయ బహిద్వారకోట్ఠకే ఠితా భగవన్తంయేవ ఉద్దిస్స భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చా”తి. “మాహం, నాగిత, యసేన సమాగమం, మా చ మయా యసో. యో ఖో, నాగిత, నయిమస్స నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ అస్స అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. యస్సాహం నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స

ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ [నికామలాభీ అస్సం (బహూసు) అ. ని. ౫.౩౦ పస్సితబ్బం. తత్థ హి అయం పాఠభేదా నత్థి] అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, సో తం మీళ్హసుఖం మిద్ధసుఖం లాభసక్కారసిలోకసుఖం సాదియేయ్యా"తి.

"అధివాసేతు దాని, భన్తే, భగవా. అధివాసేతు సుగతో. అధివాసనకాలో దాని, భన్తే, భగవతో. యేన యేనేవ దాని, భన్తే, భగవా గమిస్సతి తన్నిన్నావ భవిస్సన్తి బ్రాహ్మణగహపతికా నేగమా చేవ జానపదా చ. సేయ్యథాపి , భన్తే, థుల్లఫుసితకే దేవే వస్సన్తే యథానిన్నం ఉదకాని పవత్తన్తి; ఏవమేవం ఖో, భన్తే, యేన యేనేవ దాని భగవా గమిస్సతి తన్నిన్నావ భవిస్సన్తి బ్రాహ్మణగహపతికా నేగమా చేవ జానపదా చ. తం కిస్స హేతు? తథా హి, భన్తే, భగవతో సీలపఞ్ఞాణ"న్తి.

"మాహం, నాగిత, యసేన సమాగమం, మా చ మయా యసో. యో ఖో, నాగిత, నయిమస్స నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ అస్స అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. యస్సాహం నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, సో తం మీళ్హసుఖం మిద్ధసుఖం లాభసక్కారసిలోకసుఖం సాదియేయ్య.

"దేవతాపి ఖో, నాగిత, ఏకచ్చా నయిమస్స [ఏకచ్చా ఇమస్స (?)] నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభినియో అస్సు [ఇదం పదం కత్థచి నత్థి] అకిచ్ఛలాభినియో [నికామలాభినియో అకిచ్ఛలాభినియో (?)] అకసిరలాభినియో, యస్సాహం నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. తుమ్హాకమ్పి [తాసమ్పి (?)] ఖో, నాగిత, సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ సఙ్గణికవిహారం అనుయుత్తానం విహరతం [అనుయుత్తే విహరన్తే దిస్వా (?)] ఏవం హోతి – 'న హి నూనమే [న హనూనమే (సీ. స్యా. పీ.)] ఆయస్మన్తో ఇమస్స నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభినో అస్సు [ఇదం పదం కత్థచి నత్థి] అకిచ్ఛలాభినో అకసిరలాభినో. యస్సాహం నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. తథా హి పన మే ఆయస్మన్తో సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ సఙ్గణికవిహారం అనుయుత్తా విహరన్తి'".

"ఇధాహం , నాగిత, భిక్ఖూ పస్సామి అఞ్ఞమఞ్ఞం అఙ్గులిపతోదకేన [అఙ్గులిపతోదకేహి (సీ. పీ. క.)] సఞ్జగ్ఘన్తే సఙ్కీళన్తే. తస్స మయ్హం, నాగిత, ఏవం హోతి – 'న హి నూనమే ఆయస్మన్తో ఇమస్స నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభినో అస్సు అకిచ్ఛలాభినో అకసిరలాభినో. యస్సాహం నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ. తథా హి పన మే ఆయస్మన్తో అఞ్ఞమఞ్ఞం అఙ్గులిపతోదకేన సఞ్జగ్ఘన్తి సఙ్కీళన్తి'".

"ఇధ పనాహం [ఇధాహం (సీ. పీ. క.)], నాగిత, భిక్ఖూ పస్సామి యావదత్థం ఉదరావదేహకం భుఞ్జిత్వా సేయ్యసుఖం పస్ససుఖం మిద్ధసుఖం అనుయుత్తే విహరన్తే. తస్స మయ్హం, నాగిత, ఏవం హోతి – 'న హి నూనమే ఆయస్మన్తో ఇమస్స నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభినో అస్సు అకిచ్ఛలాభినో అకసిరలాభినో. యస్సాహం నేక్ఖమ్మసుఖస్స పవివేకసుఖస్స ఉపసమసుఖస్స సమ్బోధసుఖస్స నికామలాభీ అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ.

తథా హి పన మే ఆయస్మన్తో యావదత్థం ఉదరావదేహకం భుఞ్జిత్వా సేయ్యసుఖం పస్ససుఖం మిద్ధసుఖం అనుయుత్తా విహరన్తి’”.

“ఇధాహం [ఇధ పనాహం (?)], నాగిత, భిక్ఖుం పస్సామి గామన్తవిహారిం సమాహితం నిసిన్నం. తస్స మయ్హం, నాగిత, ఏవం హోతి – ‘ఇదాని ఇమం [ఇదానిమం (కత్థచి) అ. ని. ౬.౪౨] ఆయస్మన్తం ఆరామికో వా ఉపట్ఠహిస్సతి [పచ్చేస్సతి (సీ. పీ.), ఉపట్ఠహతి (క.)] సమణుద్దేసో వా . తం తమ్హా [సో తమ్హా (క. సీ.), సో తం తమ్హా (?)] సమాధిమ్హా చావేస్సతీ’తి. తేనాహం , నాగిత, తస్స భిక్ఖునో న అత్తమనో హోమి గామన్తవిహారేన.

“ఇధ పనాహం, నాగిత, భిక్ఖుం పస్సామి ఆరఞ్ఞికం అరఞ్ఞే పచలాయమానం నిసిన్నం. తస్స మయ్హం, నాగిత, ఏవం హోతి – ‘ఇదాని అయమాయస్మా ఇమం నిద్దాకిలమథం పటివినోదేత్వా అరఞ్ఞసఞ్ఞంయేవ మనసి కరిస్సతి ఏకత్త’న్తి . తేనాహం , నాగిత, తస్స భిక్ఖునో అత్తమనో హోమి అరఞ్ఞవిహారేన.

“ఇధ పనాహం, నాగిత, భిక్ఖుం పస్సామి ఆరఞ్ఞికం అరఞ్ఞే అసమాహితం నిసిన్నం. తస్స మయ్హం, నాగిత, ఏవం హోతి – ‘ఇదాని అయమాయస్మా అసమాహితం వా చిత్తం సమాదహిస్సతి [సమాదహేస్సతి (కత్థచి)], సమాహితం వా చిత్తం అనురక్ఖిస్సతీ’తి. తేనాహం, నాగిత, తస్స భిక్ఖునో అత్తమనో హోమి అరఞ్ఞవిహారేన.

“ఇధ పనాహం, నాగిత, భిక్ఖుం పస్సామి ఆరఞ్ఞికం అరఞ్ఞే సమాహితం నిసిన్నం. తస్స మయ్హం, నాగిత, ఏవం హోతి – ‘ఇదాని అయమాయస్మా అవిముత్తం వా చిత్తం విముచ్చిస్సతి, విముత్తం వా చిత్తం అనురక్ఖిస్సతీ’తి. తేనాహం, నాగిత, తస్స భిక్ఖునో అత్తమనో హోమి అరఞ్ఞవిహారేన.

“ఇధ పనాహం, నాగిత, భిక్ఖుం పస్సామి గామన్తవిహారిం లాభిం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. సో తం లాభసక్కారసిలోకం నికామయమానో రిఞ్చతి పటిసల్లానం, రిఞ్చతి అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని; గామనిగమరాజధానిం ఓసరిత్వా వాసం కప్పేతి. తేనాహం, నాగిత, తస్స భిక్ఖునో న అత్తమనో హోమి గామన్తవిహారేన.

“ఇధ పనాహం, నాగిత, భిక్ఖుం పస్సామి ఆరఞ్ఞికం లాభిం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. సో తం లాభసక్కారసిలోకం పటిపణామేత్వా న రిఞ్చతి పటిసల్లానం, న రిఞ్చతి అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని. తేనాహం, నాగిత, తస్స భిక్ఖునో అత్తమనో హోమి అరఞ్ఞవిహారేన. [[ ] ఏత్థన్తరే పాఠో అ. ని. ౬.౪౨ ఛక్కనిపాతేయేవ దిస్సతి, న ఏత్థ అట్ఠకనిపాతే]

“యస్మాహం [యస్మింహం (కత్థచి)], నాగిత, సమయే అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నో న కఞ్చి పస్సామి పురతో వా పచ్ఛతో వా, ఫాసు మే, నాగిత, తస్మిం సమయే హోతి అన్తమసో ఉచ్చారపస్సావకమ్మాయా”తి. ఛట్ఠం.

౭. పత్తనికుజ్జనసుత్తం

౮౭. [చూళవ. ౨౬౫] "అట్ఠహి , భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతస్స ఉపాసకస్స ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పత్తం నిక్కుజ్జేయ్య [నికుజ్జేయ్య (క.)]. కతమేహి అట్ఠహి? భిక్ఖూనం అలాభాయ పరిసక్కతి, భిక్ఖూనం అనత్థాయ పరిసక్కతి, భిక్ఖూనం అవాసాయ [అనావాసాయ (సీ. స్యా.)] పరిసక్కతి, భిక్ఖూ అక్కోసతి పరిభాసతి, భిక్ఖూ భిక్ఖూహి భేదేతి [విభేదేతి (బహూసు)], బుద్ధస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స అవణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స అవణ్ణం భాసతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతస్స ఉపాసకస్స ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పత్తం నిక్కుజ్జేయ్య.

"అట్ఠహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతస్స ఉపాసకస్స ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పత్తం ఉక్కుజ్జేయ్య. కతమేహి అట్ఠహి? న భిక్ఖూనం అలాభాయ పరిసక్కతి, న భిక్ఖూనం అనత్థాయ పరిసక్కతి, న భిక్ఖూనం అవాసాయ పరిసక్కతి, న భిక్ఖూ అక్కోసతి పరిభాసతి, న భిక్ఖూ భిక్ఖూహి భేదేతి, బుద్ధస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతస్స ఉపాసకస్స ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పత్తం ఉక్కుజ్జేయ్యా"తి. సత్తమం.

౮. అప్పసాదపవేదనీయసుత్తం

౮౮. "అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానా ఉపాసకా అప్పసాదం పవేదేయ్యుం. కతమేహి అట్ఠహి? గిహీనం అలాభాయ పరిసక్కతి, గిహీనం అనత్థాయ పరిసక్కతి, గిహీ అక్కోసతి పరిభాసతి, గిహీ గిహీహి భేదేతి, బుద్ధస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స అవణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స అవణ్ణం భాసతి, అగోచరే చ నం పస్సన్తి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానా ఉపాసకా అప్పసాదం పవేదేయ్యుం.

"అట్ఠహి , భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానా ఉపాసకా పసాదం పవేదేయ్యుం. కతమేహి అట్ఠహి? న గిహీనం అలాభాయ పరిసక్కతి, న గిహీనం అనత్థాయ పరిసక్కతి, న గిహీ అక్కోసతి పరిభాసతి, న గిహీ గిహీహి భేదేతి, బుద్ధస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసతి, గోచరే చ నం పస్సన్తి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే , అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానా ఉపాసకా పసాదం పవేదేయ్యు"న్తి. అట్ఠమం.

౯. పటిసారణీయసుత్తం

౮౯. [చూళవ. ౩౯ థోకం విసదిసం] "అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పటిసారణీయకమ్మం కరేయ్య. కతమేహి అట్ఠహి? గిహీనం అలాభాయ పరిసక్కతి, గిహీనం అనత్థాయ పరిసక్కతి, గిహీ అక్కోసతి పరిభాసతి, గిహీ గిహీహి భేదేతి, బుద్ధస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స అవణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స అవణ్ణం భాసతి, ధమ్మికఞ్చ గిహిపటిస్సవం న సచ్చాపేతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పటిసారణీయం కమ్మం కరేయ్య.

"అట్ఠహి, భిక్ఖవే, ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పటిసారణీయకమ్మం పటిప్పస్సమ్భేయ్య. కతమేహి అట్ఠహి? న గిహీనం అలాభాయ పరిసక్కతి, న గిహీనం అనత్థాయ పరిసక్కతి, న గిహీ అక్కోసతి పరిభాసతి, న గిహీ గిహీహి భేదేతి, బుద్ధస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మస్స వణ్ణం భాసతి, సఙ్ఘస్స వణ్ణం భాసతి, ధమ్మికఞ్చ గిహిపటిస్సవం

సచ్చాపేతి . ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠహి ధమ్మేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో ఆకఙ్ఖమానో సఙ్ఘో పటిసారణీయకమ్మం పటిప్పస్సమ్భేయ్యా’’తి. నవమం.

౧౦. సమ్మావత్తనసుత్తం

౯౦. [చూళవ. ౨౧౧] ‘‘తస్సపాపియసికకమ్మకతేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా అట్ఠసు ధమ్మేసు సమ్మా వత్తితబ్బం – న ఉపసమ్పాదేతబ్బం, న నిస్సయో దాతబ్బో, న సామణేరో ఉపట్ఠాపేతబ్బో, న భిక్ఖునోవాదకసమ్ముతి సాదితబ్బా, సమ్మతేనపి భిక్ఖునియో న ఓవదితబ్బా, న కాచి సఙ్ఘసమ్ముతి సాదితబ్బా, న కిస్మిఞ్చి పచ్చేకట్ఠానే ఠపేతబ్బో, న చ తేన మూలేన వుట్ఠాపేతబ్బో. తస్సపాపియసికకమ్మకతేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇమేసు అట్ఠసు ధమ్మేసు సమ్మా వత్తితబ్బ’’న్తి. దసమం.

సతివగ్గో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

సతిపుణ్ణియమూలేన , చోరసమణేన పఞ్చమం;
యసో పత్తప్పసాదేన, పటిసారణీయఞ్చ వత్తనన్తి.

(౧౦) ౫. సామఞ్ఞవగ్గో

౯౧-౧౧౬. అథ ఖో [ఏత్థ "అథ ఖో"తి చ, "ఉపాసికా"తి చ ఇదం అట్ఠకథాయమేవ దిస్సతి, న పాళిపోత్థకేసు] బోజ్ఝా [బోజ్ఝఙ్గా (క. సీ.)] ఉపాసికా [ఏత్థ "అథ ఖో"తి చ, ఉపాసికా"తి చ ఇదం అట్ఠకథాయమేవ దిస్సతి, న పాళిపోత్థకేసు], సిరీమా, పదుమా, సుతనా [సుధనా (సీ. పీ.), సుధమ్మా (స్యా.)], మనుజా, ఉత్తరా, ముత్తా, ఖేమా, రుచీ [రూపీ (సీ. పీ.)], చున్దీ, బిమ్బీ, సుమనా, మల్లికా , తిస్సా, తిస్సమాతా [తిస్సాయ మాతా (సీ. పీ.)], సోణా, సోణాయ మాతా [సోణమాతా (స్యా.)], కాణా, కాణమాతా [కాణాయ మాతా (సీ. పీ.)], ఉత్తరా నన్దమాతా, విసాఖా మిగారమాతా, ఖుజ్జుత్తరా ఉపాసికా, సామావతీ ఉపాసికా, సుప్పవాసా కోలియధీతా [కోళియధీతా (స్యా. పీ.)], సుప్పియా ఉపాసికా, నకులమాతా గహపతానీ.

సామఞ్ఞవగ్గో పఞ్చమో.

దుతియపణ్ణాసకం సమత్తం.

(౧౧). రాగపేయ్యాలం

౧౧౭. “రాగస్స , భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే అట్ఠ? సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో, సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి – రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ఇమే అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా”తి.

౧౧౮. “రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే అట్ఠ? అజ్ఝత్తం రూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పరిత్తాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని, తాని అభిభుయ్య ‘జానామి పస్సామీ’తి ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. అజ్ఝత్తం రూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి అప్పమాణాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని, తాని అభిభుయ్య ‘జానామి పస్సామీ’తి ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పరిత్తాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని, తాని అభిభుయ్య ‘జానామి పస్సామీ’తి ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి అప్పమాణాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని, తాని అభిభుయ్య ‘జానామి పస్సామీ’తి ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి నీలాని నీలవణ్ణాని నీలనిదస్సనాని నీలనిభాసాని పీతాని పీతవణ్ణాని… పే॰… లోహితకాని లోహితకవణ్ణాని…పే॰… ఓదాతాని ఓదాతవణ్ణాని…పే॰… ఓదాతనిభాసాని, తాని అభిభుయ్య ‘జానామి పస్సామీ’తి ఏవంసఞ్ఞీ హోతి – రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ఇమే అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా”.

౧౧౯. “రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా. కతమే అట్ఠ? రూపీ రూపాని పస్సతి, అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి, సుభన్తేవ అధిముత్తో హోతి, సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – రాగస్స, భిక్ఖవే, అభిఞ్ఞాయ ఇమే అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా”.

౧౨౦-౧౪౬. “రాగస్స , భిక్ఖవే, పరిఞ్ఞాయ…పే॰… పరిక్ఖయాయ… పహానాయ… ఖయాయ… వయాయ… విరాగాయ… నిరోధాయ… చాగాయ… పటినిస్సగ్గాయ…పే॰… ఇమే అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా”.

౧౪౭-౬౨౬. “దోసస్స…పే॰… మోహస్స… కోధస్స… ఉపనాహస్స… మక్ఖస్స… పళాసస్స… ఇస్సాయ… మచ్ఛరియస్స … మాయాయ… సాఠేయ్యస్స… థమ్భస్స… సారమ్భస్స… మానస్స… అతిమానస్స… మదస్స… పమాదస్స అభిఞ్ఞాయ…పే॰… పరిఞ్ఞాయ… పరిక్ఖయాయ… పహానాయ… ఖయాయ… వయాయ… విరాగాయ… నిరోధాయ… చాగాయ… పటినిస్సగ్గాయ…పే॰… ఇమే అట్ఠ ధమ్మా భావేతబ్బా”తి.

రాగపేయ్యాలం నిట్ఠితం.

అట్ఠకనిపాతపాళి నిట్ఠితా.